

p. 2 - **ETERNA POVESTE**
de Mihai Buznea

ÎN ACEST NUMĂR:

p. 3 - **Poetul cu „legitimă de ficțiune” inter(text)stițială sau pythianismul ca act poetic-matematic**
de Petre Isachi

p. 4 - **Un exercițiu de esențializare**
de Alexandru Cazacu

p. 4 - **NAȘTEREA ÎNTRU LUMINĂ**
de Constantin Miu

p. 5 - **„Un om este și el o poveste minunată”**
de Livia Ciupercă

p. 6 - **EMINESCIAN ÎN ALB**
de Talida Văsii

p. 7 - **Poemele înveșnicirii sufletului**
de Petronela Apopei

p. 8 - **CURĂ DE SINE**
de Maria Loredana Pleșca

p. 9 - **Gh. Hibovski – un „om-orchestra” teatral și liric**
de Mihai Botez

p. 10 - Teatralizarea romanescului în **Mara** lui Ioan Slavici și **Chip străin** de Kobo Abe de Vasile Aurelian Alin

p. 12 - **ÎN ARENA CU LEI A CUVINTELOR**
de Cezarina Adamescu

p. 13 - **Permanențe-RADU CIOBANU: STEAUA FIECĂRUIA**
de MIOARA BAHNA

p. 15 - **Mircea Perpelea și eseul mai puțin protocolar...**
de Ion Prefescu

p. 14 - **O formă de exorcizare a trecutului**
de Diana Dobrița Bîlea

p. 16 - **Rondeluri cu flori, sare și piper de Valentin David**
de Ion Popescu - Brădiceni

p. 17 - **De vorbă cu Jean Marais**
de Ion Dulugeac

p. 19 - **AVA GARDNER DE CEZAR STRATON**

Casetă pentru bijuterii
din patrimoniul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău

Imaginea obiectului a fost preluată
din volumul intitulat
Podoabe din patrimoniul Muzeului de Istorie Bacău
(autor dr. Anton Coșa, Onești)
Editura Magic Print , 2023
p. 149, planșa XXVIII / 5

Imagine copertă propusă de: **MIHAELA BĂBUȘANU**

Premiul „Ion Creangă” – Opera Omnia

Ediția a VIII-a

Premiul Național de Proză „Ion Creangă” – Opera Omnia i-a fost decernat, pe data de 1 martie 2025, la Târgu-Neamț, scriitorului Mircea Cărtărescu.

Uniunea Scriitorilor din România, în colaborare cu cei care au fost organizatorii evenimentului, Consiliul Județean Neamț și Primăria Târgu Neamț, prin intermediul Centrului pentru Cultură și Arte Carmen Saeculare, a relansat acest proiect important care vizează proza literară românească și pe cei care au excelat printr-o operă semnificativă.

Juriul a fost format din scriitorii: Mihai Zamfir (președinte), Angelo Mitchievici, Nicolae Oprea, Vasile Spiridon, Adrian Alui Gheorghe, Ioan Holban, Adrian Lesenciuc (membri).

Prozatorii nominalizați au fost: Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Gabriel Chifu, Bedros Horasangian, Florina Ilis, Ioana Pârvulescu, Varujan Vosganian.

În calitatea sa de președinte al Uniunii Scriitorilor din România, Varujan Vosganian a deschis manifestările organizate la Târgu-Neamț cu ocazia decernării acestui premiu, iar laudatio din partea Uniunii Scriitorilor a fost susținută de către vicepreședintele acesteia, Angelo Mitchievici.

Mircea Cărtărescu a rostit la final un emoționant cuvânt de mulțumire.

Ceremonia decernării a avut loc la Casa Memorială „Ion Creangă” din Humulești.

Comunitatea nemțeană a fost reprezentată de: domnul Ioan Asaftei (vicepreședintele Consiliului Județean Neamț), doamna Carmen Năstase (director al Centrului Carmen Saeculare), domnul Vasile Apopei (primarul orașului Târgu-Neamț).

În afară de scriitorii nominalizați, au mai participat, ca invitați, scriitorii: Nico-

lae Prelipceanu, Dan Stanca, Petru Cimpoșu.

Laureații edițiilor precedente au fost: Dumitru Radu Popescu (2017), Nicolae Breban (2018), Eugen Uricaru (2019), Dan Stanca (2020), Gabriela Adameșteanu (2021), Gheorghe Schwartz (2022) și Petru Cimpoșu (2023).

Ion Creangă, unul dintre marii clasici, valorifică întreg potențialul creator al limbii române (a cărei expresivitate a evidențiat-o în opera sa literară) și totodată reprezintă gestul fondator al înscrierii literaturii române într-o tradiție, explorând în profunzime o lume căreia i-a aparținut. Este ceea ce, la rândul său, Mircea Cărtărescu a realizat prin proza sa, punând în valoare virtuțile expresive ale limbii române, reconectându-se la bogăția întregii literaturi române, evocând un univers uman cu luminile și umbrele lui. În plus, Mircea Cărtărescu subliniază în opera sa legătura dintre literatura națională și literatura europeană, pe baza unor valori împărtășite, a unui dialog, dincolo de etnic și național, care traversează granițe și la care literatura română a contribuit din plin. Prin opera sa de romancier, Mircea Cărtărescu consolidează astfel edificiul unei literaturi deopotrivă clasice și moderne, deopotrivă naționale și universale.

Cu gândul între Omega și Alfa

De-ar fi să vii la mine-n galaxie
S-ar reshida mitul pur și simplu -
Ce nor stelar ți-aș dăruî eu ție
Cătato-n sinuosul meu periplu!

Mi-aș agăța de cornul lunii harfa
Și te-aș conduce-n cosmicele văi
Cu gândul între Omega și Alfa
Să fiu crucificat pe sâniî tăi

Neostoita ardere stelară
Odată așternută pe retine
Ne-ar adia solemn eterna oară
În care prins să mă îmbăt de tine

S-atârme Universul de vocala
De început a toate câte sunt...
Îmbrățișati am redeschide gala
Plutirii către cer de la pământ

Nestemată

Azi te evoc scriind poeme
În care mi-ești o nălucire

Ce mă îmbie la dileme
Din care greu îmi vin în fire;

Sunt suflet, trup sau simplu gând
Din infinita Energie
Ce Dumnezeu întru Cuvânt
A slobozit-o-n Veșnicie?

Sunt toate astea la un loc
Și nu-s cu-adevărat, știi bine
Decât cu tine-n sacral joc
În sfânta ardere cu tine...

În cinstea ta, care mi-ești, iată
Cel mai râvnit din idealuri
Aprind cu amândoi de-odată
Livezi întinse peste dealuri

Simt primăvara cum irumpe
Când strâng în brațe trupul tău
Și-l blazonez cu stele scumpe
Din necuprinsul Lumii Hău

Tu însăși ești o nestemată
Culeasă dintr-o galaxie
Ce-mi dai de fiecare dată
Să ard cu tine energie

MARIAN ILIE

MIHAI BUZNEA

„Cea mai rapidă modalitate de a-ți dubla banii este să-i îndoi la jumătate și să-i pui înapoi în buzunar”
Anonim

...Cea mai nouă rugă a românilor către diriguitorii lor: banii noștri, cei de toate zilele, dă-ni-i nouă astăzi, și în toate lunile de-acum înainte!

N-avem bani, ne spune Guvernul, repetându-și jelania/ scuză zi de zi și fără nicio nădejde că soarele va străluci din nou și prin buzunarele cardurile/ conturile noastre.

Și-i ascultăm lamentările /povestea fără de sfârșit cu un fel de acceptare condiționată de neputință și hrănită de speranțe deșarte, dar încercând să ne amăgim cu iluzia cum că chiar și așa, fără de bani, am putea fi fericiți, chiar bogați dacă nu ne-am mai gândi atât de mult la ei. Probabil că, inspirați de un asemenea miracol providențial, guvernanții noștri mizează pe alinierea acelor aștri care ne-ar putea aduce mulțumirea în suflete și suficiența în portofele.

Dar povestea cu iarna - m bani, și nici vara - e veche de vreo trei decenii și mai bine, iar sfârșitul ei se pare a fi pe undeva / cândva însoțită de același refren etern - „și dacă vom trăi, vă vom milui...”. Deocamdată să rămânem, însă, la banii noștri cei de toate zilele și despre care zarafii răspunzători de teșchereața țării ne tot spun că se risipesc precum vorbele-n vânturile de primăvară și-s tot mai greu de ținut în frâu din cauza năbădăioșiei lor. Pas de a-i contrazice, drept pentru care adio salarii mărite, pensii majorate, programe sociale și de susținere alinate standardelor de viață etc. etc. Așadar, răbdare și tutun, vorba românului. Până când? Până ce defici-

tul bugetar va coborî acolo unde-i este locul, și chiar mai jos decât acesta. Dacă va putea s-o facă vreodată. Soluția rămâne tot contribuabilul-țintă, vaca de muls a văcarului-mulgător. Căci iată ce ne spune un expert în finanțe, român de-al nostru, cu argumente aflate la îndemâna tuturor, asta pentru a înlătura orice tentativă de suspiciune privind autenticitatea lor: din simbria oricărui lefegiu, fie de la stat, fie de la privat, 70 la sută se-ntorc în vistieria guvernamentală sub formă de impozite și taxe, recte - sub formă de venit fiscal, toate acestea incluzând costurile / reținerile pe veniturile din muncă - în cuantum de aproape 43 la sută, la care se adaugă mai apoi TVA-ul (n.b. - în Statele Unite ale Americii nu se plătește TVA, așa după cum nici în România antedecembristă nu se percepea această taxă, ci doar un impozit general de 5 % pe circulația mărfurilor), accizele aplicate unor produse precum car-buranții, alcoolul, tutunul, alte bunuri considerate de lux, apoi taxele și impozitele pe proprietăți precum casele, mașinile, terenurile, pentru circulația pe drumurile publice ș.a. Altfel spus, supraimpozitele aplicate asupra impozitelor se constituie în toate aceste poveri ce țin de politicile abuzive și redistributive ale guvernanților (e drept, nu doar ale celor români) nu înseamnă altceva decât forme perfide ale naționalizării repetate a drepturilor individuale de proprietate asupra roadelor muncii. Cu efectele lor prea bine cunoscute în ce privește standardele proprii de viață, trimitându-ne la unul dintre marile adevăruri conform căruia banii ne costă mult prea mult. Cât și la savurosul dialog, cu înțeleșurile-i anecdotice valabile și astăzi, pe care ni l-a lăsat spre desfătarea celor de mai târziu celebrul autor al **Momentelor și schițelor**, dintre doi ampoloiați prin ministerele bucoareștene ale epocii: spune-mi amice, glăsuiește unul, leafă ai? N-am, zice acesta. Dar rețineri ai? Morala e la mîntea cocoșului: cu fiscalitățile noastre de azi, cu „reținerile la purtător”, nu suntem foarte departe de practicile și năravurile sugerate de sceneta rămasă la rându-i celebră.

Totuși nu pe toți și-avem mărturia publică a unuia dintre parlamentarii recent intrați în Legislativ, care la încasarea primelor drepturi și altor beneficii cuvenite servituții respective, a avut o reacție de surpriză și de mirare: le-am zis celor care îmi numărău banii - ce-mi dați, bă, atâția bani, sunt bani mulți, zeci de mii de lei, mii de euro, pentru ce?

→ p. 6)

Poetul cu „legitimație de ficțiune” inter(text)stițială sau pythianismul ca act poetico-matematic

Motto:

„Trei versuri pe care le numerotezi 1, 2, 3. Cu cele trei versuri poți astfel forma o infinitate de fracții inefabile, poți umple treisuteșazecișicincide vagoane cu metafore. Ce poet o fi pus oare la punct metoda de fertilizatvidul dintre două cifre”

(Constantin Ștefănescu)

Poetul **Constantin Ștefănescu** este „o ființă anaerobă”, care-și „respiră propria respirație”, un scaiet „al sufletului”, cum se autodefineste în **Cuante** (pp. 109-145), unde-i regăsim vocația de aforist – cerebral, sapiențial-magnetic, cu „legitimație de ficțiune”, nostalgic, melancolic, ironic, un reflexiv lucid ce identifică omul cu hazardul și rămâne sedus de „călugărițele spiritului”, logocrat convins că „lacrimile minciunii sunt adevărul poeziei”, iar „prietenul anevoie se cunoaște”, cu o voință poetică și o înțelepciune de bunic vrâncean – tânăr, verde și neînvinș, romantic-clasic, ce nu se culcă niciodată „pe o ureche”, este în fapt, o bombă poetic-polifonică, coruptă fericit de nuanțe gnomice. Poetul care nu se desprinde niciodată de aforist este ilogic într-un mod sublim – cititorul își amintește: „logica poeziei este ilogică într-un mod sublim”, reitera Macedonski la/ în aristocraticul său Cenaclu „Literaturii” -, încât eul poetic are permanent grijă să „se apropie asimptotic de logic prin sofism”. Este iubit cu intermitențe de zeitele (= poezia însăși în stare pură) Vrancei. Rămâne un altruist visător, mare solitar, neînțeleș (dar ce scriitor este înțeleș?), într-o sintagmă - poet atipic, nonconformist, ce nu poate fi inclus într-un anume pat estetic procustian. De fapt, aici voiam să ajung cu ficțiunile (dulce „lemn de tei”), la **poetul** care a conceput într-o arhitectură gotico-barocă, volumul **Ioni de argint** – sapiențial, polisemantic, polyvalent, concis, interogativ, liber de prejudecăți - care poetizează inter(text)stițial, șase „mirări” simfonic-complementare: **Puzzle, Pana de umbră, Hai hui, Singur printre liliaci (parodie la), Post scripum, Cuante** - într-o beatitudine estetică, barbian-nichitană, cu o autenticitate ludică dictată de „somniașul rațiunii mașinii de scris” și de voința poetică de a verbaliza și comunica „vidul” dintre două cuvinte/ versuri/ poeme, șemne, simboluri, metafore, texte. Îmi permiteți să vă ofer un poem-oglină, ales la întâmplare, pentru a vă privi – se știe de la autorul poemului cu rădăcini în **Lucașul eminescian, Riga Crypto și Iapona Enigel**, lectura este un act clar de narcisism, nu vedem în Text decât figura spiritului nostru -, dar și pentru a-i admira limbajul labirintic, care „înghițe atâta lumină/ încât poate sătura un milion de oglinzi”, sugerează ubicuitatea lirismului reflexiv și interogativo-excla-

mativ, „clinchetului lunii de la gâtul” iubitei, „buzele macerate în surăs” ale unei enigmatice **Mona Lisa de Focșani**, cu „sânii consolidați de-cunoapte/ de cimentul lunii” sau purificați cu ioni de argint ștefănescieni ori Ionii de aur băștinaș, cum ar fi spus Dumitru Pricop, tot poet vrâncean, din **Dictionarul lui Culiță Ioan UȘURELU**. Iată poemul-oglină ... de melc... „oglinzi cu zimți / catacombele labirinturilor sinelui / adevăruri în putrefacție/ forme de viață de apoi / și de înainte/ beznă grea sub stigmat/ mojaruind principii/ dar cine se încumetă într-o expediție/ de melc explorând amazonia/ pentru comori pe care cine le va afla/ scormonindu-i apoi cui cine cenușa.” (p. 14)

Vocația conciziunii – *A poetiza înseamnă a fi concis* (Heidegger) - și harul aforistic îl îndeamnă pe **Constantin Ștefănescu** să scrie rare „poeme într-un vers” ce amintesc de enigmaticul Ion Pillat sau de metapo(i)etica Paulei Bârsan, autoarea unui întreg volum de acest fel, original prin jocul ielilor. Din volumul **Ioni de argint**, mă voi opri doar la un motiv aparent banal: melcul, vă amintiți, transfigurată genial și de matematicianul Dan Barbilian, în capodopera **După melci**. Poetul focșănean ne propune în lapidarul poem, parcă săpat în piatră: **Melcul unui refuz** (p. 82), un model de abstractizare/algebrizare superioară a lirismului, care trimite la o pluralitate de simboluri, de la cel al regenerării peridice, la metafora reînvierii, a teofaniei lunare, la o posibilă întruchipare a principiului feminin, la „un glif universal al temporalității” (Durrand), de ce nu, la o reînăscare a spiritului strămoșesc etc. În treacăt, încă două poeme de acest tip - admirabile prin problematica propusă spre decodificare/ traducere, eventualului cititor și prin conciziunea lirismului: „buzele macerate în surăs” (p. 75); „cuvinte de dor anorganice” (p. 80).

Nonconformismul poetic – cunoscut și recunoscut de cei care i-au citit și recitat poemele ce se cer permanent recitate – pendulează la scriitorul focșănean, între modernism și postmodernism. Lubește cu acribia și precizia inginerului, triunghiul estetic-poetic-poietic: creativitate, inovație, conceptualizare, cultivă spontan, aparent întâmplător, când forma (conjuncțională, închisă), când antifoma (disjuncțională, deschisă), își permite o libertate poietică, în ceea ce privește ortografia, punctuația, sintagma poetică, inter(text)stițiile **penelor de umbră, semantica, paradigma, hipotipoza, metafora, metonimia, arta combinatorie, absența, prezența, filosofia hegelienă** din corelațiile teză – antiteză - sinteză, imanentă, origine/ cauză, diferență, urmă etc și nu, în ultimul rând, libertățile unui **Puzzle plutitor**, care-i permite să fie un poet „Hai hui”, să observe melancolic „cum ea aprinde luna/ de la o țigară/ și zâmbește întruna” (p. 94), cum „totul luncă orizontal”, dar „se mișcă iată în plan vertical”, cum „se scurge toată lumina ce șiroiește pe epiderma femeilor” - asta, Da, cunoaștere luciferică, l-ar fi in-

vidiat cu siguranță, atât Eminescu, cât și Boga - dar mai ales, criptarea/ obscurizarea simbolurilor, „nodurilor și semnelor”, - în limbajul autorului „**Necuvintelor**”. În spiritul aceluiași futurism estetic, poetul interdisciplinar, **C. Ștefănescu**, presimte o posibilă moarte a literaturii, încât propune în **Post-Scriptum**, nevoia unei urgente schimbări de paradigmă, sub umbrela unui nihilism axiologic-dadaist. Mie chiar mi se pare că are dreptate: „nu vezi cuvintele că ți-au rămas mici?/ adjectivele nu te mai încap/ verbele sunt foarte scurte la măneci/ substantivele au rămas fără nasturi/ interjecțiile trebuiesc croite din nou/ aruncă de pe tine toate zdrențele astea/ și fără gesturi îmbracă/ tăcerea meliferă/ cu fine inflorescențe de amintiri/ despre vechile icoane din leagăn” (p. 108)

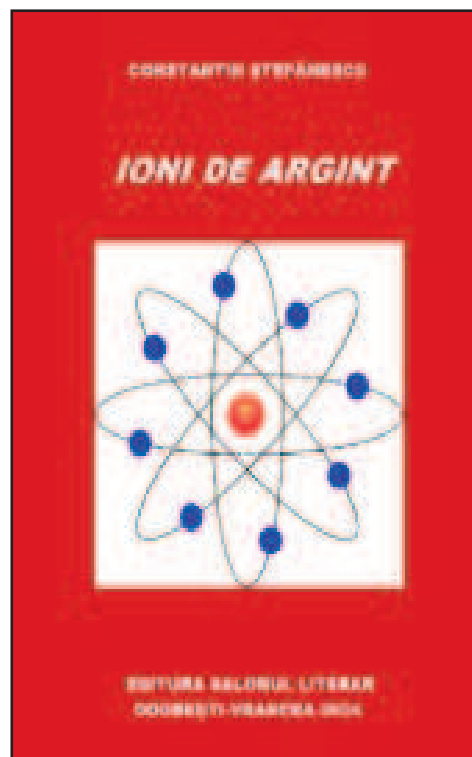
Cititorul va fi observat deja, pentru poetul focșănean, bântuit de „crimale iluzii”, poezia este un act de limbaj. În sinea lui romantic-clasică năzuiește spre un absolut al limbajului, spre o poetică superior conștientă, estetic-rațională, apolinică, fără urme inconștiente; crede într-o construcție autonom-ermetică a poemului, de tipul „melcul unui refuz”. Se vrea, prin urmare un arhitect al spiritului ce vizează o poezie a facerii esențiale, care nu exclude proiecția vieții lăuntrice, dimpotrivă, poate marcat, credem noi, și de poetica lui Paul Valery: *Cea mai mare libertate se naște din cea mai mare rigoare*. Altfel spus, spiritul poetic nu trebuie să cedeze în fața unei inspirații de moment,

/ și sângele ei tânăr/ aici este/ în venele poetului de 30 de ani/ ce n-a publicat un vers în viața lui/ (nici în viața altuia)/ sorbind avid prin cenoașuri/ sau la masa de scris/ ceai de foi de ziare literare/ cum alții beau/ ceai de lauri” (p. 46).

Deși ordinea poetică/ spiritului pare să fie sacră pentru **Constantin Ștefănescu**, totuși în volumul **Ioni de argint** există poeme și aforisme poetizate, în care primează „dezordinea” spiritului auctorial: „Odată, m-a interpelat nepoțica mea de 4 ani: - bunicule, ce culoare au razele de soare? Apoi, tot ea a răspuns: au culoarea LUMINIE, bunicule. Atunci am realizat că ea inventase o culoare inexistentă în spectrul culorilor, dar și un cuvânt nou, inexistent în DEX, LUMINIE. Trebuie, că asta este, de fapt, culoarea cuantelor de lumină.” (p. 144). „inima livrează / mari cantități de sânge/ la fondul principal de cuvinte” (p. 80).

Probabil și după modelul lui Ion Barbu din **Joc secund**, unde spiritul însuși își este suficient sieși, poetul cu „legitimație de ficțiune” își impune rigurozitatea organizării componențiale ce devine aproape canonică și tinde spre o esențializare deplină a lirismului apolinic, care presupune/ impune cunoașterea de sine prin cunoașterea limbajului. A poetiza, crede autorul poemelor/ aforismelor din Ioni de argint, înseamnă a fi concis, a construi un cosmos verbal, în fapt, o fata morgana cu pretenția de a comunica „vidul dintre două cifre”/ discursuri poetice, texte... Sorescian cugetând, „singur printre liliaci”, **Constantin Ștefănescu** scrie poeme cu cel puțin trei începuturi, niciodată terminate, capabile să „survoleze eternitatea”, nu doar în sedu-cătoarele Biblioteci borgesiene ale Vrancei, ci și pe un punct de fugă al ireductibilității semnificat, printr-o claritate ce amintește de Pythia cea care împărătează Templul lui Appolo, pe frontispiciul căruia tronau socratic cuvintele: *Cunoaște-te pe tine însuși*. Nimic mai greu! Mai exact: aproape imposibil. Pe cel ce reușește îl așteaptă mătrăguna... Sub o filosofie jovial-bonomă, ce sugerează permanent că omul este incomensurabil, inefabil și ireductibil, poetul „răbdător și sigur de sine”, cu o statuie a libertății aflată (și văzută doar de cei inițiați) pe Vii de Panciu și Odobești, ne comunică borgesian, că scriitorul, mai ales cel purificat cu *ioni de argint*, este *mulți și nimeni*, cum îi plăcea genialului argentinian să reitereze, adică, să comunice – mă îndoiesc, deci comunic; comunic, deci exist - cu precizia poeziei, a matematicii și a mitosofiei, care să reconfirme posibilitatea îm-păcării antinomiilor labirintice ale existenței, în sintagma: *Unul este în același timp Multiplul*... Prin urmare, vă recomand un poet focșănean, care știe, precum Galilei, că *natura/ poezia* sunt scrise în limbaj matematic.

*CONSTANTIN ȘTEFĂNESCU,
IONI DE ARGINT, Editura **Salonul literar**-Odobești-2024

irațional-ermetice. Estetica/ poietica Textelor pleacă de cele mai multe ori, de la convingerea că spiritul nu poate fi incoerent în sine și pentru sine, încât sfericitatea și conciziunea/ lapidaritatea se impun dictatorial în scriitură, tocmai spre a metaforiza mirări inefabil-interogative: „trântorul inspirației într-un looping/ de împerecheré/ poezia va naște prunci/ pe care cititorul îi va crește/ (cum crește munții vulcanul)/ de partea jumătății vii a cuvântului/ poezia nu face riduri pe hârtia/ de ambalaj nici chiar pe hârtia igienică

Un exercițiu de esențializare

ALEXANDRU CAZACU

Nu doar reverii melancolice grevate pe schema micropoemului japonez, propune distinsa și experimentata poetă **Vilia Banța** în volumul intitulat cu precauție **100 de poeme**, apărut la Editura Neuma în 2023. Exprimarea simplă dar nu lipsită de gravitate a marilor interogații existențiale este aliniată lirismului bazat pe intuiție, revelație și iluminare, autoarea încercând adesea o anumită „autohtonizare” a recuzitei utilizate.

Poezia *haiku* a apărut și s-a dezvoltat în Japonia, țară care are una dintre cele mai vechi și bogate literaturi ale lumii și unde, rolul femeii-scriitor, s-a aflat în avangardă. Autorii precum Matsuo Basho, Yosa Buson sau Masaoka Shiki fiind

adevărați maeștrii ai poemului format din trei versuri, de câte cinci, șapte și cinci silabe. Folosindu-se câteva cuvinte se capturează un moment ce va fi immortalizat pentru eternitate generându-se ceea ce criticii au numit o melancolie a esteticii imperfecte specifică budismului Zen. Acest mod de exprimare poetică tip *haiku*, precum și forma de mai largă respirație *tanka*, beneficiază de un enorm succes în lumea occidentală, încă de la primele traduceri. Iar astăzi forma aceasta de poezie este practică în toate literaturile încercându-se o „adaptare lingvistică” la constrângerile

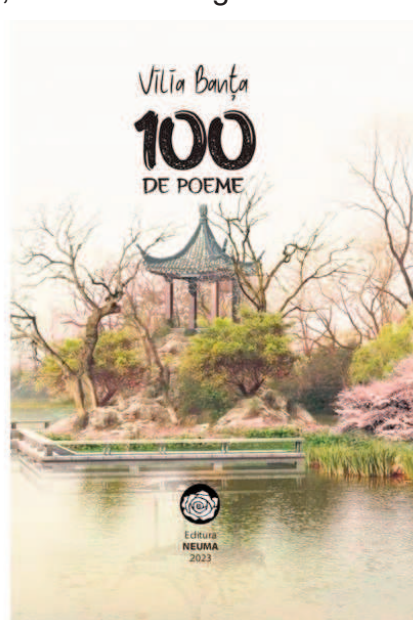
formei poemelor nipone inițiale. Volumul **Vilei Banța** este unul ce reușește o integrare și cooptarea specificității locale utilizând soluția formei impuse ca un vehicul pentru găsirea acelor puncte de tangență cu inexprimabilul unde eul ficțional și eul real se confundă: „Frunzele toamnei/ Inima potelui/ Sub pașii lumii”. Se comunică imagini și sentimente aflate în subconștientul afectiv: „Departa marea- /Catifeaua albastră/ Din lada veche”. Sunt poeme ce pot fi scrise și citite în total asincronism cu orice epocă, beneficiind de o perenitate în care se regăsește cititorul sensibil indiferent de vârstă sau formație: „Ploaie de toamnă-/ O ultimă dalie/ Plecându-și capul”. Materialitatea cotidiană concluează la articularea mesajului împreună cu poetul și cititorul realizându-se un catharsis ce se poate desfășura deopotrivă în trecut, prezent sau viitor: „In prag de iarnă/ La masa veche singur/ Fostul anticar”. Îndemnul horatian *Ut pictura poesis* este poate cel mai bine pus în practică de acest gen liric în plus este

prezent un echilibru rațional-afectiv care induce o responsabilizare: „Flori de liliac-/ Rujul tău de aseară/ Pe obrazul meu”. Cu ajutorul micropoemului se poate cartografia un decupaj al lumii. Sugestia are un rol mult mai pregnant iar co-participarea lectorului este nu doar un key-factor-, ci este elementul fără de care efectul poetic își pierde resorturile. O împreună procesare este și această poezie a autoarei căreia îi reușește reglajul fin dintre apropiere și depărtare: „Vântul și ploaia-/Pașii pierduți pe asfalt/ Sub frunze moarte./ Fereastra de la etaj/ Ruginind în tăcere”. O senină și profundă generozitate se manifestă în aceste mici ansambluri lirice care vin să-i confirme lui Paul Éluard covingerea că „Un cœur n'est juste que s'il bat au rythme des autres coeurs”. Este expus un panopticum de sentimente și emoții unde nu se face caz de interioritate nici nu se cosmetizează exterioritatea. Astfel existența exterioară este cuplată cu cea interioară prin intermediul acestui angrenaj poetic minimal în expresie: „In așteptare-/Doi fulgi de nea pe obraz/ Într-o lacrimă”. Se poate vorbi de introspecția și devoalarea discretă a sinelui folosindu-se de coerența fragmentarului prin însăși provizoratul și efemeritatea imaginilor aflate dincolo și dincoace de prima imagine redată textual:

„Casă-n ruină-/ Pereții goi și-n colț/ Icoana mamei”. Micro-narațiunea și multi-perspectiva adusă de pemele scurte dislocă falii și straturi de adâncime pre-existente. O mișcare tectonică ce poate fi redată într-un mod care solicită virtuozitate, precizie și pregnanță: „Arșița verii-/ Flutură topindu-se/ Pe geamul încins”. Emoția și raționalitatea sunt contopite într-un mod succint de exprimare a sinelui prin redarea elementelor din arealul proximal: „Pianul vechi/ În spatele cortinei/ Scaune goale”.

Se reușește obținerea unei stări de reflexie dar și de bucurie ponderată „Caii sălbatici-/ Fântâna în câmpie./ Ciutura plină”, iar vulnerabilitatea este transformată în viziune cu ajutorul reflexiei: „Trenul de noapte-/ Luna în geam pâlpâind, / Visul întrerupt”. Autoarea demonstrează aplicabilitatea acestei poezii, în fapt al efectului ei poetic în trei spații geografice diferite: la noi „Cântecul Deltei-/ Trestii foșnind mirate/ În umbra lui Pan”, în zona brațului Mediteranei „Marea Egee-/ Curcubeu din valuri/ Peste moschee”, și în spațiul original al acestui tip de poem „Sakura în april-/ Nopti albe în lumina/ Ninsorii de flori”. Cu acest volum, doamna **Vilia Banța** reușește un exercițiu de esențializare și revitalizează a propriului limbajului poetic. „Art is life too... Solitude is life, contemplation is life, language is life” spunea Phillip Roth.

Iar acest volum vine în sprijinul spuselor de mai sus și pentru că micropoemele pot măsura efemerul din timpul „înveșnicit” al existenței.

NAȘTEREA ÎNTRU LUMINĂ

CONSTANTIN MIU

Atingerea Creatorilor Supremi (editura epubli-shers, București, 2018) – noua carte semnată de scriitorul **Cosmin Ștefănescu** este una densă, atât prin conținut (**Experimentul otecaz** – creaturile devenite **Stafii ale morții** ajung să vâneze creatorii), cât și prin noianul de informații bine cumpănite și diseminate pe tot parcursul volumului întâi, acestea fiind din mai multe domenii, asimilate cu grijă de către autor: istorie, arheologie, geografie, medicină, literatură, horticultură, apicultură și heraldică.

Dincolo de aventura plină de suspans și răsturnări de situații – specifice romanelor SF, ca și a paginilor descriptive ori cele de un lirism ce relevă poetul sensibil, **Cosmin Ștefănescu** aduce în atenția cititorilor săi procesul anevoios al metamorfозării **Profetului Universal** – fiul unei străvechi familii princiare – Takezo –, care avea drept unic scop salvarea omenirii de la pieire. Impresionante sunt

lungile discuții dintre maestru și învățăcel, dintre preotul – Ktistai Gedy Corana și Prințul Takezo Denko, primul dovedindu-se pentru cel de-al doilea o adevărată enciclopedie,

căci bătrânul „Stăpânește temeinic cunoștințe de religie, știință, artă, poezie, filozofie, mânuirea armelor, medicină, astrologie și multe, multe altele”.

Tânărul prinț este avertizat că fiind **Alesul – Cel Așteptat**, a pornit pe drumul iluminării, într-o adevăr și învățătură. După ce i-a fost administrat drogul cunoașterii, prințul Takezo Denko intră într-o călătorie pe tărâmul cuvintelor: „Simte consecutiv, în nanosecunde, zbuciumul întregului univers: într-o clipă cât o eternitate se metamorfozează (...). Este o crisalidă care trece printr-o mulțime de etape, până se trezește la viață un minunat fluture”.

Pentru că Akemy – mama prințului Takezo Denko – se dovedește a fi foarte îngrijorată de agonia prelungită a fiului, preotul Gedy Corana se vede nevoit să-i dezvăluie acesteia strategia procesului complicat de metamorfozare:

„Este plecat în dimensiunea cuvântului. (...)

- Fiul domniei voastre în acest moment își conștientizează eul și intră în comuniune cu divinitatea, cu sfântul purtător al potirului (...)

- El sondează acum lumea creată din spirit și pătrunde treptat în conștiința iubirii universale (...)

- Takezo studiază pașii spre matricea cunoașterii absolute. Mai pe înțeles: acum, se luptă cu sine și cu drogul cunoașterii. Studiază pașii către iluminare, căci el este Cel Așteptat. El trebuie să fie Eriațlov Canes (...)

- Acest drog nu este o substanță ori vreo pulbere – este doar un melanj de cuvinte, care are rolul să îl poarte într-o călătorie inițiativă, până la izvoarele umanității și înapoi (...)

- Drogul cunoașterii absolute îi va arăta calea spre iluminare și adevăr, iar acesta îl va elibera. Când o să își vină în simțiri, o să fie cu totul alt om. El va fi un Om superior. Va fi Eriațlov Canes - profetul galaxiei.”

Încetul cu încetul, prințesa Akemy înțelege menirea fiului ei – el va fi **Iluminatul, Profetul Curcubeu**-salvatorul omenirii.

→ p. 6

<p>Director IOAN PRAJIȘTEANU * Redactor șef: DUMITRU BRĂNEANU</p>	<p>membri: OVIDIU GENARU VIOREL SAVIN ION CULIȚĂ UȘURELU GRIGORE CODRESCU ION TUDOR IOVIAN DOINA CERNICA Director economic: Loredana DĂNILĂ ISSN 1841-9437</p>	<p>Colaboratori: Prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU Prof. univ. dr. IOAN HOLBAN Conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ Conf. univ. dr. VICTORIA FONARI (Chișinău) Redactori: Dr. DAN ARVĂTESCU, VIOREL DINESCU, LIVIA CIUPERCĂ, DORU CIUCESCU, PETRUȘ ANDREI, MIOARA BAHNA, NICOLAE MIHAI, PETRONELA APOPEI IOAN BĂRBUNȚOIU, GH. UNGUREANU, MIHAELA BĂBUȘANU, TINCUȚA HORONCEANU</p>	<p>Red. șef-adj.: Cristina ȘTEFAN Secretar de redacție: Mihaela BĂBUȘANU prezentare grafică: Ioan BURLACU Corectură: PETRONELA APOPEI, MIHAI BUZNEA Ilustrații revistă: Radu MIHAI CRISTINA ȘTEFAN - ad. SITE; Adresa: str. OITUZ, nr. 32, Bacău telef. 0741 110 005 E-mail: revista_plumb@yahoo.com Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU</p>
---	--	--	--

LIVIU CIUPERCĂ

„Un om este și el o poveste minunată”

Moartea este, precum *Viața*, o *Trecere* printr-acest Univers. „Sora” Moartea, cum o numește Sfântul Ioan Gură de Aur, își are și ea, bucuriile și decepțiile ei. Moartea și *Viața* sunt surori care se completează-n menirea ce le-a fost încredințată de Bunul și Veșnicul Dumnezeu. Despre amândouă s-a vorbit și s-a scris mult – subtilă invitație de „a nu ne uita trecutul”, căci „viața e tristețea” și „moartea e-nceputul” (Horia Furtuna). *Miorița* este emblema credinței străbune. „În România, omul nu se ia la ceartă cu moartea. Nu se întristează atunci când o vede. O întâmpină, se căsătorește bucuros cu această Crăiasă – a Lumii Mireasă – și consumă fără murmur căsătoria. Ivit ieri din natură, i se pare minunat, astăzi, să se întoarcă în sânul ei” (Jules Michelet).

În viziunea lui **Constantin Virgil Gheorghiu**, tema morții – acel „amestec al Eternității cu Timpul” (Th. Carlyle) – este tratată obiectiv, ca un pas firesc existențial, o trecere acceptată și așteptată, conform concepției creștine, conform moștenirii transmise de la stră-străbunii noștri. O repetă, răspicat, prozatorul, și merită să-l credem. „Nemuritorii” nu se tem de moarte, ci dimpotrivă, o îmbrățișează fără nicio ezitare. Și în simplitatea lui munteanul știe, așa cum aflăm de la Platon, este „o plantă divină ale cărei rădăcini se află în cer” (Timaios).

Și oricât de mare ar fi durerea, înlăcrimarea rămâne un gest de taină. „A plânge e o impudorie la fel de mare ca a te arăta gol-puşcă. Lacrimile sunt mai intime decât pielea” (**Dracula în Carpați**).

Bătrânul Petrache Roca „a murit ca toți oamenii de la Petrodava: iarna, pe un ger cumplit. La fel ca brazii cărora le îngheață seva. A murit pe neașteptate, ca lovit de fulger. Fără un suspin, fără să bolească. De la verticală pe orizontală. O schimbare a poziției liniei drepte. Asta a fost tot. Moartea, la Petrodava, nu e nimic altceva decât o problemă de geometrie”. „De sute de ani, niciun bărbat, nicio femeie din familia Roca nu a murit în alt anotimp. Doar iarna. Au fost cu toții îngropați în piatra [roca] înghețată a cimitirului mănăstirii” Neamț (**Casa de la Petrodava**).

Despre femeile de la munte aflăm că sunt mai aprige decât femeile Spartei. Și în viață, și în moarte, muntencele sunt aprige și demne. Ne gândim la Stela. Când află că și ea, și pruncul pe care-l poartă în pânțe, s-au contaminat de sângele otrăvit al soțului Mihail Basarab, decizia sa este fermă. Alege ca pântecul ei matern să devină criptă și mausoleu pentru pruncul pe care și l-a dorit atât de mult. Fără niciun regret se aruncă în apele învolburate ale râului. Privită de departe, „parea o cruce

albă pe stâncă înaltă de deasupra râului”, „trupul alb al domniței înnota împotriva curentului precum păstrăvii” (**Casa de la Petrodava**). „Nemuritorii” din Petrodava privesc moartea cu seninătate. „Ioana moare senină, cu fața către cer. Surâde, murind, soțului ei Tomiță. I-a făgăduit că-l așteaptă. Tomiță o va afla vie sau moartă – dar o va afla acasă” (**Cravașa**).

Pentru „nemuritori”, dăruirea este totală. Asemeni, și pentru Armina Decebal. „A murit ca și când ar fi adormit. Și-a așezat amândouă mâinile pe piept în formă de cruce. La fel ca în icoane. Și a murit. Mai degrabă a ațipit. Am aflat-o senină. Ai fi spus că era multumită să moară”. Știa că săptămâna următoare fiul ei va fi ofițer. Că nu mai avea nevoie de ea. „A plecat. Își împlinise datoria”. A fost „ca un torent. Ca Bistrița, tumultuoasă”. „O bună fiică a Bisericii. O amazoană” (**Dracula în Carpați**).

Aceeași „trecere”, și pentru doctorul Matheos Spyrou. „Căzu ca un arbore fulgerat. În mod subit. Tot așa mor și marii arbori”. De asemenea, și „marii oameni de la munte”. „În mod subit. Ei niciodată nu se îndoie când cad morți. Din poziția verticală în timpul vieții, cad pe pământ la orizontală. Fără a se înclina. Fără a se încovoia. Mereu drepti. Și așa cum au trăit sunt depuși în morminte de granit săpate în stâncă. Așa cum mormântul lui Hristos a fost de asemenea săpat în munte” (**Viața Patriarhului Athenagoras**).

În același mod se va produce și sfârșitul fiului său, George Spyrou. După ce a trudit mulți ani, în Egipt, ca brutar, a strâns o mică economie, s-a întors în satul natal, în casa părinților săi, s-a căsătorit, a construit și o moară funcțională, iar după botezul băiețelului Matheos, a murit. Subit. Ca și tatăl său, doctorul. „Ca un stejar. Ca un copac mare din pădure lovit de trăsnet”. Din prea mare efort fizic. A murit, „zdrobit de munca sa”.

La moartea învățătorului Apostol Icar, „toți brazii din Carpați plâng de durere, plâng cu lacrimile lor bărbătești și puternice de rășină” (**Chiralesa**). Recunoaștem și baroanei Diana Flondor, paralizată în urma unui accident, atașamentul total față de soțul ei, inginerul Anatol Ostan, un om extrem de inteligent și inventiv, dar, în egală măsură, dominat de o boală gravă, incurabilă (afectarea sângelui). Ei nu sunt doar un cuplu, soț-soție care se iubesc, suferința lor îi unește, până într-atât, considerând că au trăit într-un „singur trup”. Ambii erau „concorporali întru Hristos”. Adevărați „frați siamezi”, atacați de câte o boală nemiloasă. După moartea soțului, într-un nefericit accident („atingând un fir de sârmă ghimpată electrică”), ea își înțelege misia. În timp ce preotul Zeon rostește rugăciunea de dezlegare... „Dumnezeul duhurilor și a tot trupul, Care ai călcat moartea și pe diavol l-ai surpat și ai dăruit viață lumii Tale”, baroana „strânge mereu mâna soțului ei mort”. Închide ochii. „Își dă sufletul în timpul rugăciunii”. Moartea ei curmă ani de suferință, dar și o eliberare de povara care o măcina ca soțul ei să nu fie condamnat pentru acel dublu asasinat, săvârșit, incon-

știent. A fost o trecere „firească”. „Inima sa de amazoană bătea numai pentru soțul ei”. Logic, după ce soțul a murit, „Inima doamnei nu mai avea motiv să mai bată. Așadar s-a oprit. În chip firesc”. Și s-a dovedit. Amândoi au fost „un singur trup”. Și „trupul” s-a vrut de „nedespărțit” (**Amazoanele Dunării**)!

În concepția creștină, în fiecare moment al vieții, cel al marii treceri s-ar cuveni să ne fie îndemn înspre curăție. O performanță rarissimă pentru un profan. Un sfânt însă, dacă ne referim strict la Sfântul Ambrozio al Milanului, își așteaptă moartea „cu eleganță aristocratică. O așteaptă ca pe o prietenă. Se întâmplă în anul 397. Ambrozio a primit moartea cu serenitatea unui prinț al Bisericii creștine. El știa că a muri pe pământ înseamnă a te naște în Ceruri” (**Sfântul Ambrozio al Milanului**).

Unii au parte de un mormânt creștinesc, alții, precum un milion și jumătate de români, cei de la Canal, au avut parte doar de învolburatul „drum fără pulbere” (**Dumnezeu nu primește decât Duminica**).

Moartea se dorește acceptată (unică soluție) și atunci când ești judecat pentru o faptă inventată. Prin vocea monahului Teofor (**Condotiera**), românul se cuvine să fie conștient că atâta vreme cât se află în viață trebuie să-și păstreze curătenia sufletească, pentru că Maica Domnului „Condotiera” îl va ocroti. Explicabil. Sunt momente când o ființă umană nu mai valorează nimic și devine jucărie a sorții. Ajuns să fi suspectat pentru o anumită faptă, „clemența” dispăre. Decizia, chiar dacă este superficială, înlocuiește ancheta.

În fața unor probe acuzatoare (chiar și inventate), pantofarul Limitrof, ființă insipidă, un însingurat, un nefericit, un putea fi declarat decât „abominabilul”. Acuzat că și-ar fi ucis sora (**Suspectul**).

Cât despre Nicolae Acatist, nici acesta nu merită să trăiască. Este morar, deține bunuri și nu poate fi calificat decât „dușman al poporului” (**Condotiera**). În fața unor „mesageri ai morții”, „călăii”, cu sau fără „bardă”, nu există scăpare.

Moartea înseamnă „curătenia” unei clase sociale, scopul central al noii „orânduiri”. Și nu de puține ori am constatat că nici atunci când „mult așteptata noapte” ar trebui să aștearnă tăcerea, și mai cu sârg, învolburările înfloresc și cuvântul „controversat” este preluat ca o „stelară mângâiere”. În fond, e mult mai simplu să treci „peste pieptul acestuia” cu pași de piatră și să „sfășii” un „stih” anume!

Are dreptate poetul? „Dar lectorii cu minte trează, / Vedea-vor cartea de-nnoptează, / Că putregaiul pe hârtie / Străluce ca o galaxie”. O Prefață, și-atât?! Da, dacă ne oprim doar la prefață! Ei bine, doar rugăciunea limpezi-va totul, Rugăciunea cea de Moarte. Pentru el și pentru noi (de ce nu?!): „Pentru cine mi-adun eu, Doamne, visele și lacrima până târziu / În cântecele versului și cu cerneală de argint de ce le mai scriu? / Pentru cine îmi înfloresc în piept macii și nămeții de lămâiță, sara? / Uite mă bate pribegia cum biciue vântul seara. / În patul meu își cerne

singurătatea de la o vreme, zăpezile / Și mă acopăr cu frunzele moarte, pretutindeni, toate livezile. / Mi-e gura arsă de rugăciune ca de băuturi prea tari. / Pentru cine urc oare, printre poveștile cât munții, drumul de tâlhari /? Iată, îmi desfăc pieptul și mă așez, aici, cu buzele ude de sânge în noroi: / Rogu-Te, culege-mi, Doamne, pentru un asin flământ din cer / – inima ca pe o floare de trifoi” (**Rugăciune de moarte**)!

În adevăr, o confirmă și personajul Decebal Hormuz (un alter ego al scriitorului), să nu ai „dispreț față de moarte” și să accepți și „sfășierea” de după ea. De „după aceea”, Hormuz! „Niciodată de prezent”. Prezentul se cere construit, nivelat și plămădit cu mare atenție. Dacă greșești, să nu te aștepți la clemență. Logic!

Acest fulger care am fost...

Ea ne-adună și ne-ngână,
Limba noastră cea română.
Unii au ținut-o după ușe,
Și au pus-o și-n cătușe,

Dar s-a înălțat stăpâna-
Limba noastră cea română.

Ca o mamă ne adună,
Ea ne ține împreună,
Ea aici e-n veci stăpână
Limba noastră cea română.
Bucuros este sufletul meu,
Ca o biserică în care
a intrat Dumnezeu
nu am Doamne, nimic și-s bogat
Când mă strângeai
la pieptu-ți, ca pe - un fiu...
Învăluit îs ca de o respirație,
de aburul minunii
În care mă topesc
și mă confrunt.

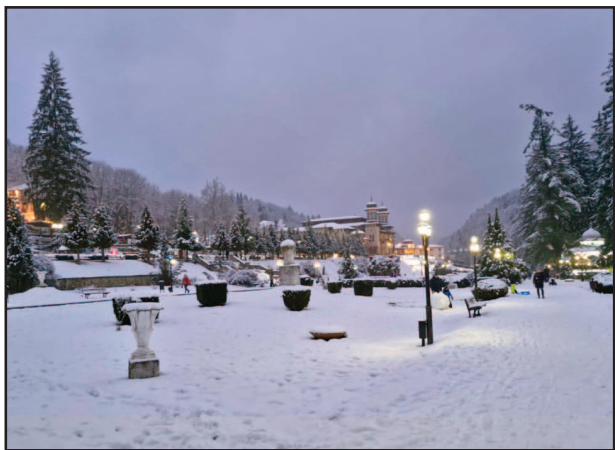
Mă caut printre cuvintele
rugăciunii:
Să văd dacă mai sunt,
În timp ce- alegi din vorba
celor mulți
Cuvântul Unic, ziditor de temple
Învăță-mă să te ascult.
Să te contempļu.
Și mi se face cald de-atâta frig
Și trist devin-de atâta bucurie,
De atâta bine mi se face rău
Și de atâta curaj, Doamne, mi-i frică
Când poema-mi singurase scrie!
nu-s poet, sunt cel născocit
de poeme!

nu mă călca pe umbră
că mă doare
Și inima în pieptul meu se zbate
Ca o pisică oarbă într-un sac.
aripile mele, of!, cum mă mai dor
Gârbovit ca un hamal într-o gară
Când umbrele ni se-atingeau
întâmplător
Mai sângera amurgu-ndurerat,
o seară!
Sunt Doamne atât de trist
și singur
Călătorind pe o mare tot mai tristă
Pe planeta noastră navetistă.
De aceea doru-mi-i
de Dumnevoastră:
ca unui zid-de o fereastră.
Ce-aș mai putea, Doamne, să-ți cer
Când mi-ai trimis iubirea
ca pe o moarte?!
Decât să vă las ca amintire...
acest fulger care am fost!...
până mai ieri.

Preluare și adnotare după versurile
poetului **Nicolae Dabija** de **D.B.**

Eminescian în alb

Susurul izvoarelor de munte a fost îmbogățit, la început de an, în preajma Sărbătorii Culturii Naționale ce punctează eminesciana zi, 15 ianuarie, de susurul versului și al cântului. A treia ediție a festivalului cultural „Freamăt de codru”, ideal ancorat în inima naturii, contextualizând decorul unui demers de înaltă ținută culturală, a reușit să adune, ca în fiecare an, personalități importante ale culturii românești, unind malurile Prutului pentru un crez comun: cuvântul cu valoare creativă. Stațiunea Slănic-Moldova a devenit deci gazdă, pentru a treia oară, într-o atmosferă la fel de sărbătorească, a acestui eveniment ce și-a primit oaspeții cu aromă de colac cald, tablouri, frânturi de natură și în etalarea de medalii, amintiri ale unei epoci în care valorile erau corect percepute și asimilate.

„Ca prima oară” este promisiunea cu care s-a deschis această ediție a festivalului, în interpretarea domnului Constantin Chirilă. Și drept este, că s-a păstrat emoția începutului, acea energie constructivă ce reușește să dea forță și sens evenimentelor. Receptul este sub auspiciul exaltării, versurile scrise de poetul Grigore Vieru, poet născut în Republica Moldova, îndemnând la trăirea momentului, la aprecierea clipei decum („Și-această zi / Ce mâine nu va mai fi”), la asimilarea experienței sub auspiciul poziției „Mi-e dragă viața!”

Invitați speciali au venit cu viziuni diferite asupra operei și vieții lui Eminescu. Dl profesor Petre Colăcel, profund cunoscător al limbii române, a adus în atenția publicului, ca argument pentru un Eminescu evlavios, poezia *Rugăciune*, recitată în izvor de lacrimă. Artiste basarabene, dar mai presus

de toate române autentice (despre interacțiunea cu cei din Basarabia dl profesor Ioan Dănilă obișnuiește să enunțe un paradox: „Mi-e teamă să nu-i stricăm”), dna Liliana Roibu și dna Gabriela Tocari, au prezentat momente muzicale izvorâte din talent și pasiune pentru frumos.

Profesor, mentor, publicist cultural, lingvist și, se pare, unicul luptător pentru patrimoniul cultural, dl Ioan Dănilă, personalitate remarcabilă a culturii naționale, a adus evenimentului nu doar validare prin prezența impunătoare, ci și un plus de bogăție informațională și șansa participanților la eveniment de a fi susținătorii noului proiect marca Ioan Dănilă: campania pentru reintroducerea studiului limbii române în programa liceelor pedagogice (însăpământător: de 26 de ani absolvenții acestui tip de liceu nu beneficiază de această disciplină, devenind analfabeți lingvistici), argumentând nedreptatea ce li se face tinerilor prin limitarea dreptului de a înțelege structural limba maternă. Amintim că acest proiect a fost demarat după ce domnia-sa a condus cu succes un alt important proiect cultural: salvarea Casei „Vasile Alecsandri” din Bacău. Ne plecăm cu recunoștință în fața efortului și determinării care l-au însoțit, oferind posterității amintirea marelui scriitor Vasile Alecsandri, născut la 14 iunie 1818, în urbea Bacăului.

Dl profesor a vorbit despre pasul eminescian pe meleagurile băcăuane, respectiv despre vizita poetului-revizor în Lipova (la 29 aprilie 1876), astăzi parte a județului Bacău. Într-un raport întocmit cu această ocazie, Mihai Eminescu scria: *Gramatica trebuie învățată nu pe de rost, ci prin dese exerciții orale și în scris*, dl profesor evidențiind topica enunțului: așezarea adverbului de negare „nu” înaintea acțiunii ar periclita învățarea gramaticii „pe de rost”. Construcția poetului, magistrală, subliniază învățarea gramaticii prin exerciții scrise și orale (adverbul „nu” pus înaintea verbului „trebuie” ar fi sugerat subliminal ideea de a nu putea fi învățată gramatica).

Dl profesor a atras atenția asupra valorii bibliotecii din Slănic-Moldova, subliniind necesitatea de a fi redeschisă publicului, și a încheiat cu recitarea Sonetului 183 al lui Vasile Voiculescu.

Au fost două zile în care cuvântul a fost artă, și acordurile muzicale au fost plus de armonie în frumoasa stațiune montană. Felicitări dnei Ionica Bandrabur, care a inițiat și susținut derularea acestui inspirat și inspirant festival!

TALIDA VĂȘÎ

ETERNA POVESTE

(Continuare din pag. 2)

Chiar așa: pentru ce? Pentru a mai afla, tot de la acesta că anul trecut indemnizația de bază pentru parlamentari a fost de 18 720 de lei, la care s-au adăugat alte sume forfetare, ajungându-se astfel la o medie lunară de 11 500 de euro.

Așadar, de mai bine de două ori decât salariile celor mai înalți demnitari din conducerea statului. Iar întrebarea

vine de la sine: câți bani ne costă Parlamentul? Și dacă ar fi acestea singurele poteci de rătăcire a banului public, am putea zice că tot n-ar fi răul chiar atât de mare, cu toate că „ochiul dracului” cum mai este numit, îi face pe unii / cei mulți, să lăcrimeze de înfrustrare, iar pe unii de bucurie, chiar dacă „pe medie” o ducem cu toții bine.

Și povestea continuă cu alte episoade la fel de incitante...

NAȘTEREA ÎNTRU LUMINĂ

(Continuare din pag. 4)

Autorul urmărește îndeaproape zbulciumul sufletesc al mamei, sub ochii căreia are loc metamorfozarea îndelungată și dureroasă a fiului: „De când Denko a fost prins în mrejele melanjului cunoașterii absolute, prințesa nu a mai dormit nicio clipă. A stat zile în șir într-o așteptare îngrozitoare, l-a supravegheat, a mâncat mai mult pe fugă și a slăbit, de a ajuns aproape o umbră. În tot acest timp, cât a priveghiat la căpătâiul fiului ei, a analizat pe îndelete tot ce se întâmplă și, în cele din urmă, s-a resemnat, înțelegând că acesta nu îi mai aparține și că în curând va fi al tuturor” (s.n.).

Adevărată pagină de poezie este nașterea *Illuminării* – moment așteptat de toți care cred în El, cu sufletul la gură: „În acel moment, cuva în care se afla profetul pornește să lumineze nefirește, după care se deschide singură, de parcă o mână nevăzută acționa asupra resorturilor care asigură sistemele de susținere a vieții, microclimat și siguranță. Toți cei adunați privesc muți de uimire minunile care par că nu mai conțin. Lumina le asediază cu duritate ochii, iar ei încercă din răspuț să-și protejeze ochii cu mâinile. Toate acestea îi pre-

gătesc treptat pentru ce urmează să vină, pentru că totul a fost anunțat cu mult timp înainte, iar acum, în sfârșit, se concretizează exact în momentul declinului umanității. Și, de parcă n-ar fi fost destul, o mireasmă de parfum floral și viață le îmbată dintr-o dată simțurile și toți își dau seama că asistă simultan la cel mai splendid fenomen care s-a petrecut vreodată în istoria omenirii”. Dintre minunile săvârșite de către Profetul Curcubeu amintesc trezirea și trecerea la alt nivel de vibrație a animalelor, care vor căpăta grai omenesc și conectarea celor care au fost prezenți la nașterea spirituală a Profetului, la energia divină, când aceștia se vor trezi tineri, în floarea vârstei: „Eriatlov își întinde mâinile spre grupul oamenilor și o lumină de o frumusețe nemaivăzută îi învaluieste cu totul. Oamenii își acoperă ochii. După puțină vreme, își deschid încet ochii și descoperă plăcut surprinși că toți sunt acum tineri, în floarea vârstei – toți s-au preschimbat în feți frumoși”. Sunt unul dintre cititorii care așteaptă cu sufletul la gură continuarea isprăvilor Profetului Curcubeu și a celor loiali lui, în volumul al doilea al romanului SF – *Atingerea Creatorilor Supremi*.

EUGENIA RADA IONIȚĂ

Draga mea

Draga mea, simfoniile desfac
patimi împietrite,
Bătând în geam cu degete de ploaie,
Mesaje pozitive prin care lumea iubirii
Deschid magnoliile cu atâta bucurie!
Se rup bucăți din tână livadă
Și maci albaștri își pleacă capul,
Când seara cu plecaciune
deschide evantaiul
Și-n ochii tăi se aprind
izvoarele luminii.

Insectar

Au prins fluturii zăpezii
Cu un ac
Să fie o amintire pe o coală albă.
Noaptea pudrate de Serafimi
Tremurau în peisajul tăcerilor
Unde opalul lacrimilor
Suspendau în neștire plecările...
Rămânea totuși un loc unde
Te puteai îmbăia alături de stele...

DANIEL LUCA

Colind din ceruri

aceste subiecte sunt distinct tratate în cele două părți, *Gânduri pentru Dumnezeu* și *Tulpina rădăcinii* (poeme pentru mama).

În prima parte, este căutată credința, e dorită reînțorcerea la ea, după o perioadă îndelungată de îndepărtare.

Credința e văzută ca o salvare din realitatea anostă, searbădă, care pune stăpânire asupra omului („Cruce liniștită, în lemn argintată, / Scoate-mă, Cruce, din lumea mea, mată, / Poartă-mi credința mai sus, spre înalțuri, / Când îmi vin toate-ndoielile-n salturi”) și redescoperirea bucuriei de a trăi clipa, de a nu o lăsa să se piardă în zadar („Iartă-mă, Cruce, c-am uitat să mă bucur / De anii ce-mi dai, de Soare, de tot ce-i în jur, / Că-n suflet te port și am plâns

lângă tine / Iartă-mă, Cruce, pentru ruga de mâine” – *În ruga de seară*).

Numai prin credință omul se poate îndrepta din beznă către lumină (interioară și exterioară) și numai prin credință va afla iubirea („Mi-am dezlipit din suflet tenebrele sumbre / Si-am lăsat Lumina să intre ca-ntr-o casă, / I-am așezat iubirea pe un altar, la masă, / Și i-am cântat privesne, paslirea fără umbre” – *Ajută-mă, Tu, Doamne!*). Credința, așadar, îl apropie pe om de divinitate și îl ajută să își redobândească încrederea în forțele proprii („Ține-mi, Doamne, pașii drepecți și cărarea luminată, / Și să îmi deschizi poteci către zarea înclinată” – *Ține-mi, Doamne, drumul drept!*).

Cea de-a doua parte este,

practic, o odă închinată mamei, ființa care aici, pe pământ, este gata să se sacrifice pentru copiii săi și oricând e pregătită pentru a-i apăra și proteja ori ajută, chiar și de dincolo de moarte („Colindă-mă, mamă, din Ceruri, / Eu să cred c-ai venit pe pământ, / Si picură-mi înger prin geruri, / Peste fluturi de nea, legământ” – *Colindă-mă, mamă*). E prezent aici dorul de mamă, de neînălțurat, dar există și un schimb de roluri, fata de odinioară devenind acum mamă, un arc peste timp („Vă spun acum că vă iubesc / Si nu greșesc în ceas de taină, / Îmi sunteți dar dumnezeiesc, / A bătrâneții mele haină” – *Gânduri de mamă*).

Scriitura *Nastasicăi Popa* este sinceră, simplă, directă și aduce liniște în sufletul cititorilor.

LUCIAN GRUIA

George Bratu Trecătoarea

(Editgraph Buzău, 2023)

Vasile. Văzându-l destoinic, nea Ion îl recomandă hangiu-lui Manfred care îl angajează grăjdar. Numai că este arestat, acuzat de Zoli (celălalt grăjdar) că ar fi furat din argintăria hangiuului. Dar lucrurile stăteau invers. Zoli transmitea informații hoților care atacau rădvanale cu bogății, în jurul Brașovului. Nea Ion contribuie cu mult curaj la prinderea bandiților pe care îi reține într-o casă conspirativă până la sosirea ostașilor.

Odată eliberat, Dide urmează o școală militară în care învață să tragă cu flinta.

Prin Brașov trece domnitorul Costantin Ipsilanti, mazilit din Muntenia, de către turci. Dide îi repară caleașca și se înscrie în garda fanariotului care mergea la Iași să tragă sforile ca să fie uns domnitor al Moldovei. *Punctul culminant* îl reprezintă încercarea Martei de a-l ucide pe Dide într-o casă părăsită, promițându-i plăceri trupești. Scopul era furtul caleștii domnitorului Ipsilanti, păzită de Dide în timpul nopții (dormea în interiorul acesteia). Fata îl atrage noaptea pe adolescent în podul unei case, pod în care în partea în care îl cheamă lipseau scândurile și Dide cade dar se agață cu ultimele puteri de o grindă.

Scăpând de la moarte, eroul nostru recuperează și caleașca prinzându-i pe hoții care începuseră să fugă cu atelajul.

În finalul romanului, domnitorul Ipsilanti, cu garnizoana sa, ajung la Iași și de acolo unelțește pentru răsturnarea lui Alexandru Moruzi de pe tronul Moldovei, lucru destul de facil întrucât domnitorul în funcție nu-și vedea de treburile țării ci de jocurile de noroc. Ipsilanti este ajutat, în schimbul unei mari sume de galbeni, de Țarul Alexandru al Rusiei, după o vizită a fanariotului la Sankt Petersburg. Obținând domnia asupra Moldovei, îi promite lui Dide că, dacă va ajunge și domnitorul Munteniei, îl va scăpa de pedeapsa că l-a scăpat pe Dumitru de la spânzurătoare și astfel își va putea vedea bunicii și sora vitregă, Dochița. *Finalul* romanului rămâne deschis.

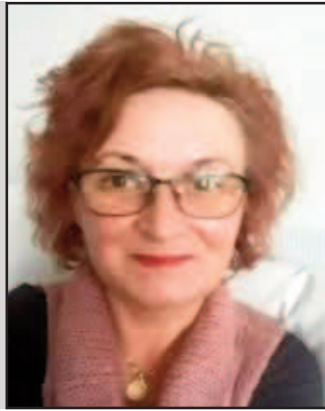
George Bratu este un creator de întâmplări fascinante cu țintă morală. Pune cap la cap, acestea alcătuiesc romanul unitar *Trecătoarea*, care se citește pe nerăsuflăte. Un regizor ar putea realiza după această carte un film artistic de capă și spadă cu priză la public.

Stilul este simplu direct, colocvial.

Umorul de situație încununează magistral unele pagini ale cărții. Tinerii vor fi captivați de noblețea eroului Dide.

Dar cartea se adresează tuturor categoriilor de cititori.

PETRONELA APOPEI

Poemele înveșnicirii sufletului

„Poemul ar trebui să fie ca o rugăciune/ Care, ca și cum, nu tu pe ea, ci ea pe tine te-a spus:/ Niciun cuvânt lipsă,/ Niciun cuvânt în plus.” („Despre construcția poemului”) afirma cu tărie inebriabilul poet **Nicolae Dabija** în a sa *Antologie de versuri – Reparatorul de vise* (Editura Cartier Popular, Chișinău) unde au fost adunate pagini impresionante din inegalabilă bogăție lirică, adevărate comori ale unui suflet atât de îndrăgostit de frumos.

Fiind convins că „Poezia” este „Precum un cerc cu centrul în afara sa,/ precum o secundă, în care încape Vecia,/ precum un cer născocindu-și propria stea -/ poezia”, poetul nu a prețuit nicicând să șlefuiască diamantele descoperite în străfunduri de grai românească unit cu frumusețea inimii sale de poet român, lăsând urmașilor (ca și Arghezi) un „Testament” („Copiii mei, își toarce steaua firul -/ cu poezia nu aduni avere:/ vă las ca moștenire trandafirul,/ lumina lui de pace și durere./ Și spinii, ce văzduhurile ară:/ să sângerați de ei, în veșnicii, / mireasma care-n orice primăvară -/ deșteaptă șerpilor îngropați de vii.../ Mireasma să i-o smulgi e foarte greu,/ nici nu i-o poți căra cu coviltirul,/ sau în bucăți s-omparți c-un fierăstrău:/ vă las ca moștenire trandafirul./ Iar dacă-l veți iubi cu adevărat -/ în veci n-o să vi-l poată răpi nime,/ chiar de-i va smulge tufa vreun gealat,/ un fir de rădăcină tot rămâne./ Mireasma lui scrie pe vânt poeme./ ...Dar când se încâlcește-n rămi zefirul -/ tufele scunde ard ca niște steme!/ Vă las ca moștenire trandafirul.”) prin care credința sa în frumusețea și trăinicia sufletului de român va dăinui până dincolo de vecie.

Folosind „trandafirul” ca simbol al frumuseții, unicității, spiritualității, drept exponent al națivității nobiliare a românului, **Nicolae Dabija** creează un univers liric vast în care cuvintele sfinte: „dor” („Doru-mi-i de Dumneavoastră:/ ca unui zid - de o fereastră.” - *Poem*) și „Doină” („Da-n acele vremi cu soare/ nu știam c-atunci când moare/ singur, Doamne-i fiecare./ Ce-i de singur fiecare!”) sunt coordonatele existențiale ale poporului din care cu mândrie face parte, iar limba ce-o vorbește este câpătai al ființării („...Face iarba să răsară./ Noi prin ea suntem o Țară./ Ea ne-adună și ne-ngână./ Limba noastră cea română./ Ea îi e păsării zborul,/ Tânără precum izvorul/ Ca veciile - bătrână.../ Limba noastră cea română./ .../ Ca o mamă ne adună,/ Ea ne ține împreună,/ Ea aici e-n veci stăpână./ Limba noastră cea română” - *Limba noastră cea română - Lui Grigore Vieru*). Crezul său poetic constă în „Devoratoarele cărți” („Într-un amurg pe cărți ce se prelinge,/ prin vechi biblioteci, tăcut, când trec,/ din câte-o carte simt miros de sânge/ și-un molfăit aud, prin veacuri, sec”) pline de-atâtea taine și lupte ale unui popor ce a răzbit de-a lun-

Urmând modelul romantic al marilor teme eminesciene, **Nicolae Dabija** și-a devoalat sufletul într-un tablou inestimabil, cu un colorit de dragoste de țară („Și iată că se-ntâmplă o minune:/ niște cuvinte pot să ne adune - / pe-acei de-aici, pe-acei plecați în lume -/ ca să ne dea la toți un singur nume:/ o țară spune-aceeași rugăciune...” - *Rugăciunea*), natură, iubire („Înainte conjugam bolovănoasele verbe/ la timpul prezent, viitor și trecut./ De la o vreme, dar de la o vreme/ le conjug doar la timpul pierdut./... / Arsura gurii tale o mai port - / tu-mi erai catargul, pe-o mare de piatră,/ ce-așteptam să mă ducă-ntr-un port/ care există numai pe hartă./

Sub a lunii încercănată efigie- / seamănă dragostea noastră, acuma când nu-i,/ c-un zeu trecut la o altă religie,/ dezamăgit de credinșii lui.” - *Conjugarea verbelor*), completând cu credința în Dumnezeu („Sunt, Doamne, atât de trist și singur/ orecum un rug în care ninge,/ ce ba învie, ba se stinge...” - *Psalm*) și speranța nemuririi prin iubire și poem („Iartă-mi, rogu-te, acest vis nebunesc,/ naivitatea de-a crede că-ntr-un catren -/ poate încape-un destin omenesc,/ raiul întreg, și ceva din infern./ Și că mai cred că viața mea, care/ într-o strofă aici se rezumă - / seamănă cu o lumânare/ ce - luminând - se consumă.” - *Scrisoare către cititor*).

Dragostea pentru valorile românismului este netărmurită, iar Eminescu-i străjuiește unicitatea-i creatoare („Când mă gândesc/ cât de mult/ ne iubise/ izvoarele,/ și codrii,/ și doinele/ ce au fost a-l cunoaște - / îmi vine să cred/ că poezii mari/ își aleg/ popoarele/ în mijlocul cărora/ au/ a se naște.” - *Eminescu*), alăturându-l pe marele **Grigore Vieru** făuritorilor de suflet, dar și pe „Mama Cristina” („Nucul stă tot mai bătrân lângă poartă,/ răsfirând, printre ramuri uscate, lumina,/ cade pe frunza lui moartă/ cătând-o, în zboru-i, pe mama Cristina./... / Pustie e însurarea... Și numai pe zare - / acolo unde se amărăște lumina - / ploupl se-ndoiaie ca o lumânare,/ pe care toamna o aprinde pentru mama Cristina”), ca într-un soi de *Trinitate* proprie.

Eugen Simion scria despre poetul **Nicolae Dabija** că „este un elegiac împătimit, un melancolic luminos, deloc resemnat, cu o mare disponibilitate retorică.

MARIA-LOREDANA
PLEȘCA

Cură de sine

Primăvara începe cu tine, spun de câțiva ani buni încoace membrii trupei Holograf. Dar mai nou, dat fiind faptul că vara se apropie cu pași repezi, începând cu primele zile ale lunii martie, se mai spune și că *primăvara începe cu o cură de slăbit* nouă. Totuși... când a fost ultima oară când v-ați gândit la o cură de sine sau la o sinecură? Indiferent de cât de mult timp a trecut de atunci, vă recomand să ținem o dietă bazată pe multe rădăcini de etimologii. Vă asigur că acestea ne vor ajuta la detoxifierea minții și a spiritului, eliberând o cantitate considerabilă de informații care au fost spălate de *ariel-tembelul*.

Pentru a ne îmborsăta cu adevărat sinele, trebuie să fim conștienți că este un proces de durată, care presupune multă răbdare și... ceva noroc. Nu putem să ardem etapele, începând cu o cură drastică și chinuitoare, ar fi devastator să eliminăm de la început impuritățile morale și politice. Mai rău ar fi să facem brusc toate demersurile pentru a ne îmbunătăți sinele, devenind *ființe sociale de toată frumusețea*. Acest proces trebuie să fie executat treptat, astfel încât vom începe cu unul de inițiere - *sinecura*. Nu este oare mai ușor să optăm pentru o „funcție foarte bine retribuită, care cere o muncă minimă sau care nu cere nici un fel de muncă”? (MDA2, 2010) Vă dați seama cât de frumos ar fi să auziți că vi se poate „*aranja o sinecură ceva, o slujbă ușoară de o oră, două unde*”. Fie aici la Minister, fie la Consiliul Legislativ? (Cezar Petrescu, Calea Victoriei, p. 104) Filtrele etimologice ne indică faptul că am primit *sinecura* de la francezi, (*sinécure*) iar aceștia, la rândul lor, au căpătat-o de la latini... chiar așa: „fără grijă” (*sine cura*).

Dar până să ocupi o funcție la Minister, mai este cale lungă. În plus, să știți că în vechime *sinecura* tot o „funcțiune ușoară și bine plătită” era. (Scriban, 1939). Dar ceea ce e cu adevărat interesant este că, la acea vreme, acest cuvânt viza doar funcțiile bisericești. Ulterior, odată cu hoile tendințe, *sinecura* s-a răspândit dincolo de contextul religios, fiind un simptom al inegalității sociale și al nepotismului.

Chiar și în literatură apare acest termen, e de ajuns să răsfoiți câteva opere satirice pentru a vă convinge.

Revenind asupra procesului de detox de care vă spuneam la început, vă recomand și cafeaua *moca*, cea care provine din „orașul arab Moka”.

Prin extensie, acest termen desemnează o cafea de calitate superioară, iar în *Marele Dicționar de Neologisme* (2000), *moca* desemnează și „o prăjitură cu cremă de unt parfumată cu cafea”. Până și Negruzzi s-a răsfățat cu

moca, chiar el mărturisea că „fumând din lungi ciubuce și sorbind delicioasa *moca*, eu mă lăsasem la o lină reverie” (DLR, 2010). Să nu credeți că numai nouă, românilor, ne place *moca*... până și francezilor și germanilor le place să aibă un astfel de preparat pe masă. De exemplu, francezii îl (i)au pe „moka”, iar germanii tot pe „Mokka”. Dar noi suntem *mai cu moț* și putem să primim *moca pe mocă!* Ceea ce înseamnă că putem primim cafeaua sau prăjitura „pe gratis”, căci „moca” poate însemna și „gratuit, fără bani, pe degeaba”. Trebuie să avem în vedere că adverbul *moca*, care trimite spre ideea de gratuitate, nu are legătură cu substantivul cu același nume (tipul de cafea), căci acesta reprezintă o variantă actualizată a unei vechi expresii românești „pe de-a moaca”. Mai mult, formula „pe moca” vine în continuarea expresiei vechi „pe de-a moaca”. De la moacă la moca nu e un drum prea lung, doar se pot închide și diftonga niște vocale. Ce e drept, nu există o explicație cu privire la înlocuirea substantivului moacă cu adverbul *moca*, dar măcar știm că ambele cuvinte fac parte din același registru. Astfel, moacă în limbaj argotic înseamnă „cap, falcă, figură”, iar în popor desemnează o „bătă lungă și groasă cu măciulie la un capăt”. Să nu uitați că poate însemna și „persoană (mai ales femeie) bleagă, înceată, leneșă” (MDA2, 2010).

Dar să ne amintim cum alintăm noi fetițele mici... nu le spunem, oare, moacă? Sau cum îi mai spunem mormolocului de broască? Nu cumva tot moacă? Există, într-adevăr, și un pește numit astfel (sau moăchie) care seamănă cu un „somn mărunț de tot”. (Lazăr Șăineanu, 1929) Să știți că tot *moacă* sau *mocan* se numește și „omul prost și încet la treabă.” (August Scriban, 1939)

Priviți cum încercăm noi să facem față unei epidemii de termeni argotici... din păcate, foarte mulți vorbitori au asimilat astfel de termeni în vocabularul lor. Încă îl mai avem și pe „mocăciune”, format de la adjectivul invariabil *moca*, căruia i s-a atașat sufixul *-ciune*. De altfel, în arhivarul lexical românesc avem numeroase cuvinte care au acest sufix, multe dintre ele fiind moștenite din latină (de exemplu, „rugăciune”, „înțelepciune”). Rodica Zafiu a arătat că și *Dicționarul tezaur al Academiei* a înregistrat anumite forme „artificiale și efemere” prin care se dorea ca anumite împrumuturi lexicale culte să fie „românizate” – „demonstrăciune”, „educăciune”, „operăciune”.

Mai mult decât atât, lingvista spunea că sufixul *-ciune* a primit rolul de „sufix de substantivizare”, devenind și marcă de registru (a se vedea „furăciune” pentru „furt” sau „băbăciune” pentru „femeie bătrână”).

În cele din urmă, această inovație a reușit să învingă tendința cuvintelor de a-și însuși sufixele „-țiune” și „-ție”.

În altă ordine de idei, știți că spălătorului de creier (este vorba despre *ariel-tembelul*) i se mai spune și „tembeliciune”? Sau că

până și termenul „mocăciune” păstrează ideea de gratuitate, de lucru oferit sau obținut pe degeaba? Totuși, un lucru ne atrage atenția: aparatele cu unde etimologice nu au înregistrat acest termen în dicționare, ceea ce înseamnă că, cel mai probabil, este o creație destul de recentă. Chiar dacă dicționarele nu au asimilat „mocăciunea”, trebuie să știți că deja se bucură de notorietate în rândul vorbitorilor. Ca să vă convingeți pe deplin, priviți următoarele titluri mediatiche: „Halucinant... Priviți-l pe Daea cum bagă-n el *mocăciune* de la portbagaj. Cum întinde mâna după slăninuță și jambonel...” (comisarul.ro, 10.09.2017); „Halucinant! Case primite din partea statului, vândute de sinistrați la mica publicitate. Banciu: Așa e românul. Valorifică *mocăciunile*, iar apoi doarme în grajd, că așa e obișnuit”. (b1tv.ro, 13.10.2016)

Stați puțin și nu uitați! Ne-am obișnuit și cu termenul *mocăngeală*, deoarece toți vorbim despre „influenceri pe mocăngeală; sub pretextul că fac reclamă, așa numiți influenceri cerșesc mâncare la restaurante.” (click.ro, 10.12.2023)

Cu atât mai mult, v-a spus cineva că aveți șansa de a câștiga pe *moca* un alt nume? Acest lucru chiar este posibil, dar aveți în vedere că sigur va fi un nume fals. Chestiunea numelor proprii false a fost dezbătută de către Rodica Zafiu, dar și de către Leo Spitzer și Iorgu Iordan, aceștia considerând că mecanismul producerii pseudonumelor se bazează pe sporirea efectului de ghicitoare, de surpriză. Așadar, aceste nume false survin în urma unor jocuri de cuvinte scoase din *Fabrica de Argou*, în care anumite substantive comune primesc sufixe noi pentru a deveni substantive proprii. Și așa au apărut porecele și stampele de caracterizare, unele mai depreciative ca altele; a se vedea „Dilimache” sau „Strainache”. Dacă sunteți obișnuiți să primiți totul de-a gata și aveți gratuitate la orice în viață, să nu vă mirați dacă veți primi (pe *moca*) titulatura de „Mocamete”. Acest nume este cu adevărat special, dat fiind faptul că probabil a apărut în urma unei contaminații intenționate între vestitul nume propriu „Moromete” și adverbul „moca”. Dar mai multe lucruri interesante despre falsele nume proprii veți găsi la Rodica Zafiu în *Diversitate stilistică în româna actuală* (2001).

Când ne gândim că noi, românii, pe lângă faptul că nu prea ne pică multe lucruri din cer, nu avem nici multe cuvinte în vocabular pentru a face trimitere la ideea de gratuitate... mai dispunem de turcismul învechit „geaba”, care a evoluat la „degeaba” și, implicit, în structura expresiei „pe degeaba”. Ce e drept, ne mai folosim și de anumite perifraze precum „fără bani” sau „de pomană”. Mai puțin folosim expresia „pe blat”, căci face referire la o gratuitate ilegală, intrând în categoria argoului răufăcătorilor. Dar vă spun pe cuvânt: Ana Iorga vă poate povesti mai multe despre cum stă treaba cu „mocăngeala”. (antena3.ro, *Pe cuvânt*, cu Ana Iorga, 12.12.2019)

Ei bine, ce spuneți despre o asemenea cură de sine? Până ce veți da un răspuns, gândiți-vă la ceea ce spunea Harvey MacKay: „Timpul e gratuit, dar neprețuit”.

Poemele înveșnicirii sufletului

(Continuare din pag. 7)

Declară că scrie poemele cu o pană de înger și că în poeme – care nu sunt decât peisaje ale sufletului – lucrurile sunt văzute cu un al treilea ochi, acela care vede nevăzutul, iar „pana sa de înger” a fost înnuiată în călimara unui cer plin de iubire și de devotament față de poem, de moștenirea lăsată fiicei sale, Doina („Chiar și azi, când în lume/ pentru poezie nu mai e loc,/ se mai scrie cu sânge,/ se mai scrie cu foc./... / Copilo, care citești bibliotecii/ cu-o lumină-n ochi tristă,/ nu crede ce zic cărcotașii -/ poezia există!./.../ E târziu,/ ai sfârșit de citit./ Închizi și această carte./ Acum vei continua tu/ să arzi mai departe.” – *Chiar și azi*), de viers românesc și de carte („Și cărțile au suflet: uneorii/ le și auzi, în preajmă, cum respiră,/ cum plâng, cum râd cu tine, cum se miră/ și-ți fac din zile moarte – sărbători./ ... / Cărți care te îndeamnă să rămâi - / să poți trăi, cu ele, înc-o viață:/ iubirea de pe urmă, iubirea cea dintâi...” - *Și cărțile au suflet...*).

O antologie care cuprinde o imensitate de suflet românesc se desfășoară cu generozitate în fața cititorului, pornită din universul liric al poetului *Nicolae Dabija* care a reușit să croiască din fire de suflet o ie a eternității leagănelui strămoșesc, limbii române și continuității acestui popor, iubind deopotrivă oameni (prietenii săi, familia), natură, istorie, tot ce înseamnă România,

Nicolae Dabija și Doina Dabija

Poezia... minunea din om...

Crezul său poetic se află și într-un „Memoriu” care se adresează celui „Stimate director general/ de la uzina de produs poeme” și căruia îi adresează rugămintea: „Mai sunteți, totodată, rugați,/ dacă se poate, să confirmați/ cu semnătură și ștampilă/ că ura e o fală inutilă,/ că e nevoie încă de poezie/ pe globu-acesta. Să se știe./ Cu toată dragostea și grija,/ al D-voastră, N. Dabija.”, confirmând cu toată forța poetică descendența sa din albastrul infinit al divinității, al înălțării către Cer.

Poetul trăiește prin fiecare poem, prin fiecare cânt românesc, prin doinele ce le-a iubit, lăsând un dor nestins de cel care a dus limbii române grija... acel ce ne e veșnic... și unicul, *Nicolae Dabija*.

Gh. Hibovski – un „om-orchestra” teatral și liric

Om de o aleasă discreție, căci nu-i place să facă valuri în jurul său, personajul despre care va fi vorba aici în calitate de poet liric în primul rând este o personalitate culturală bine consolidată în zona geografică Neamț – Iași, dar nu numai, cunoscut ca actor cu vocație autentică, regizor, promotor și manager de teatru (compania proprie **Tandem**, animație teatrală pentru copii: **Teatrul de joacă**, în municipiul Piatra-Neamț), autor și aranjor dramatic, cu montări jucate și premiate în diverse cluburi de teatru din țară, – dar și poet, autor al unor volume lirice: **Cloaca maximă**, **Circul maximus**, **Viclenii de păsărar**. Personaj de real talent scenic, inițial activist cultural pe lângă instituțiile de profil județene, și-a desăvârșit tardiv pregătirea profesională în cadrul Facultății de teatrologie din Iași, cu masterat, având ca profesori specialiști de o vârstă cu sine și chiar mai puțin. Omul este de o naturalețe cuceritoare, dezinhibat, fără complexe, cu o statură care adevăratește spusa că „esențele rare se păstrează în flacoane mici”; e cunoscut în special prin apelativul inconfundabil „Ghiță” sau mai comun „teatralistul”. Biografia lui însăși este o poveste aproape neverosimilă, parcă desprinsă din paginile unor Dickens sau Gorki, și care îl recomandă realmente ca un unicat. Și despre el s-ar putea spune, fără exagerări, că și-a pus talentul în operă, dar geniul propriu în viață. Tot ce a izbândit socio-profesional nu i se dato-rează decât lui însuși. E destul să-l ascuți povestindu-se... e cuceritor. Rândurile de față vor face referire la ultimul său volum de poezie (**Nimicit de marele nimic**, ed. C.M. IMAGO, Piatra-Neamț, 2024, prefață: **Anica Luncanu**, postfață: **Eugen Cojocar**). Pentru o mai adecvată situare a discuției, să amintesc mai întâi că precedentele volume de versuri, menționate mai sus, originale și în formă și în conținut, am spune „marca Ghiță Hibovski”, îl promovau pe autor ca pe un reprezentant al bucuriei de a fi plin de vitalitate, chiar dacă nu doar în laturile pozitive ale existenței, activ în demersuri, făuritor și împlinitor de proiecte, dar și ca pe un visător de frumos și chiar hărăzit de atingeri ale aripii imortalității: pe scurt, un om pentru care lumea are sens, iar viața, cu toate ale ei, are valoare și merită celebrată. Pe când în ultimul volum, de dimensiuni reduse, cuprinzând doar cincisprezece texte poetice, asistăm la o neverosimilă *volte-face*, o răsucire spre altceva, de natura unui șoc existențial. Impresia lăsată de lectură este că toate acele stenice încre-dințări și ancore solid înfipite în realul de nezdruccinat al trăirii s-au șubrezit ori și-au dezavuat funcția primară. Aproape totul pare a vira spre un tărâm de umbre,

concrețeța realului dezertând furisat și cedând teren iluziei devorante. Încă înainte de a deschide prima filă, coperta ne propune o vertiginoasă metamorfoză existențială gen Kafka. Pe un fundal în care panorama cosmică pare a deschide porți apocaliptice, prin care s-a infiltrat deja haosul, în locul figurii de odinioară a poetului e scoasă în evidență nu efigia unui chip omenesc, clar recognoscibil, ci o mască teatrală similitudină. E drept că una ce împrumută, la o privire mai îndeaproape, trăsăturile faciale ale purtătorului ei; e o imagine hibridă trimițând și la analogonul unui cap (încă) viu, dar și la un aproape craniu. Ochiul stâng și-a pierdut afinitățile anatomice naturale, iar dinlăuntru orbitei o pată de albeață care e mărginită de un câmp șters vioriu sugerează ceva extramundant, invaziv, așa cum sunt figurate înfățișările din filmele SF. Imaginea, împreună cu alte câteva strecurate între filele cărții, aparține autorului. Și fiindcă veni vorba de acest termen, el nu mai patronează onomastic, printr-un nume propriu, locul ce i se cuvine, ci este înlocuit de substantivul comun, grafiat cu minusculă: **anonim**. Pe câtă vreme titlul, în partea de jos a copertei, vine ca o „legendă” explicativă de această mutație: e vorba de cineva **nimicit de marele nimic**... Ceea ce, firește, ridică de plano o serie de întrebări: din ce cauză „nimicit”? și cine este „marele nimic”... nimicitor? Parcurgerea poemelor ne va sugera sau chiar traduce uneori în clar răspunsurile; însă poezia nu o face decât la modul ei, mai curând alegoric decât peremptoriu. Așa încât acestea sunt de căutat nu doar în text ci, eventual, și în intertext sau paratext. Nu voi face decât să sugerez câteva, fără pretenția definitivului ori a exhaustivității. Pe o coordonată oarecum asemănătoare, poetul de mare forță și incontestabil cel mai original și aureolat al vremii sale, Nichita Stănescu, se prezenta undeva ca fiind „învingător de profesie” (*substantivul prepozițional trebuie citit și înțeles ca un complement de relație, nu unul de agent, sau un simplu epitet*). De ce un înfrânt patentat, când toată lumea îl considera un victorios întru poezie? – doar el însuși ar fi putut să explice coerent. Bănuim că așa simțea, așa se percepea la un moment dat... Dincoace, marele nimic, cu alura lui de oximoron, vrea oare să sugereze ceea ce Blaga denumise cu sintagma de **Marele Anonim**, pentru a face trimitere la Dumnezeu ca **deus ignotus**? Mai curând probabil, decât posibil. Fiecare creator privește lucrurile în felul lui, are, cum spun filosofii, *Weltanschauung*-ul său. Înclin să cred că, potrivit astrofizicienilor relativiști, totul cosmic, infinitul, poate fi echivalat cu opusul său. Pentru poet, acesta este „mare” doar ca insignifianță, ca „nimic”, însă unul forte, așa cum atomul conține în potenția forța de cel mai elevat calibru... În scrierile sale metafizice, fizicianul Blaise Pascal se arăta uimit și înfiorat de diferența colosală dintre puterile cosmice și fragilitatea „trestiei gânditoare”. Singura măreție și demnitate a acestei în față forțelor nesimțitoare ale universului constă în aceea că omul știe că va muri –

e singurul lui ascendent axiologic față de tot ce ar putea să-l spulbere ca pe un abur, într-o clipită. Despre efemeritatea condiției umane ne vorbise și psalmistul David, cu mii de ani în urmă: *Omul ca iarba; zilele lui ca floarea câmpului; așa va înflori. Că vânt a trecut peste el și nu va mai fi și nu se va mai cunoaște încă locul său...* (Ps. 102, v.15, 16). Am motive să cred că poetul în discuție, la mijlocul celui de-al optulea deceniu de viață, va fi stăruit mai serios asupra acestor omenеști problematici de apus de existență și va fi fost mobilizat liric de adevărurile lor de neclintit. Este momentul când zăbovește mai aplicat, cu ochii minții dar și cu patos existențial, pe definiția heideggeriană a omului ca Dasein (proiecție ontologică însă non-teleologică în lume), dar mai ales ca Sein zum Tode (ființă destinată morții). Până atunci, ori nu acordase importanță convenită acestor aspecte capitale, ori s-ar fi ținut la distanță de ele, cu astfel de practici de escamotare crezându-se pus la adăpost: *mai devreme/ ca devreme/ n-am avut de ce mă teme/ dar acum/ toate mă dor/ tac/ îndur/ și mă strecor/ între flacăra și scrum/ visând/ unde/ ce/ și cum... (ca și cum n-aș fi)*. Vine, deh!, un moment când nu ai cum să te mai sustragi ineluctabilului și trebuie, deci, să te înclini în fața evidențelor: *cad/ ca un bolovan*

Nimicit de marele
nimic

HIBOVSKI,
GHEORGHE

2024

greu/ pe gândul/ că dispar și eu/ cel viu/ că acum/ chiar acum/ când scriu/ devin/ pământiu... (condamnat la absurd). Ideatica volumului cuprinde o dialectică triadică: în prima parte, vivace, biruitor asemeni lui Iisus „cu moartea pe moarte călcând”, apoi asediat în propria ființă de agenții neantului, iar în final nimicit prin osândă obștească a *pascalienei umane condition*. Experiența sa de viață matură îl instruieste să formuleze kantiene judecăți analitice a posteriori, pe care le mulează în versuri gnomiche: *în râu/ curg valuri peștii/ spre izvor/ acolo vor/ acolo nasc și mor/ ce goană disperată/ către moarte /să țină-n viață viața/ mai departe... e plină lumea/ de efemeride/ se ține-n viață viața/ dar ucide... (cu moartea pe moarte călcând)*. Conceptualizarea sa (sintetică a priori) coboară de la general la particular și retur: *viul/ viul cel mai viu/ mai nimic/ decât nimicul/ bate toaca/ pe sicriu/ stând ascuns/ într-un ventricul/ și pompează individul/ cu ceva/ mai vid ca vidul... (ca și cum n-aș fi)*. Pendularea ambiguă între starea de exis-

tent natural și cea de non-existent, redată sensibilului doar pe cale imagistică apofatică (*via negationis*) este magistral redată într-un poem de largă respirație: *nu mai știu dacă sunt treaz/ dacă dorm/ ... și deodată/ copilul alunecă/ pe o piatră/ dusă de val/... mă las eu însumi/ dus de vârtej/ în aval... (ca apoi/ să respingi/ și atingeri/ și gusturi/ și mirosuri/ auzenii/ vedenii/ după care să ajungi/ de neatins/ de negustat/ de nemirosit/ de neauzit/ de nevăzut... (tihnă)*. Concluziile atâtor observații conduc, ineluctabil, într-un singur punct: *mai târziu/ decât târziu/ într-o noapte fără zi/ nu voi fi/ nici mort/ nici viu/ voi fi ca și cum n-aș fi (idem)* Existența, așadar, i se propune ca o stare indecidabilă, asemenea particulelor elementare de tipul fotonului, când undă (energie), când corpuscul, adică materie. Aidoma condamnatului fără vină, din **Procesul** lui Kafka, tratat din materia absurdului dominator, elegiacul se va supune verdictului predându-se călăilor trimiși să pună decizia arbitrară în practică: *vreau/ nu vreau/ devin docil/ nevăzuții/ vin tiptil/ mă cuprind/ și mă ascund/ într-o groapă/ fără fund... (marele ceasornicar)*. Proiectat într-o lume nepământeană, spiritul se percepe corporal ca funcționând asemenea materiei cosmice, pulsatoriu ca magma stelară primordială: *mă agit/ brownian/ într-un little bang/ și-o mini gaură neagră/ mă aprind/ mă sting, mă ascund/ și mă ferec/ ca din propria micime/ să eman... (plângere)*. Episoade de acest tip se repetă, sub aspecte dintre cele mai diferite, aproape epeice, însă toate conducând la același rezultat: cale de întoarcere nu mai există, aventura pământeană s-a încheiat iar cea postterestră tinde spre infinit. Fără nimic din frisoanele morbideții macabre ale unui Fr. Villon, poetul român pare a se apropia mai curând de simbolistica tragică a ibericului F. Garcia Lorca, poet al „nevindicatei răni” de moarte, sau a sensibilei poete Magda Isanos. Vizionarismul acestor poeme moderne, la antipodul celui național mioritic, e unul de mare calibru, în pofida condensării lexicale, iar versificația incisivă, abruptă, dar ordonată după scheme prozodice de factură mixtă, concurează în chip fericit la coagularea unei perspective eshatologice de mare profunzime și finețe. Gh. Hibovski e un poet cu antene cosmice indeniabile, reușind comunicarea unor stări paroxistice ce dau cutremur, dar de care nu ne putem feri decât familiarizându-ne cu adevărurile lor de neocolit. Crispările sale nu se dublează de revoltă existențialistă, poetul e preocupat nu atât de lamentații ce prohodesc aneantizarea codificată genetic, ci de, mai curând, descifrarea măcar a unora dintre tainele ce însoțesc ieșirea din scenă a actorului uman. Pe fundalul acestui ceremonial liric de despărțire, mai dramatică apare cea de propriul sine, de individualitatea imanentă: *de tot m-aș despărți/ de tot/ numai de mine/ nu mai pot/ (despărțire imposibilă)*.

Apocalipsa lui poetică poate sluji, totuși, semenilor de călăuză mai prietenoasă decât altele, cele înțesate doar de angoase paroxistice – dinspre lumea cu dor în cea fără dor.

Teatralizarea romanescului în *Mara* lui Ioan Slavici și *Chip străin* de Kobo Abe

Atât personajele din romanul *Mara* al lui Ioan Slavici, cât și personajele din romanul *Chip străin* al lui Kobo Abe trăiesc, în mod exclusiv, sub auspiciile rușinii. Nu vorbim, desigur, de rușine în sensul unei pudori exacerbate, ci de rușine ca motor al acțiunii și factor principal al intrigii. Personajele din cele două romane nu acționează în mod natural, comportamentul acestora este mereu „trădat” și divulgat de o instanță exterioară ce are puterea de scruta până în cele mai adânci tenebre ale conștiinței lor. Știindu-se urmărite de un ochi veșnic treaz și veșnic scrutător, personajele nu se mai comportă așa cum ar face-o în cazul în care ar beneficia de intimitate, ci adoptă o existență deschisă teatralității. Personajele nu se mai prezintă așa cum sunt ele cu adevărat ci așa cum și-ar dori ele să apară în ochii celorlalți personaje sau în ochii lumii. În cartea sa, *Eu, personajul*, Vasile Popovici remarcă pe bună dreptate că intimitatea mereu divulgată a personajelor devine un adevărat infern al teatralității pentru că vine atât din exterior, din partea celorlalți oameni, dar și din interior sub forma unei dorințe vinovate: „În clipa când personajul ajunge să perceapă situația teatrală, când suprafața ființei sale se orientează parcă integral spre semenii săi, în aceeași clipă și prin același act el descoperă în el însuși o intimitate ce se cere ocrotită, văzându-se neîncetat divulgată. Ne aflăm într-o civilizație a rușinii, care ar primi ușurată remarcă lui Nietzsche: Oamenilor le e rușine, nu pentru că au vreun gând urât, ci, dimpotrivă, pentru că și închipuie că li se atribuie niște gânduri urite (...) Infernul teatralității, acela care pare să vină dinspre ceilalți, și infernul dorinței vinovate, acela care pare să urce exclusiv din profunzimea sufletului, au o suprafață subiectivă comună, și aceasta este intimitatea”¹.

Cel care divulgă mereu intimitatea personajelor este cel de-al treilea personaj. Teatralizarea romanescului presupune întotdeauna introducerea celui de-al treilea personaj, care, se poate spune, este varianta modernă a corului din tragedia antică, instanța scrutătoare, judecătorească, a tuturor faptelor. Al treilea personaj poate fi mereu același pe tot parcursul romanului, și acesta este cazul în *Chip străin* unde soția celui de-al treilea personaj pe tot parcursul romanului, sau pot fi mai multe personaje ce joacă pe rând, sau toate odată, rolul celui de-al treilea personaj și acesta este cazul în *Mara*. Mai mult decât atât, cel de-al treilea personaj poate fi o instanță exterioară (un personaj anume, mai multe per-

sonaje, personajul colectiv sau „gura lumii”), dar poate fi în același timp și o instanță interioară, o himeră obsedantă ce dedublează ființa personajului: „Ca și cum aceste personaje nu pot simți altfel decât închipuindu-și cum ar trebui să simtă vecinul de lângă ele. Ca și cum numai prin celălalt primesc ele măsura tuturor lucrurilor și a propriilor lor reacții (...) Cel de-al treilea personaj este o ființă obiectivă și independentă și, în egală măsură, o proiecție imagină a protagoniștilor. Cel de-al treilea personaj este o fantasmă (evident, nu exclusiv), iar scena de teatru se deschide atât în realitate, cât și în mintea protagoniștilor. Aici stă forța modelului dramatic apărut subit prin introducerea unui personaj-martor printre celelalte personaje: în faptul că personajul acesta declanșează jocul reprezentărilor și funcționează ca o proiecție în care personajele se văd dedublate în propria lor imaginație, după ce au fost înstrăinate într-o ființă interioară (și exterioară) pe care o presupun indiferentă”².

Vasile Popovici clasifică cel de-al treilea personaj în funcție de trei criterii: „Criteriul ales este intenția protagoniștilor de a fi sau nu văzuți. Disting atunci trei situații: 1 protagoniștii, ambii, nu ar dori să fie asistați de nimeni la ce fac, dar – în ciuda dorinței lor – un personaj-martor transformă întâmplarea în scenă de teatru, iar pe ei în actori expuși spectacolului public. Teatralizarea momentului are loc fără intenția lor; 2 unul dintre protagoniști alege astfel prilejul, încît confruntarea cu celălalt să fie publică: intenția teatrală aparține, așadar, doar unuia dintre cei doi; 3 protagoniștii caută intenționat ca actele lor să se desfășoare sub privirile celui de-al treilea personaj”.

Să urmărim acum cele trei situații în romanele studiate. Mai întâi avem situația în care ambii protagoniști nu ar dori să fie asistați de un al treilea ochi. Există în *Mara* un episod în care ni se spune în mod vădit de două ori cum Naț și Persida și-ar fi dorit să fie singuri fără prezența Ancăi care joacă rolul celui de-al treilea personaj. Prezența Ancăi transformă scena următoare într-o piesă de teatru chiar dacă Anca nu participă în mod activ, ea doar este prezentă, dar prezența ei îi determină atât pe Naț, cât și pe Persida să vorbească și să se comporte într-un mod diferit față de cum s-ar fi comportat și față de cum ar fi vorbit dacă erau singuri: - Te-am văzut – grăi dânsa tot în nemțește – și te-am cunoscut de departe! - Și eu te-aș fi cunoscut dacă te-aș fi văzut, oricât de departe ai fi fost. Apoi nu mai știau ce să zică și rămăseră uitându-se ea la dânsul, și el în pământ. DOAMNE! DE CE NU ERAU SINGURI! Acum știa și dânsa de ce n-a trecut el pe sub fereastră, și se uita la părul lui, care parcă atât de bine îi ședea așa încalcă cum era, și hainele lui, care parcă nu mai erau soioase. – Rămâi acum aici? Întrebă ea. – Se înțelege! răspunse el. Adecă nu, ci trec la Timișoara, dar mai stau pe aici! DOAMNE! DE CE NU ERAU SINGURI! – Adio! zise ea, întinzându-i mâna. El se întoarse strâmtorat spre Anca, care nu știa, precum se vedea, nemțește, și, ridicându-și

cuvios pălăria, îi zise în românește: - Iertați, domnișoară. Ne cunoaștem cu domnișoara de acasă și am fost foarte mirat s-o văd aici”. În romanul *Chip străin* al lui Kobo Abe, întâlnim aceeași situație în care ambii protagoniști își doresc să evite privirea celui de-al treilea personaj, dar aici lucrurile sunt puțin diferite, în sensul că avem un protagonist principal, o mască care este cel de-al doilea protagonist și soția care este personajul triologic: „Mă îngrijora modul ciudat în care zîmbeai numai cu buza de jos... MĂ ÎNGRIJORA FAPTUL CĂ TE UITAI FIX, PRIN MINE, UNDEVA ÎN ZARE... Ți-am reproșat că mi-ai refuzat berea oferită... dar nici nu mi-ar fi plăcut să bei prea mult... Mă simțeam de parcă turnase cineva pe mine apă clocotită și eu zăceam înmuiat în gheață... În timp ce ochiul stîng tînjea după tine, ca după o pradă de război, după degetele tale care fărâmițau piinea și făceau cocoloașe – degetele tale moi și subțiri, cu excepția tăieturii de la degetul mare – ceea ce vedeam cu ochiul drept mă făcea să mă chircesc de durere. Eram un soț încornorat de față la adulterul soției. Dacă i-ar fi dat cuiva prin minte să reprezinte printr-un desen această relație – EU, MASCA, adică celălalt eu și TU – ar fi obținut un triunghi ne-euclidian cu cele trei vârfuri pe o dreaptă”. Aici avem în mod explicit aplicat principiul personajului triologic care este în mod ontologic teatral. Tipul acesta de personaj trăiește în mod constant și în mod simultan trei conștiințe inseparabile una de cealaltă și mai mult decât atât, interiorizează în mod constant lumea: „Personajul triologic este personajul teatral (...) Personajul triologic cumulează trei instanțe: Eul său, Tu-ul protagonistului cu care împarte aceeași soartă, și Eul spectatorului. Personajul triologic percepe, interiorizează, trăiește simultan trei conștiințe distincte, trei tipuri de conștiințe. Și le trăiește nu numai cînd se află prins cu adevărat în tiparul teatral, deci cînd de față, fizic, se găsesc niște persoane dispuse în mod specific, ci și în absența lor: el se simte în ființa lui teatralizat”³. În *Chip străin* Tuul este masca, iar Elul este soția protagonistului, căci la ea se raportează în permanență protagonistul ca la o instanță superioară, de privirea, tandrețea, respingerea sau aprobarea căreia depinde întreaga sa viață.

Avem și exemple în cele două romane în care doar unul dintre protagoniști ar dori ca întâmplarea să fie publică, mai precis unul dintre protagoniști aranjează lucrurile în mod voit ca publicul să asiste la scena dinainte pregătită și calculată. În *Mara* acest lucru se întâmplă când Mara îi reproșează maicii Aegidia, în mod calculat, știind că se află o mulțime de lume împrejur, nesupravegherea fetei sale și ușurința cu care aceasta a putut pleca din mănăstire fără vreo împotrivire din partea cuiva: „Mara stetea ca pe spini. Știa că papistașii sunt un neam de oameni dușmănoși și ținea mult la Blăguță, care era vestit cântăreț de strană. Îi mai trecea apoi, parcă, și un fier roșu prin trup când vedea cum trec peste pod oameni, ba chiar și care, fără să plătească creșterii

cuviniți. Călugărița nu putea, în sfârșit, să aibă dreptate. – Dar fata mea cum a ieșit din mănăstire? Zise ea rostind vorbele cam rar. Tot învățătorul nostru ar fi de vină dacă copiii s-ar fi înecat în Murăș? Maica Aegidia se sperie și începu să tremure. NU ERA DEPRINSA CU LUMEA, ÎN MIJLOCUL CĂREIA SE AFLA, ȘI O TRECURĂ FIORI RECI CÂND SE GÂNDI CĂ OAMENII ACEȘTIA AR PUTEA SĂ SE PORNEASCĂ LA CEARTĂ. Îi era ca și când dincolo, pe dealurile de la Radna, s-ar fi pornit o furtună cu puhoi, care în toată clipa putea să fie aici”. De asemenea putem vedea și în cazul Persidei o astfel de scenă: „Persida, zărindu-l de departe, îl cunoștea numai după umblet și după făptură, dar nu-l vedea cum este, ci cum îl știa. Pe o clipă inima i se strânse; în clipa următoare însă ea și ridică capul și și urmă drumul înainte ca și când nimic nu s-ar fi ivit în calea ei. Puțin îi păsa dacă el o va vedea ori nu, BA VOIA CA EL S-O VADĂ, ca să știe că puțin îi pasă de dânsul”.

În *Chip străin* asistăm la o scenă ce nu pare dinainte pregătită și totuși lucrurile sunt potrivite într-un tot dinainte. Asistăm la o luptă interioară în care protagonistul este „deposedat de propriul sine”. Rușinea este amplificată de către cel de-al treilea personaj, o tânără asistentă, atât prin folosirea analogiei în chip ironic, dar și prin dorința erotică permanent suprimată de către protagonist. După cum bine remarcă și Vasile Popovici în cartea sa, *Eu, personajul*, putem vorbi de accente tragice în momentul în care protagonistul se știe deposedat de propriul sine: „Aceasta este deznădejdea de ne-suportat a eroului tragic: el se știe deposedat de propriul sine, așa cum stă fără putință de scăpare în bătaia ochiului străin, ca sub o lupă, ca sub o sută de lupe ațintite asupra mizeriei și zbaterii sale, din care oare mai poate fi salvat”⁴. Asistenta joacă în *Chip străin* rolul celui de-al treilea personaj, dar toată scena este pusă la cale, așa cum aflăm, chiar de protagonist: O tânără asistentă, proaspăt absolventă, s-a apropiat de mine și în timp ce răsfoia paginile unei cărți mi-a spus cu malițiozitate:

-Priviți! Ce tablou interesant! Sub degetul ei subțirel am zărit titlul unei schițe de-a lui Klee: Chip fals (...) Pune imediat stăpînire pe mine o senzație de umilire de nedescris. Nu cred că fata a fost rău-intenționată. DE FAPT EU ÎI DĂDUȘEM IDEEA, CU BUNĂ ȘTIINȚĂ... Ușurel, ușurel! Dacă mă-nfuri acum, sunt pierdut. Toate strădaniile mele se dovedesc zadarnice. Încercam să mă auto-sugestionez ca să-mi țin firea, dar eram atât de întors pe dos, încât TABLOUL MI S-A PĂRUT A FI PROPRIA MEA FAȚĂ ZĂRITĂ PRIN OCHII FETEI!...

¹Vasile Popovici, *Eu, personajul*, Ed. Cartea Românească, 1988, pp. 5, 6.

²Ibidem, p. 24.

³Ibidem, p. 60.

⁴Ibidem, p. 31.

⁵Ibidem, p. 65.

Teatralizarea romanescului...

(Continuare din p. 10)

M-am repezit la carte și am sfîșiat-o-n două... și o dată cu ea, și inima mea. Nici n-am cuvinte să spun ce-am simțit... s-a rupt ceva din mine și se prelingea în afară precum un ou stricat. Mă simțeam ca o piele lepădată”.

Și a treia situație, cea în care protagoniștii caută în mod intenționat privirea celui de-al treilea personaj, o putem regăsi în ambele romane. În *Mara* există o scenă în care Hubăr și soția sa, la botezul copilului Persidei și al lui Națl, în văzul tuturor celor adunați, deci sub privirea celui de-al treilea personaj colectiv ce se substituie corului din vechea tragedie greacă, îi dăruiesc copilului „un pumn de galbeni” dar și „cinci mii de florini”. Văzând acest lucru, Mara, atinsă la o coardă sensibilă în interiorul ei, pregătește lucrurile în așa fel încât, de față cu toată lumea, le oferă tinerilor părinți opt mii de florini și, totodată, îi părea rău, văzând câtă lume e, că nu a dat mai mult: „-Voi mergeți acum acasă – grai apoi grăbită – căci vin și eu, dar trebuie să trec mai înainte pe undeva. Trebuia, neapărat trebuia! Cum adevărat?! Hubăr îi făcuse copilului un dar de un pumn de galbeni; Hubă-roaie îl înzestră cu cinci mii de florini; nu putea să rămâie nici Mara mai prejos. Avea și dânsa; TREBUIA SĂ ARATE CĂ ARE, că nu e nici dânsa cea din urmă, că ține și dânsa la el. Alergând spre casă, ea era tare hotărâtă să-i dea Persidei zestrea. Acum era cel mai potrivit timp și-o făcă, PENTRU CA SĂ VADĂ HUBĂR că nu e nici Persida orișicine și să știe lumea că nu e feciorul lui Hubăr mai presus de fata ei! Da! A Persidei era zestrea; pentru dânsa o adunase: ACUM ERA TIMPUL SĂ I-O DEA (...) Ea luă în cele din urmă zece mii. Tot era mai mult decât ceea ce dăduse Hubăroaie, poate chiar prea mult... și îi venea Mării să se întoarcă din drum. ERA HOTĂRĂTĂ SĂ DEA BANII ÎN FAȚA TUTURORA, cum lucrul acesta, de obște, se face. Hubăr ținușe însă ca de ziua aceasta să vie noră-sa la casa lui și masa de cimetrie era un fel de nuntă, la care Hubăr își adunase, în cinstea nurorii, pe toți prietenii și cunoscuții, tot oameni de frunte, de care se sfia Mara. VĂZÂND ATĂTA LUME ȘI AȘA OAMENI, ÎI PĂREA RĂU CĂ N-A LUAT MAI MULT”.

În *Chip străin*, așa cum spuneam, masca și protagonistul sunt cei doi actori principali, iar soția și, uneori, lumea ca personaj colectiv, ca o reminiscență a corului din vechea tragedie greacă, este cel de-al treilea personaj. După ce își construiește masca, atât protagonistul, cât și masca, care este un fel de alter ego al protagonistului, doresc să treacă proba de foc a corului, a judecății lumii: „Deși n-au trecut decât cinci zile de când luam trenul meu obișnuit spre suburbie, se comporta de parcă zburaseră deja cinci ani pe puțin. Cu toate că era o călătorie pe care o cunoșteam foarte bine, de puteam merge și cu ochii închiși,

pentru mască însă constituia o experiență nouă. Dacă ea avea impresia că își amintește ceva, aceasta nu putea fi decât vreo viziune de-a ei din stadiul embrionar. Și totuși așa era... Într-adevăr, îmi aminteam de norii pe care-i zăream de la fereastra trenului de parcă erau relicve cu barbă albă ale unei epoci de mult apuse... Interiorul măștii părea scaldat în sifon – bule mici spumegau înspre suprafață... Cu un gest reflex mi-am șters cu dosul palmei fruntea ce nu era umedă absolut deloc... ȘI AM RĂSUFLAT UȘURAT CÎND AM PRIVIT ÎN JUR ȘI AM VĂZUT CĂ NU-MI REMARCASE NIMENI GAFA. SE PARE CĂ MI SE ÎNGĂDUIAU RELAȚII NORMALE CU CEI DIN JURUL MEU, dar la o distanță potrivită”.

După cum putem vedea, toate cele trei situații în care avem de-a face cu cel de-al treilea personaj apar în ambele romane. În aceste condiții este clar că putem vorbi de o teatralizare a romanescului în ambele romane. Atât în *Mara*, cât și în *Chip străin* avem o lume ce stă sub semnul rușinii, al pudorii pe care personajele și-o doresc protejată, dar care este mereu divulgată de, și prin, privirea indiscretă a celui de-al treilea personaj. Pentru personajele din cele două romane tot ceea ce contează este cum apar acestea în privirea celorlalți. Mai mult, felul în care acestea își imaginează că sunt reflectate de conștiința celui de-al treilea personaj le determină toate acțiunile și toate reacțiile. Personajele din ambele romane poartă cu sine o vină ontologică prin faptul că nu se unesc în mod intrinsec cu Legea implacabilă a lumii, reprezentată de cel de-al treilea personaj. Bariera ce se țese între individul cu o personalitate proprie și societatea reprezentată de cel de-al treilea personaj provoacă în personajele vina ontologică, păcatul originar. Când din contră personajele primesc Legea sau codul moral al societății și se contopesc cu ea, nu se realizează doar o scenă teatrală în care lumea este interiorizată de către protagoniști, dar realitatea supraindividuală preia frâiele destinului și le conduce cu o Lege implacabilă, în care controlul și pedeapsa sunt semnele de bază ale unui infern ce se răsfrânge din exterior înspre interior: „Reiese de aici un fapt remarcabil: tiparul teatral adună în unitatea sa toate personajele (I, a II-a, a III-a). El epuizează sistemul pronominal al limbii, ceea ce înseamnă că epuizează pe aceeași arie ontologică. Așadar, scenă teatrală nu e altceva decât o *imago mundi*, o formă mentală completă și esențializată a realității. A realității ca relație individual dialogală și ca relație socială, luate împreună.

Și aici însă tot limba, cu polisemantismul ei, spune mai bine și mai mult, chiar, eventual, împotriva intenției noastre, fiindcă mundus are, pe lângă înțelesul de lume, și pe acela de infern.

Or, ce altceva e scena pentru protagoniștii intrați neavertizați acolo dacă nu un infern, un loc de ispită și punitie, așezat sub controlul sever al Legii morale?”⁵.

FLORENTIN POPESCU

Cărți și autori

Un european entuziast:

Ioan Barbu

Controversele privitoare la Uniunea Europeană (de la noi și din alte țări) par să nu-l fi afectat câtuși de puțin pe dl. **Ioan Barbu**, cunoscutul publicist și scriitor din Râmnicu Vâlcea. Și cea mai bună și clară dovadă în acest sens este volumul său de interviuri intitulat *Noi între idei* (Editura Antim Ivireanu, Râmnicu Vâlcea, 2024), în care a adunat o parte din multele sale interviuri solicitate de-a lungul anilor unor mari personalități culturale și științifice, cu precădere unor români stabiliți dincolo de frontierele țării sau străini cu „rădăcini” ori legături strânse cu patria noastră.

Dl. Ioan Barbu, care s-a impus atenției ultimilor zece-cincisprezece ani grație unor interesante (și în marea lor majoritate „trăite”, cum însuși o afirmă aproape de fiecare dată) cărți de povestiri și nuvele, n-a uitat/nu uită nicio clipă cea dintâi pasiune și profesie a sa: jurnalistică. Cu justificat orgoliu consideră că este primul jurnalist care a publicat primul ziar independent după 1989.

Interviul ca specie a narațiunii de tip gazetăresc (interesant și pentru aceea că pune cititorul față în față cu interlocutori și cu opiniile acestora în varii probleme de ordin social, cultural și politic) i-a fost întotdeauna la îndemână d-lui Ioan Barbu. Și prin urmare l-a cultivat cu statornică pasiune și devoțiune.

După 1990, când deplasările în afara țării au devenit în întregime libere, dl. Ioan Barbu a străbătut de mai multe ori și cu diverse prilejuri o întreagă serie de țări din Uniunea Europeană: Franța, Italia, Austria, Germania, Olanda, Spania, Ungaria și Belgia.

Fiind, precum odinioară Alexandru Odobescu, un călător cu gândul de a scrie, autorul cărții despre care scriem aci s-a întors din fiecare deplasare cu carnetele de însemnări doldora de informații de ordin general, dar și cu un bogat „bagaj” de interviuri a căror coloană de susținere e reprezentată de ideea prezenței României atât în Uniunea Europeană cât și în cultura și știința mondială în general.

Referindu-se la Franța și România, Jean Monnet (citată în prefața de scriitorul francez Jean-Yves Conrad) nota încă din 1954: „Țările noastre au devenit prea mici pentru lumea actuală, în raport cu mijloacele tehnice moderne, cu America și cu Rusia de astăzi, cu China și cu India de mâine. Unitatea popoarelor europene integrate în Statele Unite ale Europei este mijlocul de a ridica nivelul lor de viață și de a menține pacea. Ea este marea speranță și șansa epocii noastre. Dacă vom lucra pentru ea fără întârziere și fără pauză, aceasta va fi realitatea de mâine”. Evident, cum au evoluat lucrurile de atunci, din 1954 și până azi, se știe și dl. **Ioan Barbu** a pro-

pus interlocutorilor lui nu atât comentarii asupra istoriei U.E. cât mai degrabă să-și spună punctul de vedere în legătură cu locul, rolul și viitorul României în această comunitate. Și invitați să-și spună părerea despre acest subiect au fost (dacă am numărat bine) șazeci și doi de interlocutori: preoți, diplomați, scriitori, alți intelectuali pe care viața i-a purtat departe de meleagurile natale sau, dacă nu s-au născut pe plaiuri carpatine au nutrit/nutresc o mare prețuire pentru România, pentru istoria și cultura ei, pentru marile personalități pe care țara noastră le-a dat lumii. Cartea debutează atipic, cu un auto-interviu în care reporterul schițează, ca pe o tablă obiectivele urmărite în interviuri. Răspunsul la cea mai importantă întrebare (legată de imaginea României în Europa) – de fapt coloana vertebrală a întregului volum, este unul echilibrat, pragmatic, încărcat deopotrivă cu bucurii și dezamăgiri, cu lumini și umbre. Scrie dl. Ioan Barbu: „Am vizitat peste 20 de țări ale Uniunii Europene și am stat de vorbă cu zeci de personalități din diverse domenii, de diverse profesii: scriitori, artiști, cărturari de vază, savanți, oameni politici, parlamentari, oameni de afaceri, fețe bisericești ș.a. (...) Ce știu și ce nu știu cei de acolo despre noi? Știu multe lucruri, și adevărate, și false. Din nefericire, ultimele predomină. Nu, nu suntem scotii antropofagi, nici trăitori în epoca de piatră, dar, vai!, uneori nu prea departe de o astfel de imagine. Valorile și cuceririle de ieri și de azi ale României sunt, dacă nu ignorate, privite printr-o optică deformatoare. Pentru mulți, România este țara corupției, a prostituatelor, care fac trotuarul, cu răsmiile, în tot Occidentul, a cerșetorilor și a hoților, care, la fel, ne-au dus buhul pretutindeni. (...) Nu mai vorbesc de crimele, tâlhăriile, traficul de droguri, de arme, în care au fost și încă sunt implicați români. Astfel că România, pentru cetățeni ai unor nații, este o țară de care e bine să te ferești.”

Puși în fața unei astfel de imagini negative și deformatoare se naște numaidecât întrebarea: Ce se poate face pentru ca ea să

poată fi schimbată? Câteva paragrafe mai la vale autorul ne spune că pentru aducerea respectivelor imagini „în dimensiunea adevărată” – fapt realizabil „numai printr-o diplomație vie, aplicată și performantă, pusă în operă de oameni tineri, capabili să înțeleagă viitorul României în U.E.; și nu prin „seniorii” îmbătrâniți, uitați în posturi, sau politicieni recompensați cu posturi căldute prin capitalele lumii, robi ai prejudecăților și ai concepțiilor retrograde ale trecutului. (...) Bani destinați acestei imagini se duc, uneori, pe organizarea unor consfătuiri sterile, pe delegații fără vreun folos țării, nu – cum ar fi necesar și firesc – pe stimularea televiziunilor și a ziarelor străine să vină aici, în România, ca să ne cunoască la fața locului; sau cum iarăși ar fi necesar și firesc – pe tipărirea unor cărți în limbi străine care să reveleze geniul poporului de la Dunăre și Carpați.”

ÎN ARENA CU LEI A CUVINTELOR*

CEZARINA ADAMESCU

Poetul este poate singura persoană de care nu se miră lumea când îl vede și aude vorbind de unul singur. De fapt, el monologhează cu vântul, cu iarba, cu frunzele, cu luna și norii, cu pereții. Ba chiar cu astrul zilei, ca să nu mai vorbim de cel nopțatec. El este o persoană cu totul specială, cu toate că poate apărea cu chipul unui om obișnuit. El nu-și va găsi lesne locul în lume și de fiecare dată, e nepereche.

Nu-l strigați, nu-l căutați pentru că n-o să-l găsiți prea aproape. Însă el poate fi găsit în tine însuși. Destul să-l căutați. O să-l recunoașteți după lumina pe care o poartă cu sine, în sine și dinaintea sinelui, ca o candelă veșnic aprinsă. Odată găsit, nu vă îndepărtați de el prea mult. E bine să-l țineți aproape. E mare nevoie de poezi într-o lume atât de prozaică.

S-ar zice că poetul locuiește alte lumi, diferite, însă, diferit este el, într-o lume în care și noi trăim, dar nu avem ochi pentru a vedea clar totul. Ochiul său special reține acel ceva care nouă ne scapă. Atent la sunetele, nouă neauzite, el distinge pentru noi, amănuntul esențial care face diferența dintre real și imaginar. Stăpân pe pământul dintre două tabere beligerante. Acel *noland* unde gloanțele răutății lumii nu îl ajung și nu îi pot face nici un rău. Doar el se pricepe a desluși lumina din zdrențele de întuneric.

S-a gândit cineva oare, să-i mulțumească pentru toate darurile pe care ni le așează la picioare, în chip gratuit? Știe vreunul din voi câte eforturi face ca să dăruiască fărăme din substanța lui intimă? Cu toate acestea, poetul nu se plânge pentru că, adevărata lui menire este de a dăru. Mai ales, a se dăru pe sine, fără rezerve.

Iată, și această carte, pe care ne-o pune la dispoziție cu mărinimie, pentru a gusta și noi din deliciae poeziei adevărate. Din bunul păstrat cu strășnicie în suflet.

Volumul, bilingv, beneficiază de o prefață cât se poate de pertinentă, realizată de poetul Baki Ymeri, în care sunt subliniate accentele și subtilitățile poeziei Mariane Moga, conturând un profil liric al acestei poete contemporane. Aceste versuri s-ar putea încadra în categoria poemelor revelate, în care meditația, adâncimea de spirit și încărcătura psihologică sunt concludente. Temele sunt actuale și suscită interes major pentru o plajă largă de cititori de toate vârstele. Primul semnal liric al volumului vorbește despre "Un decor apocaliptic, cu ore pietrificate", "o lume muribundă", "Fuziune mâl și ploaie", "Trei schelete ascunse-n roca fără aer și plămân" (*Apocaliptic*), unde omul nu-și află locul și

tiha. Viziuni stranii în care îngerii înșiși "se stingeau în valuri" iar "Pământul nu mai respiră, oprindu-și centrifugarea".

Ce să facă omul comun în toată această cavalcadă de "gânduri prelungite, rătăcite-n vama nopții", can „mijloc de apocalipsă”. Și totuși, poeta nu renunță la speranță: "îmi culeg nemărginirea" unde altunde, decât în cuvinte? Acesta este rolul poetului, de a sădi, chiar pe pământ pustiu și arid, semințe de speranță.

În pofida tuturor încercărilor, Poeta spune: "Scriu ode cu privirea în orbire", deși "Nu știe nimeni câtă fericire / Mi-a pus destinul în palmele ude" (*Nu știu de unde, Doamne*).

Așa a fost din totdeauna: creația are nevoie de jertfa autorului, de o dăruire totală, fără jertfă nu se poate, amintirile cer toate efort de voință: "Se cern amintiri peste setea din mine, / Mi-e trupul pustiu, dar le simt răsuflarea". Cum e când amintirile năvălesc și tu nu le poți ține piept? Într-o continuă căutare poeta vrea să afle răspunsuri ferme: "Ce caut? Nu știu. Vând a nopții durere, / Pentru o zi mult mai bună și fără păcat. / Rătăcește un gând către cerul de mâine, / În pământ se preling ne-ncetat vechi dureri, / Din clipa asta voi trăi înainte, / Refuzând să mai ard pentru ziua de ieri" (*Nu mai ard pentru ziua de ieri*).

Autoarea nu simte nevoia de a dialoga. Întreg discursul ei este un profund și insolit monolog: "Încă simt amurgul pulsându-mi prin vene, / redecorând lumina aflată-n schimbare, / e frig, un alt fulger nebun trece-n mine, / încarcerat fiind de tristeți muritoare. / Nemiloasă umbra se zbate bezmetic, / în contrast cu un rând de dureri singulare, / se scurge profetic și-apoi se desparte, / în trupul încercat de o nouă suflare".

Pentru a-și susține discursul liric, se folosește de mijloace de expresie, printre care, frecvente sunt metafora, personificarea: sub cerul olog, cerul cocoșat, buzele lunii, noaptea se închină, nechează vântul nopții între pământ și cer, Mă dezbrac de gândul, În ora amintirilor curbate, Mi se hrănește gândul dansând printre cuvinte,

Cuprind în palme seara, (*Lumini împărțite în două*); "Ascultând liturghia unor nori fumegând" (*Fata Morgana*), ș.a.

Nu degeaba autoarea spune despre cuvintele care sunt pietre de construcție traică a edificiului poetic: Cuvintele îmi lasă sărutul lor pe buze, / Dumnezeiască urmă în zarea de carton" (*Boala decorului teracot*). În tot acest demers poetic, autoarea declară: "am astăzi martor cerul, judecător destinul, / culori necontrolate mă strigă la fereastră" (*În ora amintirilor curbate*).

Nu lipsesc imaginile romantice: "în templul dintre sălcii o toacă-și vinde starea", (*În ora amintirilor curbate*); "Gândesc să-mi iau acasă vreo oră de speranță, / Sau să mai împrumut puțină inocență" (*Amintiri pierdute*) ș.a. Sentimentul religios îi certifică apartenența și în același timp, menirea și dorința de autodefinire: "Sunt gând trimis de soartă în vama dintre stele, / un corp născut din lutul cioplit de Dumnezeu, / o flacăra în bezna ce mângâie zăpada, / speranță-n armonia captivă-ntr-un muzeu. //Sunt

picătura nopții ce-adoarme printre frunze, /în ploaia care spală o dală în cădere, / sunt scenă pentru o piesă, fără de text și nume, / pietriș adus de apa ce printre cetini pierce. // Sunt calea ce așteaptă spre asfințit răspunsul, / când mi se pregătește casa-n pustietate, / adun în vers destinul și-am să îl las pomană, / ecoului să vândă clipe-n eternitate" (*Autobiografică*).

Altăoară, poeta, conștientă de fragilitatea și efemeritatea ființei umane, spune: "Eu sunt precum o frunză în toamna deghizată, / Sunt o poveste rară în veac, sau poate-un mit, / Îmi curg prin vene rânduri și doruri îndrăznețe, / Iar sus pe Dealul Negru bat clopote la schit" (*Poemul vieții mele*).

Mai mult decât atât, poeta e încrezătoare în destinul său poetic: "În această toamnă / visul meu scrie pe umerii eternității" (*Acord fundamental*). Viziuni supranaturale despre lumea de dincolo de cer: "Dincolo de cer / e un alt cer, / un alt soare. / Într-o liniște prăbușită. / Fără întuneric. / Doar păduri / și grădini unde păsările / vorbesc despre libertate" (*Dincolo de cer*).

Inedit este și poemul: "Versuri în decor encomiastic". Copleșitor este decorul toamnei, la care poeta face mereu referire: "A mai venit o toamnă, cad frunze în decor, / secunde măturate de vântul permanent, / nesigură-s pe mine, mă copleșește-un dor, / să retrăiesc iubirea lăsată testament. // Umbre amăgite se mișcă pe perete, / în delir tăcerea a poposit pe-o frunză, / plâng încă în mine dorințe desuete, / compunând expresii trimise de o muză. // Un gând mă arde-n vene, atingând plămânul, / bat clopote în noaptea dintre pământ și cer, / înșirând cuvinte, mi-așez pe foi destinul, / sub stelele-mbrăcate-n decor argilifer" (*Încă o toamnă*).

Autoarea a ales să se exprime în vers clasic, în ritm trohaic, într-o exprimare sintetică, clară, cu inserții filozofice legate de trecerea timpului și lipsa acută de afecțiune, deși uneori, ea spune: "Ninge cu iubire" în titlul unei poezii: "Îmi ninge în suflet iubite, / privește, zăpada-i pe ramuri, / se pierde în viscol tăcerea / și-ngheață lumina la geamuri. / Prin noapte trec ca o umbră, / eu sunt vânzătoarea de vânt, / în seara furtunii cu stele / „Iubite, mai știi cine sunt?" / Ascultă colindul din zare, / pe stradă iar trece-un tramvai, / întind o mână spre tine: / „Iubite, te aștept la un ceai!”

Dar iată ce idei clare, smulse din gândirea filozofilor: "Natura mi-a modelat inima într-o liră". Ce frumoasă definiție a Poetului (*Între Pământ, Cer și Iad*), pentru ca la sfârșit, poeta să afirme cu tărie: "Poetul este Pământ, Cer și Iad!"

Cuvintele sunt cele care îi dirijează destinul și îi arată calea, însoțind-o pretutindeni: "Așteaptă lângă mine, când sufletul meu tot, / E floare sângerândă, e floare otrăvită / Și-un fir de fulger, parcă, mi-a înflorit din cot. / Cu siguranță boala-i direct molipsitoare, / În vale ruginie mă simte cerul, tot, / Se scurge în cămașa iubirii și mă doare, / Mă dor iarăși poeme-n decorul teracot" (*Boala decorului teracot*). Dovadă a preocupărilor sale în domeniul filozofiei sunt versurile pensive: "Nenumărate sunt cauzele Infinitului!" (*Passione*); "Stingheri ne-mbrățișăm în absolut"

(*Passione*).

Infinit, absolut, eternitate, categorii fundamentale în știința gândirii, împrumutate poezilor. Așezând secunda lângă eternitate, poeta dă greutate clipei prezente.

Spirit ardent, autoarea își mărturisește arderea astfel: "vibrez în ritm de clopot și mă sfârșesc de dor" (*Vamă între poluri*).

La **Mariana Moga** dorul devine astenic, "Cocorii lacrimăază pe pământ / să țină de cald viselor din vară" (*Culori și aripi*). Până și culorile dor și "Plouă cu miros de busuioc" așa că poeta, în toamna "care își joacă propria poveste", nu are încotro și se transformă în lacrimă (*Culori și aripi*).

La această poetă, parfumurile sunt esențiale, ea se bazează pe miros în definirea stărilor care o cuprind. Astfel, dimineața de mai, miroase a trifoi, altădată "plouă cu miros de busuioc", "livada ascunde amintiri sub fiecare petală" iar "Cerul se transformă într-o icoană și-mi zâmbește" (*O dimineată de mai*). Așadar, zâmbete, culori, parfumuri, lacrimi de cocori, ploaia are miros de busuioc, icoana zâmbete, castanii plâng, tăcerile sunt albastre, noaptea e cu părul despletit, chiar și minutele sunt albastre, prin vechile vitralii se strecoară un gând fugar, întregul univers răspunde chemărilor poetei. Și o confidență neașteptată: "Mi-e sângele bolnav de-atâta poezie" (*Filmul benzii din iarmaroc*). Poemele sunt scurte, esențializate, limpezi, transmitând stări și sentimente diverse: neliniști, nostalgii, bucurii, certitudini și chiar fericire, stări de visare. Motivul toamnei este predilect.

Există o lume care mă cheamă în permanentă" – spune autoarea în declarația de final. În amestecul de realitate și ficțiune poeta se simte în largul său, fiindcă „sentimentele dăruite se întorc la tine prin recunoștința celorlalți”.

Distinctă în peisajul liricii românești actuale, cu un palmares deosebit, **Mariana Moga** insistă să primească, să transmită și să împartă gânduri și sentimente frumoase, în perfect acord cu sufletul său. Ceea ce nu e puțin, dimpotrivă. Cât despre traducătorul albanez **Baki Ymeri**, el este cunoscut ca fiind prietenul poezilor români, distingându-se printre nenumărații traducători contemporani, prin acuratețea și limpezimea cu care redă fidel, spiritul românesc.

Mariana Moga, Culori și aripi, volum român – albanez, Ed. *Castrum de Thimes*, 2024. Traducere și prefață: **Baki Ymeri**.

SCRIITORII din
FILIALA BACĂU a U.S.R.
născuți în luna martie

DANIEL ȘTEFAN POCOVNICU

1 martie 1968

MIHAELA BĂBUȘANU

12 martie 1976

DORINA STOICA

14 martie 1952

MARIN MOSCU

16 martie 1949

DAN SANDU

21 martie 1954

CRISTINA ȘTEFAN

30 martie 1957

LA MULȚI ANI!

MIOARA BAHNA

Permanențe- RADU CIOBANU: STEAUA FIECĂRUIA

(Continuare din nr. 214)

Deși n-o mărturisea în nici o replică, toată ființa ei, fiecare gest, fiecare intonație trădau infinita tristețe a dorului de Moscova. Mai devastator chiar decât al Irinei și al Olgăi, pentru că nu era rostit explicit, ci conținut doar în replici aparent neutre. Când spunea ea, cu glasul coborât până aproape de șoaptă și cu ochii ațintiți undeva în gol, pe plaiul întins sub geana mării, smălțat în aur e un tufan, o tristețe pe cât de blajină pe atât de cruntă prin fără de leacul ei inunda scena, revărsându-se apoi asupra sălii ca un fluid aproape palpabil. Ca să nu mai vorbim de ultima ei replică, – Rămânem singure ca să ne începem viața de la început... trebuie să trăim... Era atâta disperare și totuși atâta forță în delicatetea făpturii ei când rostea aceste cuvinte, încât nici n-am mai auzit celelalte trei sau patru replici care urmează înainte de ultima cădere a cortinei și am plecat de la spectacol cu convingerea, pe care o păstrez și azi, că Cehov a greșit neîncheind pieșa pe replica Mașei”.

În aceeași zonă, a inițierii întru perceperea corectă a actului creator, se poate înscrie și ultima parte a cărții, care cuprinde lectura și reflecțiile personajului asupra scrisorii primite de către Mircea de la complexa și complicata Milena Dragomir, posibilă lui viitoare soție.

Atașamentul față de lumea asemenea lui nu-l împiedică însă pe Octav Prodan să fie receptiv și la viață, în general, drept care, panoramând-o, remarcă, în primul rând, o seamă de tare ale epocii, între care sărăcia, frustrările, limitările și limitările, dar și neliniștile induse de toate acestea: „Trăim într-o lume pragmatică, cu oameni într-o perpetuă alertă, zbârnăitului barbar al ceasului, autobuzul, condica, planul, sardele rusești la bufet, șefii, meciul de după-amiază, ședința de dimineață, critică și autocritică, zi de apă caldă, al mic trebuie să ducă zece borcane și cinci kile de fierărie, borcane ca borcane da' de unde fierărie, că doar nu suntem cimitir de mașini, la Union sunt lămâi, ia și Flacăra și Magazin, duminică lucrătoare, benzina, nu știi vreunul cu lămpi, îmi trebuie o PCL 86, floarea din grădină, dorsala anticiclonică, ora de vară, rufe la spălat, migrena sau du-rerea din dreapta sau din stânga, de sus, de jos, ai să vezi că de data asta ne calificăm, cinspe lei să-i luăm un baston și o atenție ceva acolo tovarășului Pufulete că iese la pensie și uite așa am umplut o pagină cu ceea ce umple o zi după alta și atunci cum să nu mă întreb pe cine ar mai interesa o stufoasă istorie de familie, cui să-i mai pese de ceea ce a spus Septimiu Roșu, memorandistul, la proces sau de ce a scris Nestor Prodan în ziarul lui aflat mereu în răspărul puterii chezaro-crăiești? Întrebări câtuși de puțin retorice: de-o vreme încoace le simt

săpând la temelia cea mai adâncă a certitudinilor pe care m-am sprijinit o viață. Rezultatul e îndoiala, dar nu aceea care mi-a însoțit munca și s-a confundat cu umbra peniței pe hârtie și care e o îndoială firească, stimulatorie, profesională, așa zice, ci un soi de îndoială existențială, totală, insinuată ca putregaiul în inima copacului, îndoiala aceea care-mi pune sub semnul întrebării toate rosturile și credințele, până și ceea ce ziceam că va rămâne în urma mea: cărțile. În două, hai să zic trei dintre ele încă mai cred (oarecum) dar celelalte?”

Romanul este, sub aspect narativ, structurat pe două paliere: vocea personajului-narator și o alta – a conștiinței sale –, prin a căror armonizare – o formă de *mise en abîme*, perspectiva epică devine mai cuprinzătoare. Spre exemplu, întorcându-se de multe ori la povestea de dragoste dintre el și Sanda, Octav analizează secvențe trăite și dinspre sinele critic: „Încercăi s-o înțelegi, s-o definești, s-o

strângi între niște epitete, dar operația se dovedea prematură, îți lipseau prea multe premise, aveai senzația că-ți scapă esențialul. Că își avea și ea neliniștile ei era singura presupunere exactă. Celelalte nu rămăneau decât niște ipoteze pe care urma să le verifici, să le anulezi, să adaugi altele. Când? Mai avea rost?”

În zigzagul între prezent și trecut, în care sunt urmăriti, în special, eroii din „Casa Fericitorilor”, atenția naratorului se oprește însă și asupra unor personaje episodice, a căror semnalare, pe lângă contribuția inerentei (și, mai mult ca sigur, inconștientului) capacitate a lor de a marca evoluția onora dintre membrii clanului (între care și pe a naratorului), la vârsta copilăriei, aduce o notă de pitoresc întregului. Este, de pildă, cazul unui cuplu: „Juja neni” și „Brașovan baci”. Femeii, ungu-roaică după etnie, i se face un portret concentrat, prin prisma propriilor amintiri, dar, probabil, și ale celor ale familiei, reținându-se respectul de care se bucura din partea celor pentru care muncea, la care contribuia totul: un program riguros, pe care ea însăși îl stabilea, precum și un adevărat ritual, de la schimbarea vestimentației cu care venea pe stradă și până la mesele care i se așterneau sau sticlele cu apă pe care le avea pregătite în timpul călcatului: „Avea

faima de a fi cea mai bună spălătoreasă din oraș. A o avea spălătoreasă pe Juja neni era un privilegiu. Ea își alegea casele în care îi convenea să lucreze și nu casele pe ea. Muncea cu sistemă, avea stil, cum s-ar zice, era parolistă și conștiințioasă, dar pune condiții știute și îndeplinite de toată lumea fără obiecțiilor ziua de spălat, bunăoară, rufe trebuiau s-o aștepte înmuiate în cazanul cel mare. Ea sosea la șase fix, își dădea jos rochia de stradă, îmbrăca un fel de halat pestriț din stambă și încălța galoșii pe care și-i aducea de acasă. Cu mânețile sumese apoi, stătea până seara la opt învăluită în vălătuci de aburi, aplecată asupra albiei uriașe din spălătoria de la demisol. Se întrepru de trei ori în acest timp, când o chemau la bucătărie: la zece, la unu și la cinci după-amiază. La zece primea o felie imensă de pâine de casă unsă cu untură peste care își presăra cu vădită plăcere și din belșug sare și pirospaprika; la unu prânzea, având însă întotdeauna un pahar de vin, iar la cinci căpăta o ceașcă de cafea cu lapte și o felie de cozonac sau un briș aduse anume pentru ea de la cofetărie. Mânca singură la masa din bucătărie așternută cu tot tacâmul și servită de bucătăreasa mereu îngrijorată să nu-i lipsească ceva. La ora cinci veneau acolo și Mama sau mătușa Ingrid, sau amândouă, pentru a face cu ea puțină conversație. Același era ritualul și în zilele de călcat. Doar că atunci rufe trebuiau s-o aștepte stropite și stivuite în suluri în coșurile de răchită. Pe grătarele lor de sârmă erau pregătite, fierbinți, două fiare de călcat cu mangal: nu suferea fierul electric, zicea că strică rufăria, avea teoriile ei... În timp ce lucra cu un fier, bucătăreasa trebuia să vegheze ca al doilea să fie cu tăciune proaspăt, pentru a-l putea înlocui pe primul de îndată ce se răcea. Din când în când Juja neni ieșea cu fierul în pragul dinspre grădina al bucătăriei și, cu mâna întinsă, începea să-l învârtească. Era pentru noi un spectacol: tăciunii întetiți desenau un cerc roșu, de foc. Și mai era ceva: în zilele de călcat, trebuia să aibă tot timpul la îndemână trei sticle de sifon din cele mari. Se oprea din când în când cu chipul congestionat, iar după ce bea cu lăcomie emitea același na hăt atoatestimulator și înșfăca din nou fierul.”

În schimb, soțul femeii, Brașovan baci, care se declara român, dar era „Un nimendrum”, cum îl cataloga „unchiul Nestor”, era tolerat din respect pentru soția lui: pe jumătate trântor, profita de pe urma muncii soției, pe care venea la sfârșitul programului să o ajute, întinzând rufe la uscat în uriașul pod al casei la fel de uriașe, însoțit de copiii neamului Prodan, pe care, până la o vârstă, îi fascina cu felul lui de a vorbi, mai ales că, spre deosebire de Juja neni, care îi ignora cu desăvârșire, lui îi erau simpatici. La aceste date, se adaugă și faptul că „plăcerea lui tainică era aceea de a debita măscări și singurul loc unde o putea face era podul” și, invariabil, de fiecare dată când venea, le spunea copiilor niște versuri ale căror conotații, desigur, nu le înțelegeau („Merjem în pădură – ne recita el câteva versuri, mereu

aceleași și, după toate aparențele, originale – pringem o iepură, vegem un ursucă și-l pringem de vântul cu care era apostrofat de femeie: „Hai, bătrân deșuchiat, cât mă mai ții aici?!” Abia târziu, după ani, la maturitate, viitorul narator deslușește sensul aceluși „deșuchiat”, pe care Juja neni îl arunca bărbatului și conchide: „Vasăzică, mi-am zis, Juja neni știa ea ce știa...”. Ca și în celelalte cărți ale sale, Radu Ciobanu schițează, prin vocea naratorului, portrete memorabile, prin câteva tușe. Spre exemplu, fosta soție a lui Mircea: „Sonia – doctoriță mediocră, la cabinetul căreia nu e niciodată coadă – e mondenă, își are „un cerc” al ei, toalete, vizite, din când în când câte o excursie externă cu scopul unic de a-și primumi garderoba și cosmeticele”. Dar aceeași pricepere de a fixa portrete o au și alte personaje. Se ajunge uneori la tehnica pluriperspectivismului, când, de pildă, aceeași Sonia este prezentată dinspre fostul sot: „Sonia, cât e ea de lălaie și de găscă în altele, are marele merit de a fi o mamă bună... iar față de mine a jucat întotdeauna fair...” Tot la fel, prin câteva observații este readus în „Steața fiecăruia”, din „Casa Fericitorilor”, într-un episod, și Dănuț Banu, fiul unui șef de revistă (persoană foarte influentă în epocă, rudă din clan), despre care, în drum spre stația meteorologică unde lucrează acesta, în dialog cu Mircea, Octav, cu înțelegere, ironie și o nuanță de duioșie, îl portretizează: „Băiatul ăsta e atât de delicat și de sfios, încât nu-l cred în stare de inițiative erotice. Destinul lui e să fie acroșat de fetele întrepide, cum pare a fi și Diana asta... Cum a pățit-o de altfel și cu Corina...”. Cât privește posibilă lui căsătorie cu Simina Moga, și aceasta, ca și posibilă căsnicie a lui Mircea rămâne la nivel de ipoteză. Poate într-un roman în care să se continue acțiunea... Dar și această Simina este imediat evaluată de potențialii unchi: „E o creatură deconcertantă... Ispititoare, sigur, agreabilă ca femeie... șarmantă, ăsta cred că ar fi cuvântul... Șarmantă și zbanghine... Numai că mi-e greu să mi-l ima-ginez pe Dănuț lângă o nevastă care fluierează dește și miroase a cal”. Portrete scurte li se fac însă și personajelor cunoscute deja din „Casa Fericitorilor”. Unul dintre ele este Timotei, amintit mai sus: „Timotei a devenit un fel de mascotă a Casei fericitorilor, ca și Sofron, țestoasa din grădina. Spiritual, generos, bizar și imprevizibil, toți îl iubim, îl consultăm când ne aflăm la strămoare și nu-l luăm prea în serios”. Din perspectiva lumii în care trăiesc personajele din clanul Prodan, aceștia ar putea părea desueți, numai că, nefiind prea apropiați de alții, în general nu li se cunoaște scara de valori. Așa de pildă, când urmează să intre cineva în clan, ei se gândesc sau se interesează discret dacă în viața respectivei persoane cartea are un loc important, care îi sunt originile... Despre Simina, cei doi unchi ai lui Dănuț comentează: „Care e adevărata ei substanță? Nu știu de ce, de pildă, am impresia că dintre obiceiurile ei nu poate face parte și lectura.

– S-ar putea să te înșeli. Oricum, nu e proastă.

– Nu e vorba de deșteptăciune, ci de cultură”.

→ p. 16

DIANA DOBRIȚA BÎLEA

O formă de exorcizare a trecutului

„*Portile închise*” (Ed. Dots, Cluj-Napoca, 2022, 330 pagini) de **Ela Nicolau**, primul volum din proiectata pentalogie „Iartă-mă, tăcere”, este un roman autobiografic, care tratează o perioadă de douăzeci de ani, de la venirea pe lume, „din voia Domnului”, a autoarei și până la ieșirea din căsătoria scurtă, neinspirată, dictată de alții și concretizată din „lipsa [ei] de reacție”, așa cum își justifică protagonistă eșecurile și nefericirea. Tonul confesiv al relatării la persoana întâi denotă onestitate și suscită empatie.

Cartea impresionează din mai multe puncte de vedere. „Intro”, textul care ne conduce spre interiorul narațiunii, având rolul de a capta atenția, anunță postura de narator autodiegetic a Elei Nicolau și stabilește relația cu cititorii, cărora ea li se adresează direct și cu diplomație: „Pentru voi, cei care meritați și aveți dreptul să știți [adevărul], încerc să reconstitui din frânturi drumul ce mi-a fost dat prin glodul destinului. Voi trăda tăcerea (...)”. Este o declarație care incită prin importanța ce se dă ruperii acestei tăceri fiabile, dincolo de care imaginația și curiozitatea cititorului fac posibilă imperiozitatea lecturii. Prozatoarea este o povestitoare înăscută, capabilă să transpună într-un mod lucid și autentic realitatea vieții sale în literatură. Atentă la aspectul cronologic, își introduce personajele pe rând și detaliat, zugrăvind pentru fiecare tablouri ample, cu tușe îngroșate și cu multe linii, conferindu-le astfel o anumită anvergură, din perspectiva evident subiectivă a naratorului-personaj. Trece totul fie prin filtrul vârstelor de la momentele relatate, ceea ce oferă povestirii prospețime și credibilitate, fie prin același ipostazei actuale, de la câteva decenii după ce s-au produs evenimentele, fapt ce-i permite o vedere de ansamblu acurată grație înțelepciunii și experienței de viață. De asemenea, găsim tablouri notabile ale locurilor, ale spațiilor interioare ori exterioare. Satul, de exemplu, se vedea după ce „întorceai spatele sfinților” de la „popasul de închinăciune”; este „împrăștiat pe drumurile crucii” și pare să aibă ceva din natura firii protagonistei, o nesiguranță aparte, care trage înapoi sau în jos, după caz. Felul acesta al satului natal de a se pierde între drumuri nu face viața oamenilor de aici prea ușoară. Nici măcar numele lui nu este cert: deși ea îl știe cu denumirea *Cârchiți*, cum „îi spunea toată lumea”, află abia după ce învață să citească, de pe „tăblița școlii”, că de fapt satul ei se numește *Dumitreștii Gălății*. Ambele nume sună ciu-

dat în auzul străinilor, iar copila Ela va învăța de-a lungul timpului să se rușineze de multe în fața acestora. Primul capitol cuprinde exclusiv portrete, ale membrilor familiei extinse – mămica, tătaica, celelalte patru surori, dintre care una se stinge după doar câteva luni de viață, mamaia, bunelul, bunica – și al lenei, soția legitimă a tatălui, care a avut un sfârșit demn de un personaj de film horror. Trebuie subliniat faptul că relatarea faptelor este însoțită aproape totdeauna de reflecții auctoriale neașteptate, care mai trag astfel câte o linie de contur la portretul celei ce face relatarea: frumoasă fizic și moral, vulnerabilă, incapabilă să se apere/să protesteze dintr-un bun-simț dus uneori până la absurd, modestă, „încăpățanată”, introvertită. Iată ce spune după ce zugrăvește tabloul personajului Ileana: „Povestea asta alături de toate relele pe care le-am aflat în copilărie nu mi-au alungat nici mie convingerea că puritatea, înțelepciunea și frumusețea s-ar fi născut la sat” (p. 18). Următoarele capitole vorbesc despre copilăria grea, dar căreia nu-i lipsesc căldura și lumina iubirii materne, paternă și frățești. În lumea intimă a familiei sale, bucuriile, destul de puține, se împletesc cu suferințele, nedrept de multe și de bine înțelese de protagonistă încă de la o vârstă fragedă. Sunt multe episoade cutremurătoare în carte referitoare la propria familie. Și deși le prezintă cu onestitate, fără să ascundă ori să trucheze crâmpoie dureroase chiar și acum, când le desprinde din memorie pentru a le pune în pagină în toată nuditatea și grozăvia lor, autoarea are de multe ori forța de a face haz de necaz și de a îndulci astfel imaginile ce trebuie să se reflecte în înțelegerea cititorilor. Această grijă de a diminua intensitatea eventualului proces de identificare afectivă /mirarea/revolta cititorului se datorează unei sensibilități conjugate cu o bunătate ieșită din comun a povestitoare dispuse să acorde circumstanțe atenuante agresorului și uneori chiar să-i minimalizeze, prin iertare, faptele grave. Răutatea este văzută ca o nevolnicie, iar efectele ei au drept cauză neputința omului de a se schimba. Practic, nimeni nu poartă până la capăt, cu nume și prenume, vina vreunui dezastru. Poate că modul acesta de a privi lucrurile se datorează faptului că Ela s-a născut și a trăit toți anii copilăriei cu agresorul în casă. Tata este „tătaica”, este „bietul tătaica”, „sărmanul tătaica”, deși o bate pe „mămica” până o lasă într-o baltă de sânge dacă aceasta nu apucă să fugă la timp și dacă n-o scapă din mâinile sale Camelia, fiica lor cea mare. Scuza pe care i-o găsește este faptul că are „o patimă grea cu băutura”. În ciuda violențelor la care asistă neputincioasă, chiar dacă puținii lor bani, mai apoi și lucrurile din casă, se duc pe năravul lui fără lecuire, fiica Ela își iubește tatăl

neconștientat, justificându-i faptele fără să-l judece cătuși de puțin, chiar dacă se sperie și suferă pentru mama care muncește cât pentru ambii părinți pentru a scoate familia din necazurile și precaritatea fiecărei zile.

Sărăcia este privită ca fiind firească, naturală, o situație economică familială imuabilă. În loc de frustrare, își face loc bucuria pentru ceea ce vede la alții: „Bradul împodobit era pentru noi ceva la care nici nu îndrăzneau să visăm. Totuși, bucuria îmi era atât de mare, încât nimic din ce vedeam la alții nu mă făcea să mă simt mai săracă. De bună seamă, bogăția o purtam în suflet, ocolo unde nu oricine putea să o vadă” (p. 88). Accentuarea de la o zi la alta a sărăciei familiale nu este văzută, după atâția ani, drept o nenorocire și povestitoarea ne mărturisește cu umor și nu fără inteligență: „De bunătațile ce ieșeau de-acolo (din cuptor, n. n.) m-am bucurat doar în primii ani ai copilăriei, dar a fost bine și așa, că măcar în următorii am avut la ce mă gândi” (p. 27). De fapt, umorul, în forma preponderentă a hazului de necaz, a ascunderii suferinței în spatele unei glume reușite, aduce la momentul potrivit câte o rază de lumină peste mai toate episoadele apăsătoare. Cititorul este astfel convins și făcut părtaș la același mod de înțelegere a lucrurilor ca și al personajului-actor din întâmplările narate de el.

Celelalte capitole tratează trecerea de la copilărie la adolescență și mai apoi la vârsta adultă tânără, când în viața personajului-narator își face loc dragostea, cu parcursul ei întreg între senzualitate și sexualitate. Autoarea nu exploatează niște rețete estetice privind această temă, nu apelează la artificii care să acutizeze drama sa ori a celorlalte personaje, pentru că rămâne fidelă posturii de narator autodiegetic, hotărât să continue relatarea doar din perspectiva adevărului – al vieții interioare și al celei exterioare. În aceste mreje ale sincerității dezarmante, scoate la iveală, parcă dintr-o suflare, lumini și umbre sufletești, căderi și urcușuri ale inimii și ale psihicului deopotrivă. Faptul că dialogul este quasiinexistent, iar exprimarea e plăcută, simplă și fluentă menține impresia de povestire, de povestire ardentă, rostită, ne putem imagina, cu glas tare.

Onestitatea spunerii trădează intenția **Elei Nicolau** de a-și exorciza trecutul pentru a putea pași eliberată de răul lui pe un drum nou.

De aceea, finalul acestui prim volum este deschis și se concretizează sub forma unei iluminări, a unei treziri, a revelației că o schimbare radicală în bine e necesară și posibilă.

Portile închise este o povestire de viață tulburătoare, pe care **Ela Nicolau** a știut cum s-o scrie și ce tonalitate să-i dea pentru a o converti în literatură de bună calitate.

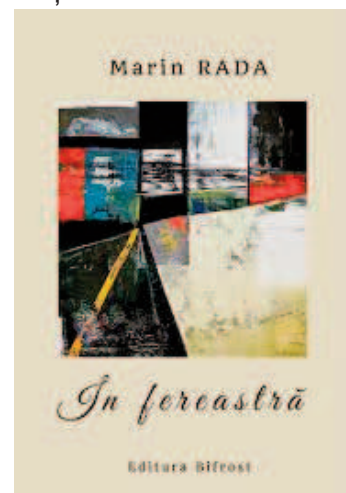
ARTA DE A PĂSTORI CUVINTELE

CARMEN FOCȘA

O poezie adevărată este întotdeauna, o provocare pentru cititor, care se vede pus în dificultate nu atât în ceea ce privește descifrarea propriuzisă, cât în-

doiala că ar fi asimilat complet bogăția de sensuri a textului. Așa se întâmplă și cu poemele cuprinse în acest volum; la oricare dintre ele ne-am oprit, avem, dincolo de cuvinte, dezvoltarea unui poet de o sensibilitate aparte, evidențiată prin maniera în care știe să extragă esențe speciale, din marile teme ale poeziei. Reflectând la efemeritatea lumii perceptibile, poetul spune: „Nimic nu poate fi/ adus înapoi/mătasea nopții/ acoperită de rouă/ o lumină oarbă/ pendulând între noi/o iluzie, luna nouă” (*O adiere de vânt*). Ultimul vers trimite la iluzia conținută în tot ceea ce, nou fiind, n-a avut încă vreme să răspundă așteptărilor, rămânând în spațiul incertitudinii. Tot o iluzie este masa de scris, adică obiectul-simbol în proximitatea căruia creatorul dă viață trăirilor lăuntrice: „Seara îmi așez cuvintele/în colțul ferestrei/ masa de scris / este o iluzie /în care își fac cuib/păsările obosite/ale memoriei” (*Carousel*). Cuvintele așezate în colțul ferestrei echivalează cu pregătirea de zbor spre necunoscut al gândurilor și al puterii de a le face să devină poezie. În recuzita poetică apare frecvent ceara, care, precum se știe, sub acțiunea căldurii își schimbă consistența și care, în poemele acestor pagini, poate fi „un perete de ceară” crescut „între noapte și zi” (*Visul*), su-

gerând granitele oricând schimbătoare, între noțiunile de timp, ca și între lumea materială și cea spirituală: „Mai lung decât o viață de om/drumul meu trece/peste ținutul de ceară” (*Capăt de drum*).

Un european entuziast...

(Continuare din pag. 11)

Iată și câteva opinii ale intervievaților, mărturisiri ce se înscriu în siajul punctelor de vedere ale d-lui Ioan Barbu: „Drumul spre viitor al României va trebui pavat cu pasiunea și cu acțiunile tinerilor” (Theodore Ciurdea Coresi, solist de operă, Austria); „Europa trebuie să fie mai sensibilă și mai atentă în raporturile ei cu România” (Charles Bouvier, Franța); „Biserica românească aduce în Occident acel suflu proaspăt, acel filon de aur al credinței românilor, caldă și pură ca și sufletul lor” (Anne Pascale Morand, Franța); „Pentru tinerii români așa avea un sfat special, acela de a nu uita că sunt români și de a se mândri cu această nobilă obârșie” (prof. Donatella Donati, Italia); „Intrarea în Uniunea europeană ne-a trezit la realitate, dar mergem tot pe băjbăite...” (Elena De Chiara, româncă stabilită în Olanda).

Prin ideile pe care le cuprinde, prin opiniile mai mult sau mai puțin autorizate raportate la condiția de membră a U.E. a țării noastre, în fine prin oportunitatea momentului în care a apărut, volumul acesta depășește circumstanțialitatea și prezintă un multiplu interes pentru cititorii români de toate vârstele.

Mircea Perpelea și eseu mai puțin protocolar...

Volumul *Parfum de ambasador* al lui **Mircea Perpelea** (om politic, ambasador, profesor universitar, economist) este sub zodia cărților foarte bine temperate! Și căutate... Frumos căutate... Cu alegeri... Cu alegerile suavităților, pe teritoriul istoriei recente, mai mult accentuate decât cu normalitate...

De exemplu, aserțiunea lui Malraux că „Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc” este repusă într-un context al corectitudinii și inteligenței de André Frossard, prilej de suavități pentru **Mircea Perpelea**. Aserțiunea lui André Frossard ar fi următoarea: El n-a spus «Secolul XXI va fi religios... sau spiritual...», ci «Secolul XXI va fi mistic sau nu va fi deloc», pe care noi îl luăm, într-un chip nu mai puțin bizar, în sens literal. Vrea să spună că acest secol XXI, dacă nu va reuși să-și regă-sească elanul începuturilor inteligenței pe pământ, va rămâne fără gândire – ceea ce, la Malraux, echivalează cu a nu fi deloc. Notabilă este referința bibliografică și nu numai...

Acum ar începe un profund eseizat seminar, fiindcă este un domeniu și al politologiei, al diplomației, pornind de la Karl Popper și transfigurat în opera *Societatea deschisă și dușmanii săi... Mircea Perpelea* rămâne cu seninătatea și binefacerile fidelității... Cu jocul proaspăt al celui îndrăgostit de fericire, de iubire, în care crede cu ochii copilului, pe care le-a descoperit, ca noile personaje din citatul volum *Dus și întors...* Se bucură de ele și nu-și imaginează că cineva i le-ar putea ascunde... Așadar, să-l citim în suavitățile unui personaj care a văzut multe, a fost actant și a construit, real și simbolic, un ponton la marginea Oltului...

Scrie despre cum o carte este comparabilă, ca figură de stil, cu o cărămidă, despre tatăl lui și atmosfera satului, amintește de Kurt Gödel, de Einstein și scrisorile trimise fiicei, Lieserl... Despre timpul când a fost elev, despre dictatura comunistă, despre credință (aici preia un citat din Mircea Cărtărescu, unde ghilimelele sunt greșit aplicate... se extinde „întâmplarea” între paginile 30-32), despre fericire. Memorabilă este afirmația lui Einstein – și nu numai a savantului – citată de **Mircea Perpelea**: *existența, când nimic nu e miracol sau ca și când totul este miracol...* Volumul cuprinde notații despre ceea ce înseamnă normă, normalitate... amintește muzica simfonică rusă, despre Pușkin, despre Bruckner, despre Mihai Viteazul, despre inginerie... despre doctorat, despre Bancoop, despre statistica diferitelor domenii, despre economia românească, despre Corneliu Mănescu, despre Iulian Mincu și raționalizarea alimentelor, despre plata datoriilor, despre 1968, despre Ilie din Alunu, despre Cătălin – inginer –, oameni serioși, cu demnitate și loialitate, despre transferul de pu-tere, despre *Casa lui Iorga*, despre *Popa Popas*, superbe notații, citabile bibliografii...

Despre volum au scris, rotund și poetic, *Gheorghe Smeoreanu* și *Mihai Antonescu*.

ION PREDESCU

ROMULUS-DAN
BUSNEA

Salutară și deosebit de benefică pentru comunitatea băcăuană și nu numai, inițiativa doamnei **Liliana Atomulese**, promotor cultural, creator de conținut, publicist și editor din comuna Brusturoasa - județul Bacău, de a reînvia și de a duce mai departe tradiția satului românesc, printr-o dublă realizare: blogul <https://neutare.ro/> și revista „Izvor de neutare - Comuna Brusturoasa”, recent apărută, o premieră în spațiul cultural băcăuan.

O altă premieră a fost și faptul că revista a avut o dublă lansare, una în ziua de 12 februarie, la Biblioteca Municipală „Radu Rosetti” din Onești (ca o punte de legătură între istoricul, politicianul și scriitorului Radu Rosetti și fiul acestuia, militarul,

istoricul și academicianul Radu R. Rosetti, care s-a implicat cu toată ființa și priceperea sa în viața comunității din Brusturoasa), iar cealaltă, în 23 februarie, la Biblioteca „Păstorel Teodoreanu”, din comuna Brusturoasa.

Atât blogul cât și această revistă sunt două proiecte de excepție, care reflectă și pun în valoare istoria și identitatea culturală a acestei așezări de pe Valea Trotușului, din cele mai vechi timpuri și până în

Revistă dedicată spațiului rural băcăuan, matcă de tradiție și valori

zilele noastre, ca însemne pentru viitor, întru eternitate, căci așa cum spunea Lucian Blaga, veșnicia s-a născut la sat”.

Cu atât mai mult, apariția unei reviste în peisajul cultural românesc, chiar și trimestrială, cum este cea de față, într-un moment de regres al publicațiilor tipărite, nu poate fi decât una meritorie, aș spune chiar un act de curaj, dacă ținem cont de eforturile depuse în procesul de redactare și tipărire, precum și de costurile aferente unei publicații cu un cuprins atât de bogat și variat.

Iată că, în pofida necazurilor care s-au abătut de ani buni asupra satului românesc (unul dintre acestea fiind fenomenul continuu de depopulare), mai există totuși speranța salvării lui, bineînțeles dacă toți cei cointeresați se implică în mod concret în viața materială și spirituală a comunităților sătești de pe teritoriul țării noastre, unde legătura lor cu Dumnezeu, chintesența supraviețuirii acestora, să poată fi repusă pe temelii de odinioară, întru cele bune și pentru cele bune.

Iar comuna Brusturoasa este un exemplu în acest sens, pentru că aici există un nucleu, în mijlocul căruia se află doamna Atomulese, care ține viu spiritul comunității, prin păstrarea și promovarea valorilor naturale și umane, pe care le scoate în evidență cu orice prilej și pe care le onorează cu mândrie și recunoștință.

Spun toate acestea, întrucât atât eu, cât și colegii mei din cadrul Serviciului Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău (SPJPTCAS), o cunoaștem pe doamna Atomulese, care, împreună cu meșteri populari, rapozi și producători locali din Brusturoasa participă alături de noi, la diverse evenimente care promovează imaginea județului Bacău, în cadrul unui parteneriat de colaborare încheiat între cele două părți. Ultimul dintre acestea a fost Gala Turismului Descoperă „Nord-Est”, manifestare de anvergură organizată la Bacău în prima decadă a lunii decembrie 2024, unde standul comunei Brusturoasa a fost premiat de către ADR Nord-Est și felicitat de oficialitățile, vizitatorii și ceilalți participanți din

județele care alcătuiesc Regiunea Nord-Est.

Redescoperirea satului românesc, a tradițiilor sale este absolut imperioasă, pentru păstrarea și promovarea identității culturale a poporului românesc, iar acest lucru este posibil numai prin conștientizarea valorii imensului tezaur cultural de care dispune România, ca și printr-o mai bună educare a tinerilor în cunoașterea și transmiterea lui din generație în generație, astfel încât nimic să nu fie dat uitării. Iar revista „Izvor de neutare - Comuna Brusturoasa” exact asta și-a propus și exact asta și face. Să-i urăm așadar, existență îndelungată, cu subiecte cât mai atractive!

P. S. Un rezumat al celor două lansări va fi prezentat într-un număr viitor al revistei, căci

MARIA SORIN POPA

anonimat

nu mă născuse încă viața

cu mâinile ridicate la zid
mă predau voluptății de a fi
anonimă

nebulia m-a trădat
prin jumătăți de măsură
la antipodul disperării
pășesc pe frînghia întinsă la
cer sfâșiindu-mi veșmintele
pînă la lună

e rîndul meu de acum
-cu înălțimea săgeții înfipte
în aripi simteam beția urcând
prin celulele
fremătând de așteptare

mi-au terfelit sfidând
frumusețea
în ochiuri de ape cristaline
-de te-aș mai vrea lângă
mine vrădată
cu pietre va trebui
să-mi zdrobești înfrimitatea
căci doar clandestin mai
supraviețuiesc în imagini-
aici și numai aici

CECILIA MOLDOVAN

(motto)

Mai aruncă odată zarul cu putere
„Femelă va să fie! Apetisantă,
la vedere!
Legă în trup un nod anume

cu un sigiliu sacru, fără nume.
În păduri doar Ele poartă lanțul viu:
și eu – meșteșugită verigă în poveste.
„A fi!” și... este! ESTE!

Via Dolorosa
este de genul feminin

Împinsă pas cu pas
pe Via dolorosa
în țipăt și în vaier pe cruce
greu urcam,
sufлам din greu, nici aer

nu aveam,
ochii din orbite aproape îmi
ieșeau, mi era sete, dar nu
știam că pot să beau,
căci grija îmi era cum oasele

mi să se desferece puteau,
să lepăd viața din adâncu-mi.
Se răzbuna că la urcuș

captivă se simțea,
lovea cu mâini și cu picioare,
zvârlea cu pietre în carnea mea
să i spăl cu sânge trupul, fața
în lume să iasă... să guste viața
De atâta zvârcolire și durere
o așchie din cruce

se desprinsese,
fu apucată cu o stranie putere,
singur trofeu din prima facere
mai zăbovi o clipă printre coduri
să vadă de o să i se puie
același sigiliu ca al maicii,
peste noduri
Creatul fi va oare... o femeie?

Rondeluri cu flori, sare și piper de Valentin David

ION
POPESCU-BRĂDICENI

1. Un vechi umorist

Pentru că în Gorj a trăit și a scris poezie umoristică Ion Cănașoiu, pentru că în Glogova locuiește și practică speciile genului comic Nicolae Dragoș, pentru că le-am fost și le sunt coleg și amic de condei alimentat cu satiră și cu sarcasm și cu ironie critică, iată-mă redactând această cronică literară despre o carte de rondeluri a lui **Valentin David**, un aspirant la titlul de membru al U.S.R., de ceva vreme.

Cu o operă deja consistentă, acest vechi umorist este totodată un la fel de autentic scriitor de fabule: aplicații pe teren social-politice pe teme de actualitate, pe subiecte stringente, vădind și exploatarea situații dintr-o Românie într-o „eternă tranziție” și într-o mereu „stupidă stare de lucruri”.

Rondelul e o formă fixă cu aspre cerințe prozodice; cel care se încumetă să-l abordeze are în spate o moștenire macedonskiană inegalabilă.

Motiv suficient ca David Valentin să restructureze din mers paradigma „en garde, cu flori, sare și piper”.

2. O pedagogie a bunului simț

Discursul rondelian curge melodios, iar eul a(u)ctorial este revendicat de personajul histrionic dinăuntru și adjucecat de un protagonist al unor paradoxuri în care contrariile se atrag ca să genereze o nouă unitate. Vocabularul rondelurilor e poetic, deși mesajul lor satiric și transparent.

Gramatica, supusă protomodelului clasic, e anti-fracșică, e ludico-sentențioasă (adică de-o retorică dezinvoltă și accesibilă oricărui cititor kairicizat), mai ales când recurge la comparații (adică paralelisme livrești), la metafore firești și la îndemână, încât literatura ca act de comunicare, asumat, voit, drept pedagogie a bunului-simț, reprezintă (hăi să nu-i spun mesianică, din pricina conotației grandilocvente – n.m., I.P.B.) și o necesară, strict vindicativă, atitudine.

3. O ontofenomenologie la purtător

Poetul satiricosocialpolitic se exprimă autoreferențial, pendinte de mai vechiul canon postmodernist; dar atitudinea lui trialectică, terținclusivă, face trimitere la mai noul transmodernism, aferent literar al cărui promotor sunt din 2020 încoace, într-o țară saturată de „prozaisme” lipsite de idei, de aparat bibliografic asimilat, de cultură generală, de identitate stilistică (adică idiom literar personalizat).

Sarjele vitriolante, ori doar comice ale lui David Valentin, se întorc în timp la cele mai vechi mituri, la arhetipuri inepuizabile precum *Golgota*, *Anticristul*, *Paradisul*, *Esculap*, *Rai*, *Ioan*, *Moș Timp*, *Democrația*, *Sisif*, *Ursa Mare*, *Luna Nouă*, *Venus*, *Galilei*, *Adam*, *Eva*, *Hristos*, *Aghiuță* (*Dracul*), *Arhimede*, *Andromeda*.

În subsidiar, poetul schițează o ontofenomenologie la purtător; arată discrete note baladeste și o tehnică a compoziției deseori ireproșabilă, în care forța artistică e temperată de tematica diversă dar sub umbrela unui lirism armonios, în care cuvântul e investit cu reprezentări plasticizate, rafinate, uneori reveriente; ori dimpotrivă în sensul unui joc aparent naiv și al proiecției disimulate a unei realități imediate (Liliana Toma, pp. 3-5).

4. Aspecte unicitare

Tot, pe un ton generos, Liliana Toma subliniază și alte aspecte unicitare ale universului poeziilor-rondeluri ale lui **Valentin David**, precum: caracterul vag meditativ, expresivitatea lapidarizată, aerul familiar, acroșarea vremurilor, moravurilor, spectrului politic, reliefaea adevărilor dureroase în era adaptată unei epoci controversate (1990-2020) la adresa căreia are reacție spiritul viguros, experimentat, sigur pe conceptele disimulate inteligent, supuse analizei critice usturătoare și caricaturale.

5. Alte trăsături ale scriiturii

Adaug eu însumi alte trăsături ale scriiturii: subjugarea conotativului de către denotativ (ca obiectivul-țintă să fie atins (n.m., I.P.B.), devianța rechizitoriului spre fresca socială disipată crunt de marasm, grotesc, ridicol, tristețea irepresibilă, duplicitar, vocația subînțeleșurilor (ce te obligă la o relectură atentă, spărgătoare de coduri, fie ele civile, morale, etice, estetice, politice etc.); valorificarea unor mijloace specifice rondelului cu o rară naturalitate; promovarea protestului cu nuanțe zeflemisitoare-persiflante; și a râsului ca te-

rapie colectivă; cultivarea figurilor de stil fie reconfortante fie imprevizibile; afișarea jovialității fără nici un trac și a reverenței în fața Măriei Sale cititorului de azi și de mâine.

David Valentin execută un balet al semnificațiilor suficiente sieși dar mai toate „bombe nucleare cu ceasul amuțit”; ori majoritatea poartă o mască („de un aer tâmp, hilar, dar în relevanță subtilă își lovesc ținta la sigur, nepreaștiind ce-nseamnă milă, „dar c-un cârlig disimulat subtil”).

Poeticitatea sa e ireductibilă la un tipar semiotizat, ceea ce-i, desigur, de bine; căci în finalul volumului „Rondeluri cu flori, sare și

piper” [1], poetul ne informează ductil: „În mine port fiorul ancestral / Zburând cu două aripi colosale, ca un Icar, în zborul sideral / și când mă chinuiesc dureri de șale!” / De la distanță sunt un om normal!”

De drept și de fapt, rondelul este în aplicația lui David Valentin un câmp de forțe, de semnificații eticomorale, ironico-sarcasmice; un catharsis antitoxic; un sistem de apărare împotriva unei istorii perverse; armă de denunțare a guvernărilor, „în care moare orice vis / pe drumuri paralele către zare”.

Poetul e un proscris care, „câlcând damnat pe sensul interzis, / cu lanțuri agățate la picioare” va fi învins de jocul politic „fără lege și morală / o scârbavnică ciordeală”.

Limbajul este puternic, ca experiența a lucrurilor amendate dur, explorează o realitate cu fracturi „ca-ntr-un film de groază”, una în care „se tot perindă sumbre camere / cu vorbe goale, votul îl vânează”.

Cum ar conchide Linda Hutcheon, de-ar fi în situația de-a comenta o asemenea carte, **David Valentin** practică un discurs care afirmă și neagă, uzează și abuzează ironic de convențiile în cadrul cărora operează, cu fermitate și în același timp viguroasă stil

Permanențe RADU CIOBANU...

(Continuare din pag. 13)

Există însă și o poziționare a personajelor, în funcție de generația căreia îi aparțin, pentru că tinerii au alte criterii după care își aleg anturajul sau își construiesc viața, iar diferențele sunt spuse direct:

– Ah! voi!
– Voi babalâcii, am râs și eu.
– Nu, n-am spus asta. Pur și simplu voi. Voi și noi.
– Două lumi, totuși.
– Da, asta da. Voi veniți din altă lume. (...)

– Și voi, zic, de unde naiba crezi că veniți, nu tot de acolo?
– Ba da, doar că pe noi nu ne interesează de unde venim, ci unde suntem și mai ales unde vom fi. Pe când voi ați rămas acolo și tot faceți caz de asta...

Dialogurile personajelor sunt încărcate de seriozitate, dar, adesea, și spumoase, ironice, autoironice. Iată un fragment dintr-un schimb de replici dintre Octav, Mircea și Timotei, cei care constituie sprijinul principal al clanului:

– Ad apertura libri.
– Ce înseamnă? Întrebă Mircea.

– Așa – râde Timotei – e inginer produs de reformele învățământului, nu mai știe boabă latinească!

– Înseamnă, zic „acolo unde se deschide cartea”.

Timotei redevine grav:
– E clar ca bună ziua că e vorba de un mesaj transcendent.”

O altă observație care se impune, este că, deși acțiunea romanului are, în cea mai mare parte, în fundal, perioada comunistă, naratorul îi punctează o seamă de aspecte, fără să transforme romanul într-un rechizitoriu la adresa regimului, ci doar scoțând în evidență suficiența profesorilor lui, fuga după căpătuală, superficialitate, incultura, aroganța și multe alte metehne cunoscute. Iată, de exemplu, un fragment dintr-o petrecere a unor șefi, într-un context general de austeritate, cum a fost comunismul: „era de față lume multă, taraf și animatoare zglobii, așa că puii se frigeau în cuptorul de pâine și, după ce se tăvăleau în mujdei, se așezau în piramide pe mesele așternute afară, sub un umbrar din crengi de brad”.

Nu lipsesc nici notele lirice din text, cu toate că nu abundă: „O liniște aproape materială, ca o leșpede, pe care câte un zgomot stingher și pentru mine enigmatic – o fluturare scurtă de aripi, un trosnet ușor de vreasc, țipătul singuratic al vreunei păsări – nu făcea decât s-o augmenteze”; „Pădurea întomna, sporindu-și măreția prin risipa de culoare”.

Romanul „*Steaua fiecăruia*”, al lui **Radu Ciobanu**, este o creație care, prin valoarea artistică și prin complexitatea lumi radiografiate atent de narator, oferă o imagine cuprinzătoare a unui segment din lumea românească din partea de vest a țării, orașul Timișoara, demonstrând modul în care o parte din elitele intelectuale au putut să străbată o etapă cel puțin incomodă din istoria recentă a țării în raport preocupările și cu idealurile sale.

MARIANA GARDNER la orizont

subacvatic... tăcere
un roi de forme
pe coama valurilor
barca lui, pe-o dantelă pliabilă

deasupra... norii se fac roată
ghicitoarea valurilor
sub luna plată din seara asta
barca lui, o minge
de tenis ratată

oceanul din seara asta...
o stampă japoneză
„Auzi vântul!”
cum atinge orizontul
peste plasă... ape-ntunecate

ceața plutește mai departe
barca lui dispare înăuntru

pe șevalet

artistul rămâne blocat
în interiorul pânzei lui

ar putea fi
sau nu?
o lucrare în lucru
culorile de pe șevalet
apar în haos
amintirea apei
este în acril?
nu toate culorile
sunt pe această pânză
pentru mine?
perspectiva apare plată
ce înseamnă oare?
pânza rămâne încuiată!

De vorbă cu Jean Marais

ION DULUGEAC

Grosu a plecat la stația de autobuz de la *Căteua leșinată* să o aștepte pe Mamaia Anta, ce-i aducea din Bazilescu sămânța de castraveți timpurii de la Marin Nebunul din Bălenii Sârbi, așa că intră la o bere până venea cumnata. De departe se auzea vioara unui lăutar din vecini care cânta o melodie tristă, în vreme ce prin fereastra deschisă pătrundea umbra pomului de peste drum și sunetul foșnetului lin al frunzișului, dar și-o larmă nedeslușită dinspre bucătăria bodegii, unde o bucătăreasă țipa cu glas pițigăiat la un ospătar beat.

Ocroțit de coroana bătrânului tei din curtea situată peste drum de casa Leanei, Tudor al Vistii cum îl știau localnicii, avea încă conștiința încărcată cu moartea lui Beangă, astfel că stătea pe veranda casei și sorbea, cu grijă parcă, din cafeaua îndoită cu lapte. Cu puterea minții străbătea forfota imaginară a vieții palpitate din ultimele luni, în vreme ce privirea sa colinda pe frunzele liniștite ale pomilor din grădina casei, îndreptându-se la curtea vecinului său dispărut, dintr-o confruntare pe care ar fi putut-o evita. La mânie, parcă era nebun.

Deși vecinii îl știau de om cumsecadé și destul de liniștit, Tudor al Vistii, părea apăsător de acel moment blestemat din viața sa, oftă și-și întoarse privirea în altă parte. Chemarea la vecernie a clopotelor plutea peste sat, venind dinspre livada din spatele gardului casei lui Costică Pescaru, care se deslușea printre vârfurile celor două șalcii care-i împodobeau curtea, învăluite de conturul unor nori cenușii, dăltuiți pe cerul alburii al acelei zile calde de toamnă.

Mârâitul a doi câini din curtea lui Vali Moraru, unul mare și altul mic, îl făcu pe Grosu să se apropie încet de fereastră. Uitându-se afară, a văzut pe banca din fața cârciumii pe Baba Rița, iar alături de ea, stătea aplecat, Moș Ștefan, bărbatul ei, ținând între dinți o țigară răsucită din hârtie de ziar, umplută probabil, cu tutunul din mucerile adunate din fața cârciumii.

Baba Rița stătea cu două ouă în mânăși de cum l-a văzut pe Grosu că iese, i-a zis:

— Știi că-ți plac ouăle, Grosule, nu le cumperi?

— Îmi plac, Rițo, dar cam cât vrei tu pe ele?

— Dacă dai o cinzeacă de țuică, ți le dau! spuse femeia clipind din ochii săi șterși.

— Uite zece lei, să-ți iei jumate de țuică, dar și trei pâini! îi oferi bărbatul, zâmbind.

Afară nori scămoși pluteau leneș pe boltă, iar printre marginile lor devenite de culoarea indigoului se rostogolea soarele, tivindu-le cu argintiu. La câțiva metri în spatele celor doi, spre șosea, ramurile subțiri ale teilor care ornau intrarea

la cârciumă se legănau molcom.

Totul în jurul lor, strada, mașinile, casele, cerul se învăteau tăcute ca într-o horă domoală. Un autobuz Karossa, opri în stația situată în fața casei directorului Racoceanu, de unde Maria a coborât sprintenă. Ion Grosu a traversat, a luat pachetul cu semințe și a mulțumit cumnatei, apoi și-a luat faetonul cu un gest automat, și-a aranjat freza și a ieșit repede pe stradă, mergând către Lupu, unde avea un petic de grădină; îi lăsă lui Mere-Mere sămânța și plecă spre școală, unde stătea prietenul său, Anghel, care-l aștepta.

Grosu venea des la Anghel, cum îi ziceau cei mici pe lângă școală, ba chiar și Maria Bujor, o moldoveancă micuță, frumușică și bună negustoreasă, care avea pe partea cealaltă de școală un chioșc cu de toate, răcoritoare, eugenia, și alte dulciuri pentru copii, montat la stradă, în curtea taței Fița, mama unui băiat înșurat de curând cu una Fica, o altă frumusețe din Moldova.

Cum Grosu și Anghel au fost, vreme de doi ani, colegi de armată la Chitila, bărbații au rămas prieteni buni și se vedeau destul de des. Când dădea să intre la Anghel, a fost salutată de unul, Ene, care mai lucrase câteodată pe la el, la grădina pe care o ținea în Lupu, unde avea tarla de legume cu bulgarul Ivan Teodorov, zis Ivan Bulgaru.

— Măi, unde merge Marin Ene, pe strada asta?

— Păi nu știi că-și face casă în spatele lui Ivan Bulgaru, e mutat aici de trei luni!

— Nu știam, frate, bravo lui! zise Grosu răsucind de mustățile sale lungi.

— Fata de lângă el este o olteancă de la Aninoasa venită la muncă prin Gheorghe Gulea, la grădina IAS-ului de la Șoimăneasca. Acolo a și cunoscut-o Marin și a luat-o rapid de nevastă, fiind acum femeia lui, așa că-și ridică casă tinerii ăștia.

Când cei doi discutau, a venit nepotul Nelu, de mână cu tatăl său Titi, care începu să le povestească celor doi, Anghel și Grosu, despre vecina, pe care o chema Cristina Ionici.

— Ce mai faci nea loane, mai pui grădină?

— Desigur, măi Titi. Tu crezi că pasiunea asta e ca băutura, a doua zi dispare?

— Poate-l iei și pe prietenul matale, nea Anghel.

— Tu spui de tac-tu, măi băiete, sau de altcineva? întrebă curios Grosu.

— Nea loane, tăticu de tataia spune că e mistocâr, îl contră pe Titi băiatul amicului său.

Vecinul Titi, care era prieten cu Marin, auzise, chiar din gura Tinei, o istorisire trăită de ea la vârsta de 8 ani, când plecase cu oile și caprele la păscut pe câmp, iar la un moment dat s-au amestecat oile sale cu ale altui cioban și intrând în mijlocul pădurii, s-au pierdut și oile, și caprele, apoi, s-a pierdut și ea. Cum a prins-o noaptea rătăcită, a mai pornit și o ploaie de vară, cu fulgere, tunete, iar prin întunericul deplin, biata copilă mergea doar când fulgera și vedea poteca, până a ajuns sub un tufan mare și stufos. Ajunsă acolo, s-a ghemuit înfrigurată la rădăcina lui, desculță, într-o rochiță de vară, fără mâneci. Era

la peste opt kilometri de sat.

După ceva timp a găsit un țigan cu o cotigă, unde avea o capră cu trei iezi. Omul a luat-o și pe ea, acolo, lângă iezi, dar s-a gândit să meargă la Primăria din comună să o predea. Înainte cu câteva sute de metri de Primărie, pe drumul comunal, a întâlnit-o pe mama sa care a dus-o acasă, a îmbrăiat-o, i-a dat să mănânce și i-a scos din călcâi un ghimpe mare ce o înțepase la un roșcov, în care călcase în drumul ei nocturn.

— Ce viață chinuită a avut biata femeie, dar și-a găsit norocul, loane, îl asigură Anghel.

— Să știi că mulți oameni amărâți sunt salvați în viața de noroc, Anghel!

— Sper să știe să aprecieze, dragă loane.

Discutând cu prietenul său Anghel, care îi spunea noutăți de pe la vecinii fetei sale, mutate de câțiva ani pe Donca Simo, Ion Grosu și Anghel aflară din gura lui Titi, cum între 1960-1965, cele mai darnice femei în ale amorului erau Zamfira lu' Graur, Pașa lu' Nicolae Tambana și frumoasa Veta lu' Parghel, care făceau amor cu scriitorii și alții amatori. Povestile curgeau, susținute de o atmosferă prietenească și o țuică bună. Casa familiei Anghel era bine întreținută, reparată și proaspăt vopsită în exterior de nepotul lui Anghel, Mitu. Vechii amici se simțeau bine împreună și turuiau vrute și nevrute.

— Știi, măi loane, că Pașa lu' Nicolae Tambana trăiește cu Gheorghe al Zinchi, care de câte ori se văd pentru amor îi dă 100 de lei?

— Cum așa, prietene, așa nemernică-i asta... a lu' Tambana?

— Frate, știu de la Bibi, care lucrează la primărie, cu mine, și e prietenă cu fiică-ta Leana. De la Bibi știu că femeia lui Tambana se laudă că trebuie să și-o spele cu săpunuri scumpe ca să o dea lui Gheorghită. Ieri-dimineată, Bibi a venit pornită rău pe Pașa, pe care o drăcuia de mama focului că-și cumpără haine frumoase, deși avea un salariu mic, și a spus furioasă:

— Uite, nea Anghel, curva asta a venit legată neglijent la gât, cu o eșarfă roșie ca trandafirul îmbobocit, cu un mers elegant de felină și s-a apropiat cu pași domoli, puțin jenată fiind de musafirii lui Gheorghe al Zinchi și a spus:

— Bună seara, domnu' Gigi, nu doream să deranjez! Voiam să știu când aveți vreme pentru mine, dimineată, o jumătate de oră, să mergem la primărie?

— Măine nu am timp de primărie, a zis Gigi spre dezamăgirea femeii, dar îl am aici pe domnul inginer Stancu, așa că... să-ți prezint cel mai bun prieten.

— Încântată de cunoștință! răspunse Pașa, dând ușor ochii peste cap...

Cei doi bărbați au făcut haz de supărarea lui Bibi, părăsită de Rață, șofer de basculantă, incurcat cu o pontatoare la Bumbești-Livezeni, pe șantierul unde lucra, și devenise nesuferită.

— Titi, tu măi băiete, cum te distrezi? îl chestionă Grosu pe fiul gazdei, sorbind o cinzeacă.

— Nea loane, cu munca la uzina Laromet! răspunse Titi, ușor fâstăcit.

— Câștigi bine? continuă Ion Grosu, răsucindu-și mustățile către obraji.

— Da, nea loane, eu ridic 1.800

de lei pe lună.

— Bun salariul măi Titele, taică, bravo ție!

— Nu vrei, nea loane, să vii grădinar la noi, că ai avea 2.500 de lei pe lună?

— Dragul tatii, este bun salariul, dar mă gândesc!

Din depărtare se auzi înfundat bubuitul prelung al unui tunet, iar prin ferestre scăpă un mănunchi de fulgere ce luminau cerul dinspre parcul palatului, apoi la câteva secunde se auziră bubuiturile tunetelor. Grosu cugeta că e frumoasă toamna când încă este vreme călduroasă și nu plouă, amintindu-și cu jind de timpul care se scursese pe nevăzute în acea vară.

Privind curtea și argații care roboteau, bărbatul își amintea cu drag zilele primăverii, când teii înfloreau la poartă, iar florile lor galbene se scuturau pe alee și totul devenea auriu. Ramurile bogate ajungeau până la ferestrele casei din curtea Mariei, sau Mamaia Anta, sora nevestei sale, iar când vântul adia, frunzele lor verzi atingeau e ferestrelor de la verandă bătând în geamuri.

Își aminti, apoi, de grădina de la Biserica Sfântu Gheorghe de la Palat, unde, alături de castanii seculari, tronau falnici, un stejar bătrân și un arțar cu frunze zimțate, tare dragi năzdrăvanului său nepot. Dar de curând, Ionel îi făcuse o surpriză... mamei sale.

De câteva zile se turna porții Palatului un film la Turnul Porții, toți copiii fiind fascinați de actorii ce umblau în costume de epocă. Fiind susc pe terasă, Ionel a purtat un dialog în franceză cu Jean Marais. Actorul juca rolul căpitanului Dorgeval, iar băiatul lui Chaplin, Sydney Chaplin, pe al căpitanului Duprat. Amândoi, în film, tineri ofițeri o iubeau nebunește pe tânăra Carlotta, interpretată de frantuzoaica Marilu Tolo. Cum copilul a căscat gura ore bune la ce se întâmpla la filmări, iar francezii, amatori de inedit, l-au băgat în seamă, întrucât Ionel rupea binisor franceza, cei trei actori l-au tratat cu o veselă amicalitate, iar cum necum, băiatul i-a adus acasă tocmai când mama Leana mulgea vaca.

Fiind cu siguranță, o secvență inedită, cei trei au băut lapte proaspăt din găleată, rămânând, spre amuzamentul copios al tuturor, cu mustăți de la spuma lichidului alb și proaspăt.

O perioadă Ionel nu vorbea decât despre actorie, astfel că lăsase în urmă aspirația către medicină. Dar, de bună seamă, ca orice flacăra neîntreținută, s-a stins și această pornire a sa.

Pentru băiatul zburdalnic din acele timpuri una dintre bucurii era fotbalul, iar partidele de fotbal se încingeau în parc, fiind la mare cinste în clasamentul distracțiilor puștilor din colțul Parisului.

ADRIAN SIMEANU

Muzica zilelor noastre

Mirea și Pană

Suit-au împreună pe scena Filarmonei Pitești. Într-un recital ce s-a bucurat de aplauze meritate din plin. Căci au cântat de la clasic (în transpunere) la jazz, woogie-boogie, etno și altele. A fost o seară de stiluri, nuanțe și ritmuri chiar de neuitat. Pentru că **Mirea** e un virtuoz pe vioară într-ale jazzului și nu

numai. Sunt ani buni de când cineva care nu-l agreează l-a eliminat, vindicativ, din colectivul simfonic local. Deși putea fi un component ultraeficient măcar în trioul de jazz. Ridică neîndoios sala-n picioare cu priceperea sa pe corzi. Și cu modul în care mixează creații celebre din varii domenii, armonizându-le impecabil. Ba, mai mult, s-a dovedit și fain pianist, etalând o stângă jucăușă pe claviatură. În timp ce Pană l-a acompaniat adecvat la acordeon și la pian. Arătându-se armonist susținător de nădejde al colegului protagonist, prin ambele instrumente mânuite-n recitalu` cu onestitate, alternativ...

Cântările de felul aista culoare au din belșug. Specificitate de nivel, nu mai vorbesc. Și am convingerea că Mirea poate să ofere și altele mai

grozave. Este entuziast, trăiește muzica deplin și cu folos. Am constatat și acum, văzându-i pe chip bucuria și emoția că a revenit printre piteștenii pe care-i iubește fără rezerve și-n ziua de azi. Fapt ce-ar trebui să dea de gândit serios conducerii artistice a instituției gazdă. Dacă l-ar reintegra în colectiv, „exploatându-l” corespunzător, beneficiul ar fi unul tripartit. De amplasare, neîndoios. **Costinel** fiind, poate, cel mai grozav ceteraș de gen în țara românească actualmente.

O spune un cunosător fidel în materie. Alături de filarmonica loco de la începuturi până-n prezent, cu onestitate și bune intenții constant. Cei mai mulți melomani sunt convinși de asta și le mulțumesc pentru încredere...

LAURENȚIU DRĂGUȘIN

Piatră sângerie

Arde piatră sângerie peste-atâta apă vie. Leac nu e, doar întâmplare Peste drumuri, peste zare.

Și nimic nu e, nici loc pentru când nu mă întorc. Aș fi vrut să ningă iar cu o lacrimă în dar.

Carierea mea de lacrimi nu atinge, nu pătrunde adăpostul unui flutur care nu mai e niciunde.

Arde piatră sângerie peste cât ar vrea să fie zborul ăsta ce învie sămburele din câmpie.

Adăpost de fluturi

Frigul toamnei mele nu mai am destul din adăpost. Azi din vulturi, fluturii dau viață semnelor și fiecărui rost.

Cade peste toți o albă noapte. Mi se face dor ca la-nceput. Frigul toamnei mătură prin astre limpezirea cerului scăzut.

Dar mă rup de toate cum au fost, și de umbra zidului din mine. Aș fi vrut să am un adăpost pentru cel din urmă care vine.

Fiul câmpiei

Sunt fiul câmpiei din adânc neștiut și cu lacrima șterg cerul de vise. Azi, ursitoarele au picioare de lut și ne rânduie prin nopțile ninse.

Învăț cum se respiră tot mai rar și văd prin ochiul din pământ amiezi. Neînțelese jocuri ard în far iluminări în care nu mai crezi.

Destulă umbra macină pădurea. Se primenesc din aluat păduri. Pe vreme bună ori pe vreme rea îngăduiți copacii azi sunt miri.

Sărbătoare

Nu zăbovesc să cer din ploi nădejdea împlinirii grele. Azi se zidește pentru noi o margine ruptă din stele.

Și nu cutez a desluși aceste ape în vărsare. Ingenunchiați de s-ar ivi doar macii port în ei o zare.

E sărbătoare în câmpie. Să ne prefacem deci că știm Să ne zidim cu noaptea-n vie Și strugurii să-i învelim.

MARIN MOSCU

Aș vrea să fim

Aș vrea să fim Dafnis și Chloe La începuturi de iubire, Poate Romeo, Julieta Cu dăruire și-mpănire... Dar anii au trecut, eu sunt Bătrânul, și tu dragă, Marea, Inima-i vremelnic tinerețea Care și-a umplut cărare... Te văd cu mîntea, o virtute, O daltă ce mi-a șlefuit Boț de statuie, poezia, Prin care strașnic te-am iubit.

Cerul din care nasc speranțe

Luna taie calea soarelui, În deal, Cocoșii-au răgușit de cântec, Copii-și freacă ochii, La trezire, Părinții printre dinți îi cheamă. Huruie căruțele neunse Cu păcură la îmbinări de spițe, Porumbiștea cu greu așteaptă Sapele de ieri bătute Cu ciocanul peste alt ciocan. Buruiana toată se va stinge În sudoarea ce vine peste ani Să cânte printre dinții zăvorâți "Trăiască socialismul Ce mușcă din noi," Masa sărăcăcioasă Curând va fi întinsă. Mama-i înjurată, Semne indecente Asupra-i se succed rapid „Cum să uiți, lingurile-acasă, Borșul cu ce-l mîncăm, Îmi spui?" Alerg spre sat, desculț prin

praf și pietre, S-o salvez, pe mama din marea ei de lacrimi, Dar la bulboana plină de nămol, Copiii sprinteni, gălăgios se scaldă Si eu sunt copil, hai să mă scald. Timpul trece. Soarele pe zare Se grăbește să intre în noapte. „Am împrumutat linguri,

spune tata, Buruiana am prășit-o! Urmezi tu, copile, să te purific de lene

Și de picioarele ce au făcut pui de atâta noroi,, Cureaua se lipește de-al meu fund „Așa e socialismul, ba mai crud... Nu pot să îndur Dar nici să mă ascund,, Fug de mine către mine, peste mine, Cine mă salvează de furie?

O, Doamne, popușoi îi mi șoptesc: Vrem să creștem, Să fie mămăliga cât soarele de mare

Pe masa unde încă îți curg lacrimi Din cerul interior din care nasc Duios speranțe...

Lumea

Lumea ascultă pe furiș Și bârfește pe la spate, În jurul nostru-i urdiniș De râuri cu mii de păcate...

Lumea e câmp cu dinți de lapte Pe rugul mării suferințe, Extragem aurul prin sânge Din steaua multelor dorințe...

Acum când lumea ne ascultă Și ne bârfește pe la spate, Rămânem mari înotători Pe râuri cu mii de păcate...

Cadou online

Cadou online e un sărut De înger călător prin viață, O aripă de început În fiecare dimineață...

Aș vrea să fie orișicând În inima fără păcate, Vieții-n valuri înotând Îi dăm o șansă fără moarte...

Te-oi săruta pe tine înger Din brațul sfânt al Domnului În care fericire sângere Pe culmele destinului..

Hăitașii

Când seara îi cuprinde Se lasă somnoroși În visele aride Cu nuferi noroioși... Între timp hăitașii Întind mâna spre cer, Ei sunt pătimașii, Bulldogii de mister...

Mă credeți, nu mă credeți, Ei știu să păcălească Din tot ce e de preț Aprind uscată iască...

Pe câmpul pârjolit de soare

Ceata de oameni cu icoane Se roagă pentru ploaia sfântă, Din vocea preotului tunet, Un tunet pare-se cuvântă.

Pe câmpul pârjolit de soare Ca orizontul te înfoi Purtând în sânge visul nostru, Speranță-n fericite ploi.

Gânduri ruginii

Gânduri ruginii cădeau printre copaci Ca libelule scoase din eter, Pășeam peste nervura nopții Cu îngerii robitului mister.

Am fluierat cu vântul printre gingii La scorbura nopții înserate, De dorul strănerii la piept, Încă un vis pentru o noapte.

Ai răspuns cu-o prindere de mână Si pe geam mi-ai arătat Cum soțul tău dormea cu Bachus Alături de-un motan vârgat.

În mine au crescut speranțe, Mi-ai pus aripi pentru vis Si am zburat din gând în gând Până rugina ne-a cuprins...

Incertitudini

Cine stă cu capul plecat Va paște din pământ secăt, Nu va avea coloaană omenească, Va uita chiar să vorbească... Cine va sta cu fruntea sus Va ști cum s-a născut Isus, Cum credința noastră românească Pe făgașuri noi va fi să crească... Cine va merge-n lume cu gând bun Va ști că Decebal a fost străbun, Că n-am pășit pe urme indecente, Că ne-am călit din apă și din pietre... Incertitudini nu vor fi să fie

În holda mare de câmpie, Vom ști s-avem conducători sublimi Ce ne-or purta de jos către-nălțimi...

Nu vom fi cu capete plecate Decât citind, citind din carte, Din învățători s-avem coloaană tare Și țara, țara o imensă floare...

DIN MEMORIA ISTORIEI (4)

ADRIAN HORODNIC

Maria

„N-am venit în România ca după 20 de ani să renunț la Coroana României! Nu mi-am sacrificat tinerețile și nu m-am ostenit să dau țării acestea moștenitori de coroană ca să-i văd acum rătăcind prin lume ca principii germani în exil. Eu de țara asta nu mă despart! Înțeleg aspirațiunile ei și le îmbrățișez.

De altminteri, unde să merg? Ei germană nu sunt, la drepturile mele de principesă engleză m-ați silit să renunț când m-am măritat, altă patrie decât România nu am.

Dacă Principele Ferdinand renunță la Coroană și pleacă în Germania după unchiul său, eu divorțez și stau aici”.

Notă: Prințesa Maria s-a născut în 1875 și a murit în 1938. La 29 decembrie 1892 s-a căsătorit cu Ferdinand, principe moștenitor al Coroanei României. La moartea regelui Carol I a devenit Regină, demnitate pe care o are până în 1927.

Mătușa curcubău

Olga Efimovici, fiică de general rus, căsătorită cu Neculai Donici, „...era tot atât de lipsită de avere ca și de frumusețe. În schimb, însă tână, Rusă era foarte deșteaptă și plină de duh.

Era singura femeie urâtă de care bunică-mea făcea haz și pe care o privia ca o prietenă. Dar slutenia ei era într-adevăr lucru neobișnuit: mică și slabă ca un țâr, avea un cap de mort al cărui slutenie mai era sporită în chip însemnat prin multiplicitatea și câtimea vâpselelor cu care îl împodobia. O nepoată ireverentioasă a ei supra-numise: la tante arc-en-ciel (mătușa curcubău) și nici odată nu a fost poreclă mai nimerită. Olga Donici, născută Efimovici, este acea doamnă de care, la un bal, la Iași, principele Urusov, exclamase: din toate doamnele aflate în acest salon numai doamna cea mai mică de lângă fereastră este urâtă, remarcă la cre și-a atras din partea lui Ianu N. Cantacuzino răspunsul: „da, principe, dar ea este o doamnă rusă”.

Orgoliu

La Râmnicu Vâlcea, „în piața cofetăriei s-a oprit odată Nicolae Iorga. Era pe atunci președinte de consiliu. Jucătorii de table nu s-au sinchisit de impozanta apariție. Au urmărit cu frenezie săriturile zarurilor, acompaniind dublele cu interjecțiile convenite. Dacă văzut așa, Iorga s-a repezit ca un uragan asupra unui mic licean, cu caiete la subțioară:

–Tinere, știi cine sunt eu?

–!!

–Cine sunt eu? Uită-te bine la mine.

–Nu știu, domnule.

Și copilul a dat să fugă, cam speriat. Dar Iorga l-a ținut de umăr și a urmat:

–Eu sunt Nicolae Iorga, băiete. Știi cine e Nicolae Iorga?

–Nu știu, domnule.

Atunci Iorga a avut o adevărată criză de nervi. A întrebat la ce liceu învață băiatul, s-a dus la liceu, l-a admonestat sever pe director, pe profesori și n-a mai vrut să se oprească în orașul ignorant și indiferent

față de gloriile neamului românesc. Mult timp s-a răs în piața cofetăriei de acest incident, iar jucătorii de table și-au văzut de zarurile lor”.

Nărocire

„Dumitrașcu-vodă era un om bătrân, grec țarigrădean..., nestătător la voroavi, talpiz, amăgitor..., cu piele de iepure la spate..., geambaș... și curvar”. „Că el, de bătrân, dinți în gură n-ave. Dimineța îi înclie, de-i pune în gură, iar sara îi desclie cu încrop și-i pune pe masă”. „Doamna lui era la Țarigrad, iar el aice își luasă o fată a unei rachierite de pe Podul Vechiu, anume Arhipoaie, care o chema Anița, țititoare, de o purta în vedeală întretoată boierimea, de-o ține în brați, de-o săruta și o purta cu sălbi de galbeni și cu haine de șahmarand, cușlic de sobol și cu multe odoară împodobită”. Pentru astfel de domni Ion Neculce exclama: „Oh! oh! oh! săracă țară a Moldovei, ce nărocire de stăpâni c-aceștia ai avut! Ce sorți de viață ț-au cădzut! Cum au mai rămas om trăitor în tine, de mare mirare este, cu atâtea spurcăciuni de obiceiuri ce se trag până astăzi în tine, Moldovă!”.

STRATON CEZAR

AVA GARDNER

În 2024 s-au împlinit 102 ani de la nașterea actriței și cântăreței **Ava Gardner**, „prințesa de gheață” a Hollywood-ului, una dintre cele mai frumoase actrițe care au apărut pe marile ecrane. **Ava Gardner**, s-a născut în 1922, fiind cel mai mic dintre cei șapte copii ai familiei. Pe când avea vârsta de 18 ani, poza sa, aflată în fereastră studioului foto din New York al cumnatului ei a adus-o în atenția celor de la MGM, ajungând astfel rapid, datorită frumuseții sale izbitoare, la Hollywood. Deși în 1941 Gardner a semnat cu MGM, făcându-și debutul în film în **Fancy Answers** (1941), ea a devenit cunoscută abia după ce MGM a „împrumutat-o” celor de la Universal pentru primul său film de excepție, clasicul **The Killers (Ucigașii)**, din 1946, în care a jucat alături de Burt Lancaster. Acest succes i-a adus actriței roluri în alte pelicule de succes, precum **The Snows of Kilimanjaro (Zăpezile de pe Kilimanjaro)**, 1952), unde a jucat alături de Gregory Peck. A jucat, de asemenea, cu Clark Gable, în **Mogambo** (1953), rol ce avea să-i aducă actriței singura sa nominalizare la Oscar. S-a căsătorit de trei ori. Întâi cu actorul (vedetă, atunci) Mickey Rooney, în 1942. Cei doi s-au despărțit un an mai târziu, deși Mickey fusese fascinat de diva încă virgină. („Am vrut să te reglez din momentul în care te-am văzut prima oară”). Acesta este primul lucru pe care Mickey Rooney îl spune viitoarei sale soții. Ea avea 18 ani, și a fost destul de șocată. Căsătoria lor, sărbătorită în 1942, a fost aprobată de marele studio de la Hollywood, dar a durat doar șaisprezece luni. Tânăra i-a pus capăt. Ea a cerut divorțul pe motiv de cruzime psihică și infidelitate. „*Îi datorez un singur lucru lui Mickey: m-a învățat cât de mult îmi place sexul. Dacă sexul nu ar fi fost atât de bun, nu aș fi stat atât de mult cu el. Este păcat că nimeni nu mai crede azi în dorința asta simplă, dar salvatoare, care este sexul bun*”. Apoi s-a măritat cu muzicianul - la modă - Artie Shaw, în 1945 (o altă căsătorie scurtă, ce a durat până în octombrie 1946). Artie spunea despre ea că „este frumoasă, dar proastă ca o găscă”. **Ava Gardner** a suferit multe frustrări și inhibiții, așa cum a explicat în **Memoriile** ei: „Mă convinsese că sunt o proastă. Nu aveam un IQ mare, dar aveam, cred, unul normal. Nenorocitul mi-a frânt inima. Artie (Shaw) rămâne una dintre marile răni ale vieții mele. Pentru el, eram un fel de elev prostuț pe care îl avea la îndemână. Totuși, mi-a dat gustul pentru studiu, reflecție și lectură... și sex. Datorită lui Artie, am citit **Death in the Afternoon**, care m-a ajutat când l-am cunoscut pe Hemingway (...) Dintre cei trei soți ai mei, pe Artie îl admir cel mai mult, deși era insuportabil, uneori și pentru prietenii lui”. Actorul american Robert Taylor (1911 -1969) a întâlnit-o în 1949 pe platoul de filmare pe Ava Gardner, a cărei reputație ca simbol sexy era deja la apogeu. În **Conspiracy Island**, actorul a jucat rolul unui agent federal însărcinat cu investigarea traficantilor. Gangsterul în cauză se dovedește a fi o femeie superbă, interpretată de Ava Gardner. În biografia **Ava Gardner, Love is Nothing**, (2008), autorul, Lee Server, povestește condițiile cumva ciudate - chiar amuzante - ale iubirii lor: „Atracția era reciprocă, dar el era căsătorit cu Barbara Stanwyck din 1939 și o asigurase pe actriță că îi va fi fidel. Temându-se de furia soției sale, i-a sugerat Avei Gardner să păstreze aventura strict

secretă. Acest secret a constat într-o regulă practică: locul sigur pentru iubirea lor era casa mamei lui Richard. Când, într-o seară, mama lui a descoperit adevărul, Richard a avut un răspuns de adolescent: „Mamă, ai fi preferat să merg la un hotel?”. După ce filmul a fost finalizat, cei doi protagoniști nu s-au mai văzut, dar soția înșelată, (care juca în **Upper Town, Lower Town** cu răpitoarea - la propriu și la figurat, n.a. - brunetă, a angajat un detectiv pentru a-și supraveghea soțul. Taylor a fost căsătorit cu Barbara Stanwyck (între 1939-1951), apoi cu Ursula Thiess (din 1954). În 1953, Ava se căsătorește cu Frank Sinatra, și el recent divorțat. Nu a durat nici asta. Mult mediatizata lor căsătorie, o relație caracterizată prin pasiune și gelozie în egală măsură, a durat până în 1957. Despre **Ava Gardner** s-a spus că a fost cu adevărat dragostea vieții lui Sinatra și el a recunoscut asta. Apoi, Ava a adăugat pantheonului ei de seducții și pe idolul tinereții sale și al unei întregi generații: Clark Gable. Ea povestește în autobiografia ei că fusese foarte îndrăgostită de el încă din adolescență. Norocul i-a zămbit, deoarece el însuși a insistat să o aibă partener în filmul **Merchants of Illusions**, filmat în 1947. A fost dragoste la prima vedere între marea vedetă, în vârstă de 46 de ani a vechiului Hollywood și tânăra vedetă, de 25 de ani. Când Ava și Clark Gable (vezi foto) s-au revăzut însă, șase ani mai târziu pentru unul dintre cele mai mari succese, **Mogambo**, lucrurile se schimbaseră: nu mai putea să cadă înapoi în brațele lui Clark Gable, pentru că gelosul Frank Sinatra, (ca și nevasta lui Taylor, înainte) e foarte vigilent: „Nu se pune problema să-l las pe Clark singur cu Ava!” (**Vanity Fair France**). „Și totuși, nu trebuia să se teamă: venise rândul lui Grace”, va scrie - într-un fel de replică amical-invidioasă, Ava Gardner. Grace Kelly - viitoarea principesă de Monaco - era cea care a cedat, la rândul ei, virilității irezistibile a actorului american într-un episod celebru (și comentat) de la Hollywood.

Bărbaț despre care Ava va scrie în Jurnalul ei: „Îi place să cucerească, iar când este sigur, el merge până la capăt cu fe-

meile și apoi le abandonează, zămbind”. După trei căsătorii eșuate, nemulțumită fiind de viața de la Hollywood, actrița s-a mutat în Spania în 1955; majoritatea filmelor sale ulterioare au fost realizate în Europa. Gardner și-a încheiat contractul cu MGM în 1958, dar a continuat să apară în filme. Ultimul ei rol memorabil a fost în **The Night of the Iguana (Noaptea iguanei)**, 1964), film de referință în istoria cinematografului american, în care a jucat alături de Richard Burton. În 1968, s-a stabilit la Londra, unde și-a petrecut ultimii 22 de ani din viață. Ava Gardner a murit la 25 ianuarie 1990, la vârsta de 67 de ani. Frumoasă, maiestuoasă, senzuală, **Ava Gardner** a fost una dintre celebrele „zeite ale dragostei” din Hollywood-ul postbelic. Amănuntele picante ale vieții ei particulare au constituit nu de puține ori subiecte pentru presa de scandal. Pentru activitatea ei artistică, Ava Gardner a fost recompensată cu o stea pe **Hollywood Walk of Fame**, la 8 februarie 1960. În vara anului 1998, o sculptură în bronz a actriței a fost ridicată în onoarea sa în pitoreasca localitate Tossa de Mar, Spania, unde ea a filmat **Pandora and the Flying Dutchman (Pandora și Olandezul Zburător)**, 1951).

NICOLAE DABIJA

Fotograful de fulger

Eu fotografiez fulgere
despicând bezne,
ceruri,
sau brazi;
pe dealurile cele mai înalte,
pe blocurile cele mai suple,
lângă arborii bătrâni și însingurați
le momesc;
periculoasă profesie,
aproape la fel de periculoasă
ca viața însăși-
să fotografiezi fulgere.
Și-n timp ce unele lovesc în mine-
mai reușesc să le scapăr.

Vă las amintire acest fulger
care am fost.

Un pumn de lut

„...ci nu voi fi un lut
obișnuit”
...arheologi din viitor-
săpând pământul chinuit,
mirați găsi-vor sub ogor
un pumn de lut îndrăgostit;
și căruia, și atuncea încă,
dup-un mileniu și mai bine
ce-or măcina izvor și stâncă,
o să-i mai fie dor de tine;
o,ei vedea-vor prima oară-
amastecându-l cu cazmale-
un pumn de lut cum se-nfioară
l-atingerea țărânei tale...

Poem

Doru-mi-i de Dumnevoastră;
ca unui zid- de o fereastră.

Psalm

Sunt Doamne atât de trist și singur;
precum un rug în care ninge,
ce ba învie, ba se stinge...

Sunt Doamne – atât de trist
și singur...

Precum de rouă – niște crânguri,
mi-s zilele de lacrimi pline.

Se vede Doamne de la Tine
cât sunt de trist,
cât sunt de singur?!

De orice rază ce m-atinge
mă simt rănit până la sânge...

Sunt Doamne atât de trist,
și singur;
precum un rug în care ninge.

Bocet pentru Meșterul Manole

Ană, Ană...
soarele pe cer e-o rană.

Mănăstire de iubire
vrui să-nalț, spre pomenire,
dar ce-nalț ziua, cu fală,
peste noapte se prăvălă.

Ană, Ană,
lacrimă zidită-n strană.
Clopotele greu asud,
bat și nu se mai aud.

Ană, Ană,
soare-ascuns într-o broboană.
Unde ești?
Sub care piatră?
Să te pot zidi-nc-o dată.

Lumea asta
nu se ține:
parcă nu-i clădită bine.
Se clatină-n vânt orfană.
Ană.

Ană.
Pictată din icoană.
...Eu,când văd că ea nu vine,
prind să mă zidesc pe mine.
Cerul țipă-ntre cupole;
- Manole...
Manole!

Cântec de leagăn pentru bătrâni

Piatra pe care calci ești tot tu.
Pomul de care te sprijini te doare.
Există și-o vreme când DA
înseamnă NU
și mai are vreun sens doar
ceea ce moare.

Când disperi cu totul în propriile
tale povești.
Unde nu mai există nici mâine,
nici ieri.
Ești acum când nu mai ești,
peste tot.

Nicăieri.

Sunt grădinarul unei singure flori

Sunt grădinarul unei singure flori, –
o plivesc, îi afânez solul la rădăcină,
o stropesc, în amurg și în zori –
de parcă aș îngriji o întreagă
grădină.

Sunt grădinarul unei singure flori,
înmiresmată și grea de lumină,
și știu – sau mai degrabă visez,
deseori –
că ea înflorește doar pentru mine.
Sunt grădinarul unei singure flori
și simt – în evii mai săraci
sau mai bogați –
în jurul ei, cum se învârt
sute de sori

lăsându-se de ea strălumiți.

Tu ești cea mai frumoasă

Mă bucur că sunt contemporan
cu arțarul
în care cerul cu stele se simte
la dansul acasă
și lumina-și aprinde-n crengile
lui felinarul,
iar tu ești cea mai frumoasă.

Și florile singurătății îmi par
minunate,
și liniștea ierburilor coapte
înainte de coasă,
și acest arțar (căruia-i zic, pios:
„Înălțate!”),
iar tu ești cea mai frumoasă.

Încântătoare privesți,
ploi ce cad către cer,
frunze supte de zări într-o
orgie pioasă,
semințe ce nasc în clipa când pier,
iar tu ești cea mai frumoasă.

Învăț să înot în mările-adânci
ale ochilor tăi,
să ascult lanurile părului tău
de mătasă,
ca-ntr-o catedrală să-ngenunchez
în fața genunchilor tăi,
pentru că tu ești azi cea
mai frumoasă.

... Iar tu ești cea mai frumoasă.

Plecare

În urmă – un drum.
În față – o cărăruie.
Casa, ca și inima ta, răvășită.
Cuvintele – bătute-n cuie.
Tăcerea – răstignită.

Lucrurile aici te-au iubit.
Ultima dată acum, le mângâi.
Parcă cineva apropiat ți-a murit.
Iar tu încă nu știi.

Poetul

C-o mie de ochi urmăresc
fructul împrăștiindu-se-n aer;
sun clopotele sângelui peste
amiaza câmpiei,
eu, cel care lumea o compun.

Mă luminează în noapte alba hârtie
și ninsoarea de-afară, puțin;
oh, ca un zeu trec printre oameni
și aripile sub haină ascunse le țin.

Baladă

Cât trăim pe-acest pământ
Mai avem un lucru sfânt:
O câmpie, un sat natal,
O clopotniță pe deal.
Cât avem o țară sfântă
Și un nai, care mai cântă,
Cât părinții vii ne sunt -
Mai există ceva sfânt.
Cât pădurile ne dor
Și avem un viitor,
Cât trecutu-l ținem minte -

Mai există lucruri sfinte.
Cât Lucefărul răsare
Și în cer e sărbătoare,
Și e pace pe pământ -
Mai există ceva sfânt.
Cât avem un sat, departe,
Și un grai ce n-are moarte,
Cât ai cui zice "părinte!" -
Mai există lucruri sfinte.
Cât durea-ne-vor izvoare
Ori un cântec ce dispăre,
Cât mai avem ceva sfânt -
Vom trăi pe-acest pământ.

Zidul

Desenez o fereastră în zid,
în zidul surd, ca o moarte,
și mă prefac c-o deschid
și privesc pân-departe.

Doamne, ce sfinte peisaje
dat mi-i să văd uneori:
ce arbori cresc pe blindaje,
sau pe tranșee ce flori!

Soarele șade în ierbi încâlcit,
pământu-i de spice mai greu;
și aproape că sunt fericit
în fața peretelui meu.

... Desenez o fereastră-n zid,
și se cască-o spărtură: în ea
m-aș teme să cad de n-aș fi
legat ca un lanț de podea.

Din cugetările sincere ale unui mare poet, Nicolae Dabija:

*- Cum adeseori am
sentimentul că ele, cuvintele,
mă dictează și nu eu
le dictez într-o așterne
pe filă, aș vrea să cred că
unele poeme sau texte s-au
scris singure, folosindu-se
doar de mâna și pixul meu.
Eu sunt poetul
cel născocit de poeme.

*- Aș crede întâi, în
măsura în care scrisul meu
este o reușită, Celui de
Sus. Apoi – părinților, buniciilor.
Când mă născusem
aveam deja un trecut.
Trăisem prin părinții și
bunicii mei câteva
experiențe care nu puteau să
nu mă afecteze într-un
anume fel. Ele și-au regăsit
parțial reflectare în felul
meu de a fi, dar și în scrisul
meu. Și, indiscutabil, dator
țor multe cărților. Gene
zația noastră a fost una
norocoasă: noi nu am avut
internet, televizor. Noi am
avut cărți.

Care ne-au crescut.
Care ne-au ajutat să nu ne
rătăcim prin istorie.

*- Scrisul din afara
stării de dragoste e unul
mort.

(Texte culese de
Dumitru Brăneanu)

Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca

